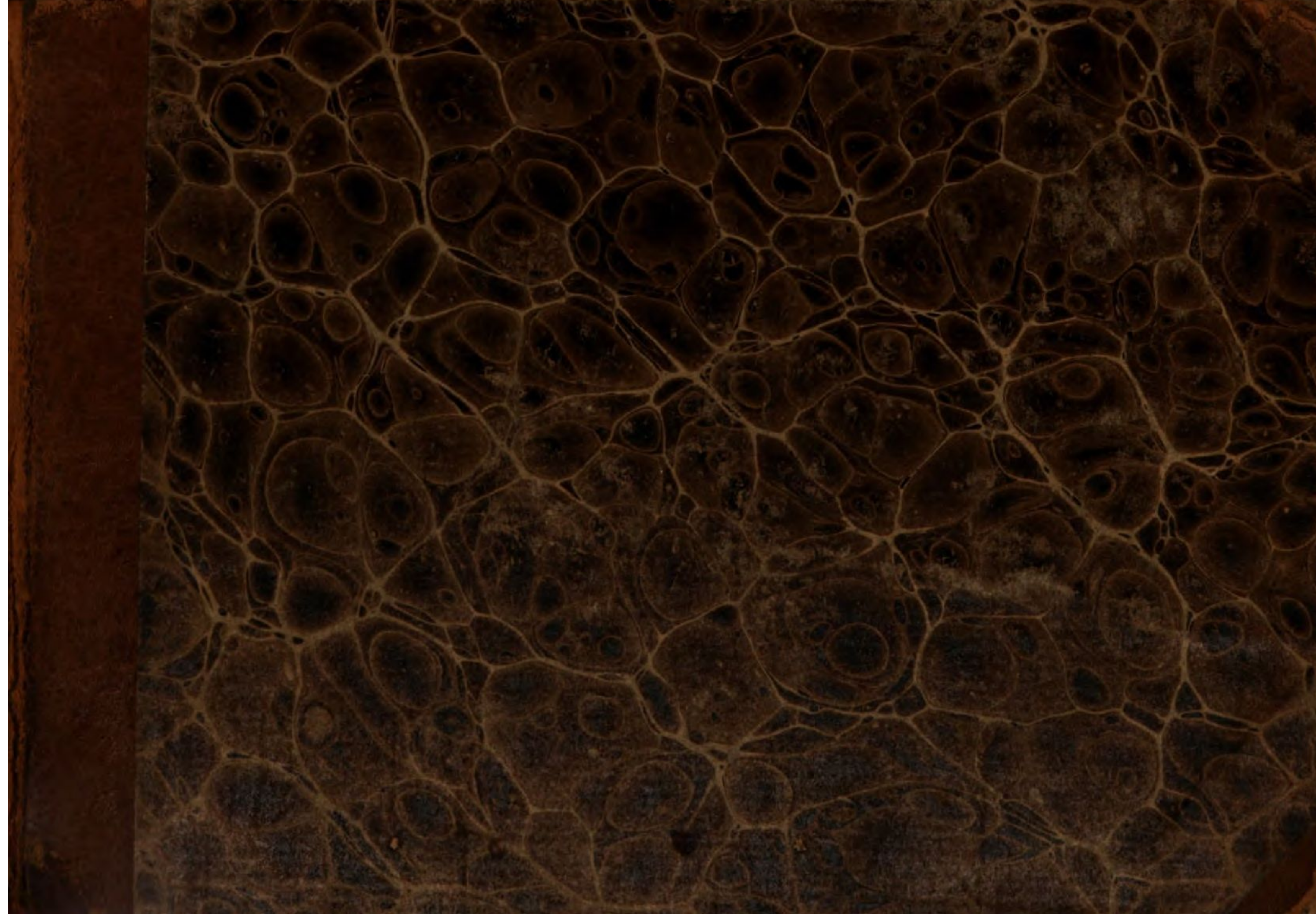
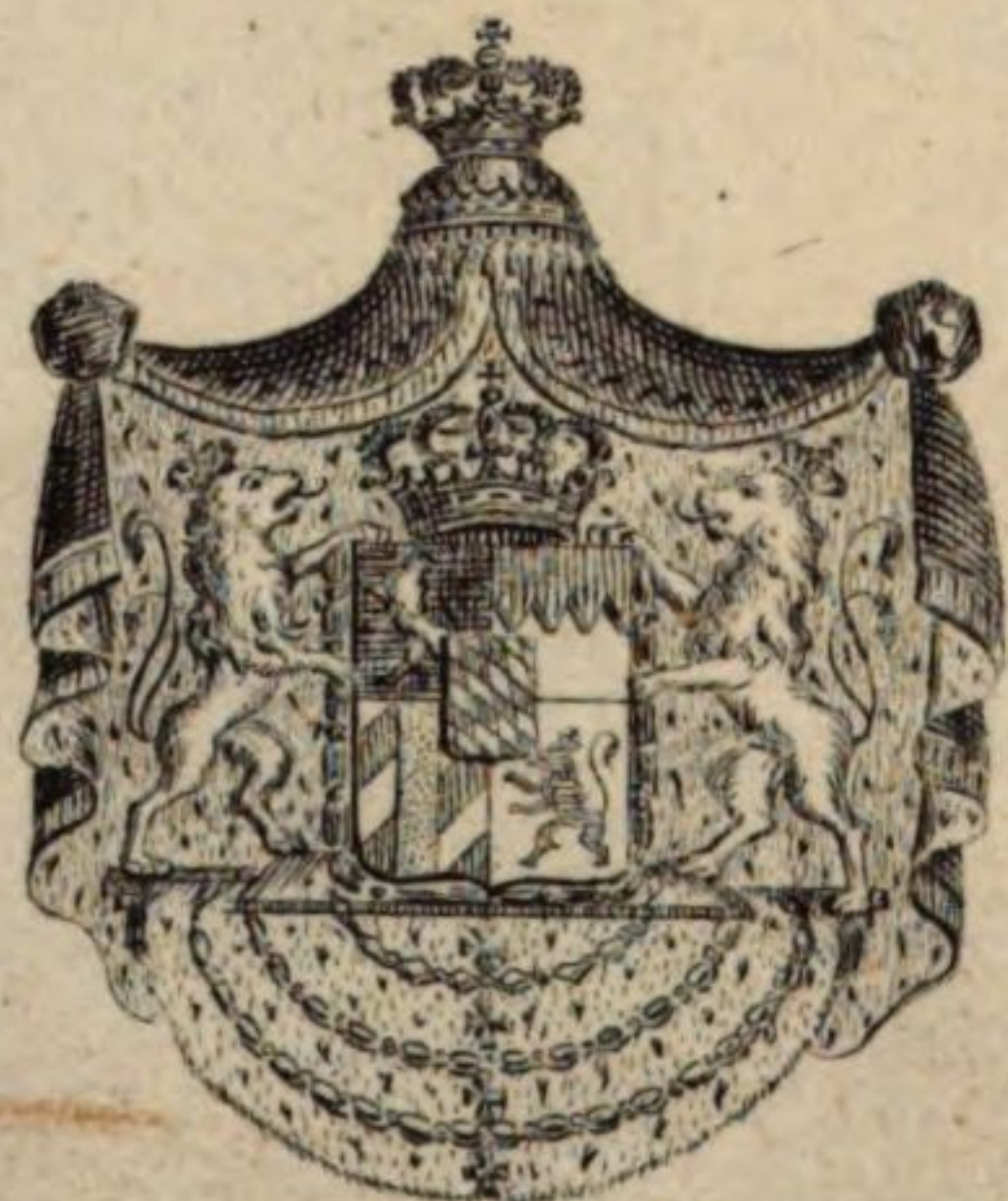

As 32h
Damen

Grammatica Doménica Trach
Venezia 1836

**BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.**

ՔԵՐԱԿԸՆՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾՆԸԿԸՆ

ՔԻՉ ԱՏԵՆԻ ՄԷՋ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

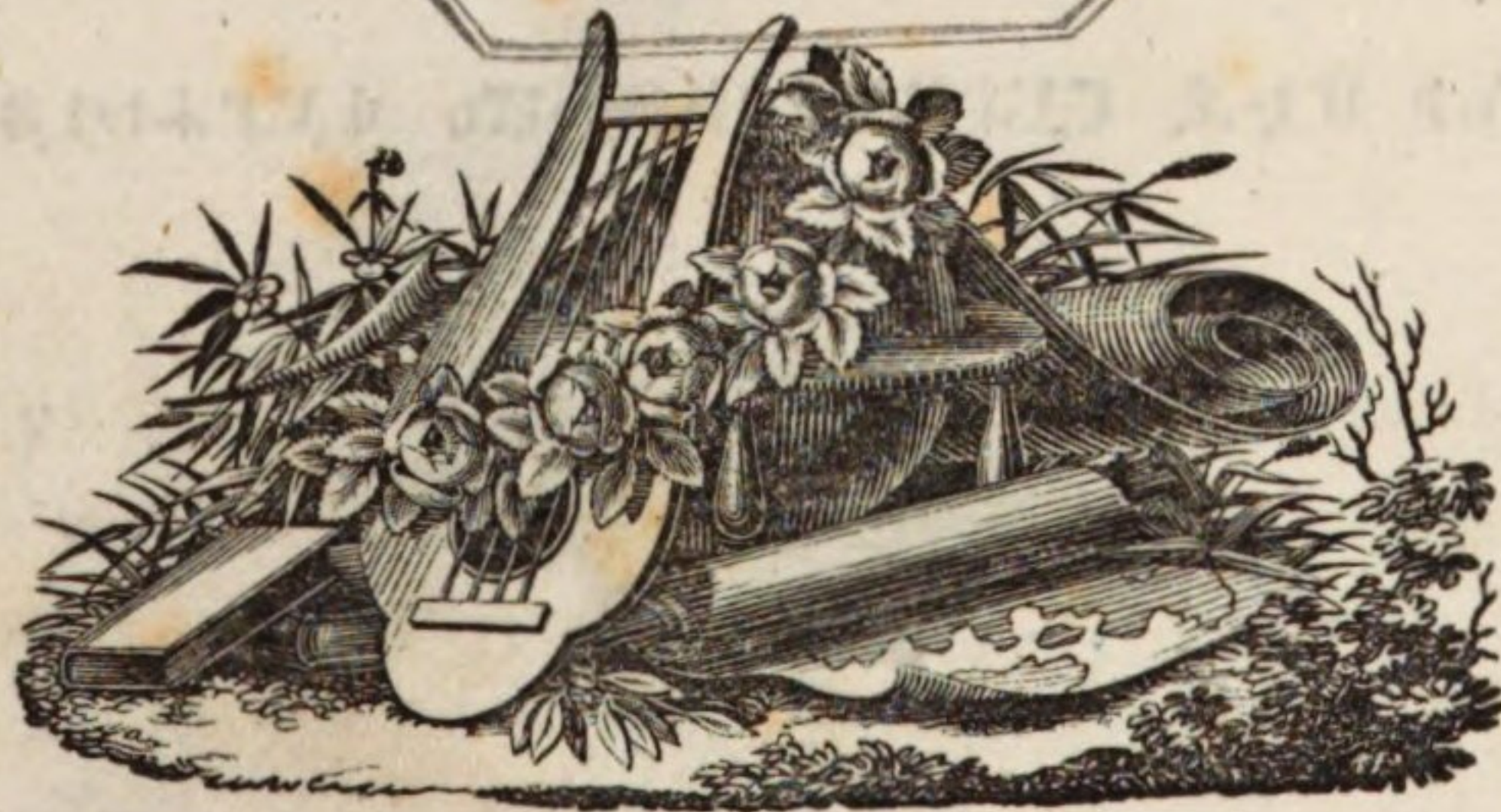
Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1836 ՌՄՁԵ

Գ.Ս.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

ՅԼԹԼՋԼԲԼԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս ամեն արուեստի աշկերտութի ընօրը, միայն սոր-
վելով որ ինչպէս կը շինուի մէկ բան մը՝ չի կրնար մէկէն շինել,
հասկալի տեսք է որ գործքով ալ վարժի շինելու, ասանկ ալ
քերականութի արուեստին մէջը ինչպէս որ մէկ աշկերտ մը
գործքով չի վարժի շարադրելունէ, կանոնները գիտնալը չօգ-
տեր: Ուստի աս պղտի գրքուկը քերականութի դռնէն մտնող-
ներուն դիւրութի համար կը ընայ ծառայել, որ հոն սորված
կանոններն ին՝ հոս գործ ածեն: Անոր համար հոլովներէն

ըսկսած ինչւան համաձայնութեան կանոնները բանեցընելու
օրինակներուն աշխարհաբառը կըդնենք, դիմացն ալ գրաբա-
ռը՝ առանց հօլովելու, առանց լծորդելու, ու առանց համա-
ձայնութե. որ սորվել ուզողը ինքիրեն գտնայ անոնց հօլովը,
լծորդութիւնը, ու համաձայնութիւնը, տեղին յարմար: Ով որ
ջանքով ու համբերութե՞ք աս վարժութիւնը ընէ, քիչ ատենին
մէջը թէ՛ հասկընալու կըբացւի, ու թէ անսխալ շարադրելը
կըսորվի մեր գեղեցիկ գրաբառ լեզւին:

ՌԱՐԱԿԱՆ ՈՒԹԻՒՒՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

Ա. ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանից զհայ՝ որուն էզանի սեռականը ի, ու գործիականը իւ կըլլայ :

Երբոր լեց չերովդէս Բագաւորը .

Չերովդէս Բագաւորին օրերը .

Բագաւորին պատասխանի տըւին .

Բագաւորին գնաց .

Բագաւորին կըսէ .

Դէպ 'ի սիրիւ նշան առաւ .

Իբրեւ լուաւ արփայ չերովդէս : (Խ հոլ .
եզ . ուղ :)

Յաւուրս չերովդի արփայ : (եզ . սեռ :)

Պատասխանի ետուն արփայ : (եզ . վեր .
ջահովով տր :)

Չողաւ արփայ : (եզ . առ նախդրիւ տր :)

Ասէ արփայ : (եզ . յ նախդրիւ տր :)

Դիպեցոյց սիրիւ նորա : (եզ . 'ի նախդրիւ
տր :)

Երեսը Թագաւորին դարձուց .

Թագաւորը մեռուց .

Թագաւորին հրաման ելաւ .

Թագաւորին համար մամուռքի մէջ էին .

Թագաւորով դոհ չեն ըլլար .

Թագաւորին շորս Դին կեցած էին .

Անոր սիրտին մէջ .

Լսէ ինծի ո՞վ Թագաւոր .

Դարձոյց զերեւս իւր արքայ : (Եղ . 3 նախ
դրիւ տր :)

Սպան արքայ : (Եղ . հայց :)

Հրաման ել արքայ : (Եղ . բաց :)

Հոգային արքայ : (Եղ . պատմ :)

Ոչ շատանան արքայ : (Եղ . գործ :)

Շուրջ կային արքայ : (Եղ . պար :)

Սիրտ նորա : (Եղ . ներք :)

Լո՛ւր ինձ արքայ : (Եղ . կոչ :)

Բ . ՀԱՄԱՐ :

Արեւելքի Թագաւորները .

Թագաւորներուն թագաւորը .

Խաւերոս խրատ տալ .

Երկինքը նայել .

Սիրտերին պինտցուցին .

Թագաւորներին մէկը .

Արքայ արեւելից : (յոգ . ուղ :)

Արքայ արքայ : (յոգ . սեռ :)

Խրատ տալ խաւ : (յոգ . վերջահոլով տր :)

Հայել երկինք : (յոգ . 3 նախդրիւ տր :)

Խստացուցին սիրտ իւրեանց : (յոգ .
հայց :)

Ոմն արքայ : (յոգ . բաց :)

Թագաւորներուն վրայ քէշ զուրցել .
Սրբերնո՞վին ինծմէ հեռու են .

Սրբերնոն չորս շին մշուշ պատած է .

Սիրբերնոն մէջը խօսիմ .

Մտիկ դրէք ո՛վ Թագաւորներ .

Չարախօսել արքայ : (յոգ . պատմ :)

Սիրք իւրեանց հեռացեալ մեկուսի են
յինէն : (յոգ . գործ :)

Մէգ պատեալ է սիրք նոցա : (յոգ .
պար :)

Խօսեցայց սիրք նոցա : (յոգ . ներգ :)

Լուարուք արքայ : (յոգ . կոչ :)

Գ . ՀԱՄԱՐ :

Ան հուշմանսին վրայ՝ որ եղաի սեռանը ի , ու գործիանը աւ իշլայ :

Քաղաքը պապով ամբըցընել .

Քաղքին պապին չորս շին նստեր էին .

Քաղքին պապերուն վրայ կեցեր էին .

Ասիայի քաղքերէն .

Քաղքին պապերէն վար կախել .

Պարիսպ ամրացուցանել զքաղաքն : (եզ .
գործ :)

Նստէին պարիսպ քաղաքին : (եզ . պար :)

Կային ՚ի վերայ պարիսպ քաղաքին : (յոգ .
սեռ :)

Քաղաք Ասիոյ : (յոգ . բաց :)

Կախել պարիսպ քաղաքին : (յոգ . պատմ :)

Վարագոսներն զոցել .

Քաղաքներուն շուրս դին արտեր կային .

Վարագոսը պատել : (յոգ . գործ :)

Էին քաղաք անդամատանք : (յոգ . պար :)

Դ . ՀԱՄԱՐ :

Ան հուշմանսին ձևայ՝ որ էլանի սեռանիսն յոյ , ու գործիանիսն ու իշխան :

Գեպին վրայ .

Քուս սիրուի կըյանձնեմ .

Ի վերայ գեպ : (եղ . սեռ :)

Յանձն առնեմ սէր քուս : (եղ . վերջա-
հոլով տր :)

Կենդանիէ տարբերութի չունի .

Ան քաղաքին գեպին համար կըսեն որ .

Ոչ ինչ ընդհատ անասուն : (եղ . բաց :)

Գեպ քաղաքին պատմեն , զի : (եղ . պատմ :)

Անունի նշանով գոցած .

Կնիք փակեալ : (եղ . գործ :)

Գաւազանին շուրս դին պըտըտելով .

Շուրջ եկեալ յոս : (եղ . պար :)

Կերպ կերպ խոսերու .

Ազգի ազգի բոյս : (յոգ . սեռ :)

Կենդանիներու գլխալ .

Ողորմել անասուն : (յոգ . վերջահոլով տր :)

Կենդանիներէն չորս ոտք ունեցողները ըն-
տրեց .

Ընտրեաց զչորքոտանիս անասուն : (յոգ .
բաց :)

Ընտելենով գոհ ըլլալ .

Ունի շատանալ : (յոգ . գործ :)

Դրան ձաւի դիման քովէրը .

Սեմ գրանն : (յոգ . պար :)

Ե . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանդին վրայ՝ որ եղանի սեռականը և ոյ, ու գործիականը եաւ իւլլայ :

Եկեղեցիին մէջը .

Եկեղեցիին դուռն ընել .

Աստուծոյ եկեղեցիին քամահրել .

Եկեղեցիին աղօթք ընել .

Եկեղեցիներուն շէն ըլլալը .

Քաղաքացիներէն մէկ քանի հոգի .

Եկեղեցիներով լեցուցին աշխարհքը .

Եկեղեցիները պարտիլ .

Ի մէջ եկեղեցի : (եզ . սեռ :))

Արտաքսել եկեղեցի : (եզ . բաց :))

Եկեղեցի այ արհամարհել : (եզ . պար :))

Յաղօթս կալ եկեղեցի : (եզ . ներդ :))

Շինութի եկեղեցի : (յոգ . սեռ :))

Ոմանք քաղաքացի : (յոգ . բաց :))

Լցին զաշխարհն եկեղեցի : (յոգ . գործ :))

Շքեւ եկեղեցի : (յոգ . պար :))

Զ . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանդին վրայ՝ որ եղանի սեռականը ան կամ եան, բացասականը անէ կամ եանէ ,
ու գործիականը ամբ կամ եամբ իւլլայ :

Աշէշի ձևով .

Տնէն վըռընարւած .

Ի ձև աշէշ : (եզ . սեռ :))

Հալածեալ քուս : (եզ . բաց :))

Դռնէն վար կախած .

Ասեղով կարել .

Տանը շորս Դին սըրսըկնել .

Պահուսնիս անէծքով լեցուն է .

Եղէֆէրու պէս .

Պաշտիկներէն մէկուն .

Սիւնէրով վեր բռնած .

Ծառիկներուն վրայ ցօղ կինջնայ .

Տշոյ մէջ խելացի .

Ան հոշովճուսնիս վրայ՝ որ եղաի սեռականը ին , բայտաւանը անէ , ու գործիականը ամբ
կըլլայ :

Աստուծոյ յեռիս ըրածն ենք .

Ինչպէս գառնուկներ գայլերու մէջ .

Եղնէրուն համար ան հոգն էր մի .

Կախեալ դռն : (եղ . պատմ :)

Կարել ասեղ : (եղ . գործ :)

Սրսիկէլ Կուն : (եղ . պար :)

Շորսն նոցա լի են անիծիւք . (յոգ .
ուղ :)

Հանգոյն եղէֆ : (յոգ . սեռ :)

Միտմ զորի : (յոգ . բաց :)

Սիւն վերամբարձ : (յոգ . գործ :)

Իջանէ ցօղ ծառի : (յոգ . պար :)

Հանճարեղ ճանու : (յոգ . ներդ :)

Գործ յեռն ան էմք : (եղ . սեռ :)

Որպէս գառն 'ի մէջ գայլոց : (յոգ . ուղ :)

Մի թէ եղն ինչ փոյթ էր ան : (յոգ .
պատմ :)

Է . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանսին Վրայ՝ որ եղանիս սեռանիսն ու , իսկ յոգնանիս սեռանիսն ուց իւլլայ :

Պետրոս՝ առաքեալներուն խոսքին գլուխը .

Առաքելնէ սկսած .

Հատ զօրոյ .

Խրատներու մտիկ չիդնել .

Լաւերէն անուշ հոտ կըբուրէր .

Անկիրթ Բնութենովը ամենուն ատելի էր .

Ան հոլովմանսին Վրայ՝ որ եղանիս սեռանիսն ու , իսկ յոգնանիս սեռանիսն ուց իւլլայ :

Քիչ երկրի տէր .

Հերմոն ըսւած պապի լեռնէն .

Քիչ զօրքով .

Եղջերուներուն սլահակելու տեղերը Բարձր լեռներն են .

Պետրոս գլուխ առաքելոցն դաս : (եղ . սեռ :)

Այդ սկսեալ : (եղ . բաց :)

Զօր ծանու : (եղ . գործ :)

Անլսող լինել խրատ : (յոգ . սեռ :)

Բուրէր զգեալ անուշահոտութի : (յոգ . բաց :)

Անհամբոյր Բարձր ատելի էր ամենեցուն : (յոգ . գործ :)

Փոքր գաւառի իշխեցող : (եղ . սեռ :)

Ի Հերմոնէ լեռնէ քոք : (եղ . բաց :)

Փոքր գնդաւ : (եղ . գործ :)

Լերինք Բարձր են եղջերուաց ապաւէնք : (յոգ . ուղ :

Անոնցմէ շափերուն .

Շափ ընտիր մարդիկներով .

Յոգն 'ի նոցանէ : (յոգ . սեռ :)

Յոգն ընտրելովք արամբք : (յոգ . գործ :)

Ը . ՀԱՄԱՐ :

Ան հոլովմանսին Վրայ՝ որ եղաի սեռանիւնը եր , ու գործիականը երբ իսմ երաւ իւլւայ :

Իրեք չափ աւուրի մէջ գոցեց .

Կարօտ կըքաշէր ան խողերուն կերած
եղճութեն իր փորը կիշտացընել .

Իր աշջիկանը համար լսեց .

Մանչ դասիովը մէկտեղ .

Լիճին լորս ղին .

Չորցած ոսկորներ .

Խուլերուն լսել կուտայ , լեզու լանեցող
ներուն խօսիլ .

Եղճութենէն վար կախւած .

Չորս փաւերով աշխարքս շինւած է .

Սունգունի բալլեք .

Թագոյց 'ի գրիւս երիս աւիւր : (եզ . սեռ :)

Ցանկայր ընուլ զորովայն իւր եղջիւր ,
զոր խողքն ուտէին : (եզ . բաց :)

Լուաւ դուստր իւրմէ : (եզ . պատմ :)

Հանդերձ ուսար : (եզ . գործ :)

Եւր լճին : (եզ . պար :)

Ոսկր ցամաքեալք : (յոգ . ուղ :)

Խլից լսել տայ , և համր խօսել : (յոգ .
սեռ :)

Կախեալ եղջիւր : (յոգ . պատմ :)

Չորիւք փաւր աշխարհս կայ : (յոգ .
գործ :)

Բանալի արիւ : (եզ . սեռ :)

Սոսնափոսէն հանել .

Տափակ ամանով բերաւ .

Երկինքին ասփռէր .

Ասփռէրոն պտըտիլը .

Ասփռէրով պսակեալ .

Հանել արիւն : (եղ . բաց :)

Եբեր սկսեալ : (եղ . գործ :)

Ասփռ երկնից : (յոգ . ուղ :)

Շրջանք ասփռ : (յոգ . սեռ :)

Ասփռ պսակեալ : (յոգ . գործ :)

Թ . ՀԱՄԱՐ :

Առջի անիանոն հոշովճոսեփին վրայ :

Իրենց փերովը համար .

Իրենց փանը փերովէն կըտրտնջային .

Տանփերովը վրայ ձգել յանցանքը .

Տէրէրը ծառաներէն աւելի ուժ ունին .

Վասն փեր իւրեանց : (եղ . սեռ :)

Տրտնջէին փանոսփեր : (եղ . պատմ :)

Տանոսփեր արկանել զվնասն : (եղ . պար :)

Զօրաւորագոյն են փեր քան զծառայս :

(յոգ . ուղ :)

Վասն իշխափեր : (յոգ . սեռ :)

Վեցիւք ասր : (յոգ . գործ :)

Սեղան ընօղէրոն համար .

Վէր հոգւով .

ԵՐԵՐԵՄ անկանոն հոշո՛վճոանքին Վրայ :

Իմ հօրն ձեռքէն մէկը չեկրնար առնուր :	Ոչ ոք կարէ յափշտակել 'ի ձեռաց հայր իմոյ : (եղ . սեռ . :)
Աղջիկը Տօրճէն բաժնըւի պիտոր .	Բաժանեացի դուստր Տայր : (եղ . բաց . :)
Իր Մարիամ Տօրը հեա .	Հանդերձ Մարեմաւ Տայր իւրով : (եղ . գործ . :)
Իրեն աղբարները .	Եղբայր նորա : (յոգ . ուղ . :)
Իմ մարմնաւոր աղբարներու համար .	Վասն եղբայր իմոց ըստ մարմնոյ : (յոգ . սեռ . :)
Իր պապերով .	Նախահայր իւրովք : (յոգ . գործ . :)

Ժ . ՀԱՄԱՐ :

ԵՐԵՐԵՄ անկանոն հոշո՛վճոանքին Վրայ :

Անոր +ընչ որդին .	Որդի +այր նորա : (եղ . սեռ . :)
Անոր +ընչ ծնած .	Ծնեալ +այր նորա : (եղ . բաց . :)
Իր +ընճով մինակ .	Քայր իւրով միայնով : (եղ . գործ . :)

Իր + ըր-ը փան+ը հոս մեր քովը չե՞ն մի .

Քո-ը երեխան ատող աղբարներ .

Քո-ը երեխան Վրայ սիրտերնին կը հալի :

Եւ չիցե՞ն + ոյր դորա աստ առ մեզ : (յոգ . ուղ :)

Եղբարք ատեցողք + ոյր իւրեանց : (յոգ . սեռ :)

Խանդաղակաթ գորովին + ոյր իւրեանց : (յոգ . պար :)

Չորրորդ անկանոն հոլովման+ին Վրայ :

Իր կնիանը հետը երթայ .

Իր կնիանէն ծածուկ .

Իր Սափիրա կնիանը հեփ .

Երթիցէ զհետ կնի իւրոյ : (եզ . սեռ :)

Գաղտ կնի իւրմէ : (եզ . բաց :)

Հանդերձ կնի իւրով Սափիրալ : (եզ . գործ :)

Ան կնիկեւը՝ որ յոյսերնին այ վրայ էր .

Կնի որ յուսացեալ էին յաճ : (յոգ . ուղ :)

Տանփիկններու պէս .

Հանգոյն փանփիկն : (յոգ . սեռ :)

Մենծերը իրենց խախտաններն ունին .

Աւագանին հանդերձ փիկն : (յոգ . գործ :)

ԺԱ. ՀԱՄԱՐ :

Հինգերորդ անհանուն հուշվճռանքին վրայ :

Գեղի բնակիչները .

Մարիամին ու անոր քրոջը՝ Մարթային
Գեղէն .

Գեղին լուրս շին գետեր կը պըտըտէին .

Մենծ Գեղերու իշխաններ .

Գեղերը պըտըտիլ .

Բնակիչք Գիւղ . (եղ . սեռ .)

Գիւղ Մարեմայ և Մարթայի քեռ նորա :
(եղ . բաց .)

Գետք Գիւղ գնային : (եղ . գործ .)

Պետք Կաղապար Գիւղ : (յոգ . սեռ .)

Շրջէլ Գիւղ : (յոգ . գործ .)

Վեցերորդ անհանուն հուշվճռանքին վրայ :

Շաբաթն օրան կարգը .

Ան օրունէ ետքը .

Երկու օրով առաջ .

Իրեք օր վրան անցաւ .

Երկու օրէն ետքը .

Երկան օրեր ապրիս .

Շատ օրերով :

Զկարգ օր շաբաթու : (եղ . սեռ .)

Օր անտի և առյապայ : (եղ . բաց .)

Երկօր յառաջ : (եղ . գործ .)

Օր երեք ի վերայ անցին : (յոգ . ուղ .)

Յեա երկօր : (յոգ . սեռ .)

Վեցցես երկայնօր : (յոգ . հայց .)

Օր բազմօր : (յոգ . գործ .)

ԺԲ . ՀԱՄԱՐ :

Մասնական անուանոյ վրայ :

Մէկ մեծատուն մարդու մը .

Մէկուհի հինգ քանքար տըլաւ , ղէկաւին
երկուք .

Մէկ ծերէ մը .

Մէկ Տերտիւղոս անունով ճարտասանի
մը հետ .

Բլուրներուն ղէկուհի վրայ .

Անոնց ղէկուհի տըլաւ .

Մէկէ ղ չէր վախնար .

Անոնցմէ ղէկ քանի հոգի .

Մէկ քանի հոգի կըկարծեն .

Մէկ քանի հոգւոյ համար կըպատմեն .

Մէկ քանի քահանաներով .

Առն քի մեծատան : (եղ . սեռ .)

Ոք ետ հինգ քանքար , քի երկուս : (եղ .
վերջահոլով տր :)

Ի ծերոյ քի : (եղ . բաց :)

Տերտիւղեալ քի ճարտարախօսալ : (եղ .
գործ :)

Ի վերայ միոյ ք + 'ի բլրոց : (եղ . սեռ .)

Ետ ք + 'ի նոցանէ : (եղ . վերջահոլով տր :)

Չերկնչէր ք + : (եղ . բաց :)

Ոք 'ի նոցանէ : (յոգ . ուղ :)

Կարծիք են քի : (յոգ . սեռ .)

Պատմեն քի : (յոգ . պատմ :)

Երիցամբք քի : (յոգ . գործ :)

ԺԳ . ՀԱՄԱՐ :

Առանց պատճառի ճ .
 Բանի ճ չիգար .
 Բանի ճ վրայ հոգը չէ .
 Բանով ճ գոհ չըլլար .
 Ինչ Բանի համար կուգաս կոր .
 Ուտելու Բան ճ չունին .
 Մեկուկէի ու օգնել .
 Մեկուկէի հրել .
 Մեկուկէի բաժնը իլ .
 Մեկուկէի միտքար իլ .

Առանց ի՞նչ պատճառի : (եղ . սեռ :)
 Ոչ ի՞նչ ազդիցէ : (եղ . վերջահոլով տր :)
 Ոչ ի՞նչ փոյթ է նմա ի՞նչ : (եղ . պատմ :)
 Ոչ ի՞նչ շատանայ : (եղ . գործ :)
 Ինչ գաս : (եղ . առ նախդրիւ տր :)
 Ոչ ունին ինչ ուտիցեն : (եղ . հայց :)
 Օգնել Ռեանոյ կամ իրերայ : (յոգ . տր :)
 Մղել Ռեանոյ կամ իրերայ : (յոգ . հայց :)
 Մեկնել Ռեանոյ կամ իրերայ : (յոգ . բաց :)
 Սփոփիլ Ռեանոյ կամ իրերայ : (յոգ .
 գործ :)

ԺԴ . ՀԱՄԱՐ :

Հարցախան անուանէրու շրայ :

Որո՞ւն է տա պատկերը .
 Որո՞ւն տամ .

| Ո՞վ է պատկերս այս : (եղ . սեռ :)
 | Ո՞վ տաց : (եղ . վերջահոլով տր :)

Ո՞րիւն կը վախենս .

Ի՞նչ իշխանութենով ատ բանը կը նենս .

Որո՞նց առջին .

Որո՞նց համար կըսէ .

Ի՞նչ երեսով քու առջիդ ելլեմ պիտոր .

Ի՞նչ բանի համար .

Ի՞նչ բանէ կը վախենս .

Ի՞նչ բանի վրայ կասկած կերթաս .

Ի՞նչ բանով կը պարծենաս .

Ո՞վ զանդիտես : (եզ . բաց :)

Ո՞վ իշխանութեամբ առնես զայդ : (եզ . գործ :)

Ո՞վ առաջի : (յոգ . սեռ :)

Ո՞վ ասիցէ : (յոգ . պատմ :)

Ո՞վ գիտօք յանդիման եղէց քեզ : (յոգ . գործ :)

Վասն է՞ր : (սեռ :)

Ի՞նչ զանդիտես : (բաց :)

Ի՞նչ կասկածես : (պատմ :)

Ի՞նչ պերճացեալ ես : (գործ :)

ԺԵ . ՀԱՄԱՐ :

Վերբերական անուաններու վրայ :

Անի առաքինի մարդու մը կին ըլլալով .

Ի՞նչ պատժի արժանի չէ .

Այնպիսի առաքինի առն կին եղեալ : (եզ . սեռ :)

Որպիսի պատժոյ չիցէ արժանի : (եզ . վերջահոլով տր :)

Աննի ազգէ .

Աստի՛ւ զոհ ըլլալ .

Աստի՛ յուսահատութիւններէն ետքը .

Աստի՛ ողորմելութիւններով լցած էր .

Յազգէ այնպիսի : (եղ . բաց :))

Այսօր շատանալ : (եղ . գործ :))

Ի վերայ այսօր յուսահատութիւն : (յոգ . սեռ :))

Այսօր լի էր թշուառութեամբ : (յոգ . գործ :))

Հանրային անուններու վրայ :

Ամենուն տէրն է .

Բոլոր հաւատացեալներուն .

Ամենուն՝ որ հռոմ էք .

Ամենուն վրայ կը գթաս .

Ամենք օրհնէ .

Ձեր ամենէն .

Ուրիշ ամեն առաքինութիւններով .

Տէր է ամենեւեան : (սեռ :))

Բոլորեւեան հաւատացելոց : (վերջահոլով տր :))

Ամենեւեան՝ որոց էք 'ի հռոմ : (վերջահոլով տր :))

Գթած ես ամենեւեան : (առնախդրիւ տր :))

Ամենեւեան օրհնեալ : (հայց :))

Ի ձէնք ամենեւեան : (բաց :))

Այլովքն ամենեւեան առաքինութիւն : (գործ :))

ԺԶ . ՀԱՄԱՐ :

Թոռական անուններուն վրայ :

Մէկ մարդ մը երկու որդի ունէր .
 Մէկ տիրոջ մը ծառայէլ .
 Մէկ հովիւէ մը .
 Մէկ մարդով մը մեղքը մտաւ աշխարհս .
 Մէկ օրւան մէջ .
 Առջի տարւան մէջը .
 Երկու ոտքով կաղ քալէլ .
 Չորս կողմէն .
 Երեսուն տարին լմննալու ատենը .

Առն թէ էին երկու որդիք : (սեռ :)
 Մի տեառն ծառայէլ : (վերջահոլով տր :)
 Ի հովուէ թէ : (բաց :)
 Մի մարդով մեղք յաշխարհ մտին : (գործ :)
 Մի աւուր : (ներգ :)
 Առաջին ամի : (ներգ :)
 Երկուքի ոտիւք կաղալ : (գործ :)
 Չորսէն կողմանց : (յոգ . բաց :)
 Ի լրումն երեսուն ամաց : (յոգ . սեռ :)

ԺԷ . ՀԱՄԱՐ :

Էական դերանուններուն վրայ :

Ինչ որ իմ է , գուցէ է .
 Ինչ որ ինքի օգուտ է , գուցէ մնաս կրնէ .

Ամենայն որ ինչ էս է , գուցէ : (եղ . սեռ :)
 Ամենայն որ ինչ էս օգուտ է , գուցէ մնաս է : (եղ . վերջահոլով տր :)

Իս ու +եւ մէկ տեղ կը վըռնուեն .
 Ինծմէն կամ +եւմէն պիտոր պահանջեն .
 Ինծմով կապրին , +եւմով կը թագաւորեն .
 Ինքը ստեղծեց զմեզ , չէ թէ մէկ կայինք .

Ձեր վարպետը երկու զուռուշը չի տար .

Ճշմարիտ յեւի կըսեմ .

Մեւ երեսէ մի՛ ձգեր .

Մեւմէ ելան , բայց մեւմէ չէին .

Որ մեր չորս գին կեցեր են .

Ին+իւն գէմ ըլլալով .

Հանեց զգետար իւր վայելն .

Աշխարհս իւր վայ կըսըտըտի .

Իւն+իւն ողորմելու թեր պատճառ են .

Վռնտեցին իւննոյն հոգին նր .

Ասիկայ ին+իւն չըսաւ .

Ին+իւն չիւր Դին կըգառնայ .

Ես և Դու՝ ը միասին հալածեն : (եզ . հայց :)

Ես կմ Դու պահանջեսցեն : (եզ . բաց :)

Ես կեան , Դու թագաւորեն : (եզ . գործ :)

Նա արար զմեզ , և ոչ էս էաք : (յոգ . ուղ :)

Վարդապետն Դու ոչ տայ զերկդրումեանն : (յոգ . սեռ :)

Ամէն ասեմ Դու : (յոգ . վերջահոլով տր :)

Մի անտես առներ էս : (յոգ . հայց :)

Ես ելին , այլ ոչ էին էս : (յոգ . բաց :)

Որ շուրջ կան էս : (յոգ . պար :)

Ընդգիմամարտ ին+ն լինելով : (եզ . սեռ :)

Մերկացաւ ին+ն զհանդերձն : (եզ . բաց :)

Երկիր պատի ին+ն : (եզ . պար :)

Ին+ն ին+ն են պատճառք թշուառութի : (յոգ . ուղ . և վերջահոլով տր :)

Մերթեցին ին+ն զնր հոգին : (յոգ . բաց :)

Զայս ոչ իւր ինչ ասաց : (եզ . բաց :)

Աւածի իւր : (եզ . պար :)

ԺԸ . ՀԱՄԱՐ :

Յուդայական Դերանուաներու Լրաց :

Ու անոր անուանը Յս կանչեց .
Երազին մէջը անոր երեցաւ .

Ու հրեշտակը անոր քովէն գնաց .
Ամեն բան անով եղաւ .

Անոնք Փիլիպպոսի մօտեցան .

Անոնց աչքներնին կուրցուց .

Անոնք խրկեց որ քարոզեն .

Անոնցմէ մէկ քանին .

Ու ի՞նչ անոնց վրայ կը ծիծաղէ .

Եւ կոչեաց զանունն նա Յո : (Եզ . սեռ :)

Ի տեսլեան երեցաւ նա : (Եզ . վերջահոլով տր :)

Եւ գնաց նա հրեշտակն : (Եզ . բաց :)

Ամենայն ինչ նա եղև : (Եզ . գործ :)

Նա մատեան առ Փիլիպպոս : (յոգ . ուղ :

Կուրացոյց զաչս նա : (յոգ . սեռ :)

Առաքեաց նա քարոզել : (յոգ . հայց :)

Կէսք նա : (յոգ . բաց :)

Եւ ի՞նչ ծիծաղեացի նա : (յոգ . ստարառ :)

ԺԹ . ՀԱՄԱՐ :

Նոյն Տարդուան մեղքին համար .

Նոյն կերպով .

Վասն նոյն մեղաց : (Եզ . սեռ :)

Ըստ նոյն օրինակի : (Եզ . վերջահոլով տր :)

Նոյն կարգով .

Նոյն անդամները մէկզմէկ հոգան .

Նոյն աւետիքներուն .

Նոյն հերձուածողներուն համար կրսէ .

Նոյն շէնքով շնորհքովը .

Նոյն տեղէն .

Նոյն կնոջը համար կրսէ :

Նոյն կարգաւ : (եղ . գործ :)

Նոյն զմիմեանց հոգայցեն անդամքն : (յոգ . ուղ :)

Նոյն աւետեաց : (յոգ . սեռ :)

Նոյն ասէ զհերձուածողաց : (յոգ . պատ :)

Նոյն բարեզարդութիւնք : (յոգ . գործ :)

Ի նոյն տեղւոյն :

Զնոյն կնոջէ ասէ :

Ի . ՀԱՄԱՐ :

Անոր համար .

Ապ բանին արժանի չեմ .

Անեղութիւնէն .

Ան բանին վրայ մտածէ .

Ապ ոսկորները .

Ապ ոսկորներուն վրայ .

Ըսէ ապ ոսկորներուդ .

Այն աղագաւ : (եղ . սեռ :)

Այդ չեմ արժանի : (եղ . վերջահոլով տր :)

Ի նեղութիւնս այս : (եղ . բաց :)

Այն անձ զմիտս քո : (եղ . պար :)

Ոսկերքդ այդ : (յոգ . ուղ :)

Ի վերայ ոսկերացդ այդ : (յոգ . սեռ :)

Ասա ցոսկերսդ այդ : (յոգ . յ նախդրիւ տր :)

Ա՛ չաբիքներէն .

Ա՛ թղթերովը .

Ի չարեացն աշն : (յոգ . բաց :)

Թղթովքդ աշտ : (յոգ . գործ :)

ԻԱ . ՀԱՄԱՐ :

Սպառնալիս զերանուաներուն վրայ :

Քո՛ւ գթութե՛դ համար .

Քո՛ւ տերութե՛դ փառք կը վայլէ .

Քո՛ւ Թողե՛դ .

Քո՛ւ պատուական խաչովդ .

Քո՛ւ սիրելիներովդ մէջը .

Քո՛ւ պարգևներովդ լեցուր ամենքը .

Ի՛ճ հոգւոյս ողորմէ՛ .

Ես ի՛նչո՞ւ չեմ եկած .

Մե՛ր հօրը Գրիգորի լուսաւորչին .

Մե՛ր հողէ ստեղծուած բնութենէս .

Վասն ի՞նչ գթութե՛դ : (եզ . սեռ :)

Քո՛ւ տերութե՛դ վայելեն փառք : (եզ . վերջահոլով տր :)

Յաթողոյ ի՞նչ : (եզ . բաց :)

Քո՛ւ պատուական խաչիւդ : (եզ . գործ :)

Ի մէջ ի՞նչ սիրելեաց : (յոգ . սեռ :)

Քո՛ւ պարգևքդ ծածկեա զամենեւեան : (յոգ . գործ :)

Ողորմեա՛ անձին ի՛ճ : (եզ . սեռ :)

Յանձնէ ի՛ճ ոչ եմ եկեալ : (եզ . բաց :)

Հօրն Ռե՛ր Գրիգորի լուսաւորչի : (եզ . սեռ :)

Մե՛ր ի՛ հողեղէն բնութէս : (եզ . բաց :)

Ձեր խառնասիրտ ըլլալուն համար .

Ձեր տգէտ ըլլալէն .

Իր բնութեան ետ չիկեցող .

Իր փառքին .

Իր զօրքովը .

Անոր խօսքին նայելու ըլլանք նէ .

Վասն խառնասիրտութե յեր : (եզ . սեռ :)

Ձեր տգիտութեդ : (եզ . բաց :)

Անվերջանալի Ի-ր բնութեան : (եզ . բաց :)

Ի-րային փառացն : (եզ . սեռ :)

Ի-րային զօրքն : (յող . դործ :)

Ըստ Ի-րային բանի : (եզ . վերջահոլով
տր :)

ԻՐ . ՀԱՄԱՐ :

Յարաբերական շէրանուանին վրայ :

Որոն աթոռը քերօբէներն են .

Որոն որ երկրպագութիւն կընեն հրեշ-
տակները .

Ուսիից ծնաւ Յս .

Ինչ չափով որ կը չափէք .

Որոն որդիքը հօրերնէն մօրերնէն քէշ
են .

Որոն յճով կը ցուցանէ .

Որ աթոռ քերօբէ : (եզ . սեռ :)

Որ երկրպագեն դառք հոգեղինաց : (եզ .
վերջահոլով տր :)

Որ ծնաւ Յս : (եզ . բաց :)

Որ չափով չափէք : (եզ . դործ :)

Որ որդիք չար քան զծնողսն են : (յող .
սեռ :)

Որ յայտ առնէ : (յող . դործ :)

Անանկ աչվըներ տըւաւ իրենց, որ անոնց | Եւ նոցա աչս, որ ոչ տեսանիցեն : (յոգ .
Տո՛վ չխտեսնեն :

Ի Գ . ՀԱՄԱՐ :

Բայերուն իերայ իերայ վերջաւորութիւններուն վրայ :

Գետին իւրփանէի .
Ցորենը իւրփանաւէի .
Գինին իւրփանէի .
Ցորենը ծողվէրի .
Խորունկէն իանլէրի .
Դժոխքէն հանէրի .
Կապը իւրէրի .
Աղեղը Ռուշոյի .
Ընծաներ խոստացայ .
Ձեռքէ Ռուշոյի .
Զգեստ հագայ .
Անէծք ծողվէր .
Աստուած օգնու թի իանլէր .

Գործէ՛մ զերկիր .
Աղա՛մ զցորեան .
Հէղո՛ւմ զբաժակ .
Ժողովէ՛մ զցորեան .
Ի խորոց իւրտամ .
Հանէ՛մ 'ի դժոխոց .
Հափանէ՛մ զկապանս .
Թուշացոյանէ՛մ զաղեղն .
Պարգևս խոստանամ .
Թողո՛ւմ 'ի ձեռաց .
Զգէնո՛ւմ զհանդերձ .
Ժողովէ՛մ զանկծս .
Կարդամ առ իմծ .

(Սահմ. անկատար .
Եղ. Իմ դէմ :)

(Կատարեալ .
Եղ. Իմ դէմ :)

(Կատարեալ .
Եղ. Իմ դէմ :)

Փոսէն հանէց .
 Լացը կտէց .
 Պաքը Բուշոց .
 Խոսքսոնի ըբաւ անոնց .
 Անոնք լեռը Բողոց .
 Զէնքեր հագաւ .

Հանէ՛մ 'ի գբոյ .	} (Կատարեալ . եզ . ք գէմ :)
Հապանէ՛մ զարտօսր .	
Թոշացոցանէ՛մ զպահս .	
Խոսքանամ նոցա .	
Թողո՛ւմ զնոսա 'ի լերին .	
Զգէնո՛ւմ զզէնս .	

ԻԴ . ՀԱՄԱՐ :

Ազապէ՛ր է՛մ զինքը .
 Իրեն ըսէ՛ր է՛մ .
 Անիծէ՛ր է՛մ զինքը .
 Ոչխար հորթեր է՛մ .
 Զեռքս Կաշէ՛ր էի .
 Թէ որ գիտցած ըլլայի աս բանը .
 Զինքը հոն քարէ՛ր էի .
 Աչքս գոցէ՛ր էի .
 Լեռները շարժէ՛մ պիտի .
 Զիրենք լի հոռեամ պիտի .
 Սովը իրենցմէ հեռացունէ՛մ .

Ազապէ՛մ զնա .	} (Յարակատար . եզ . ան գէմ :)
Անէ՛մ նմա .	
Անիծանէ՛մ զնա .	
Զէնո՛ւմ զոչխար .	
Անիծէ՛մ զձեռս .	} (Գերակատար . եզ . ան գէմ :)
Եթէ գիտէ՛մ զայդ .	
Ածէ՛մ զնա անդր .	
Խնո՛ւմ զաչս .	} (Ապառնի . եզ . ան գէմ :)
Շարժէ՛մ զլերինս .	
Ոչ հոռեամ զնոսա .	
Արգելո՛ւմ 'ի նցէ զսով .	

ԻԵ . ՀԱՄԱՐ :

Հիւրնտուածիս ընդփոխուի .
 Հանէ՛ իս բանտէն .
 Կըպրէ՛ յգէ՛ զան քեզմէ .
 Ձեռքդ ծօպեցուի .
 Երեսդ լըւա՛ .
 Քու գլխովիդ իմ վրաս վեցուի .
 Կարդա՛ սա գիրքը .
 Բանեցէ՛, չէ՛ թէ անցաւոր ուտելուք .
 Ետենուն գնացէ՛ .
 Ներեցէ՛ իրենց մեղքին .

 Թէ որ մարմինս կրակի պատմ .
 Թէ որ խորհուրդս քեզի յայտնէմ .
 Թէ որ իրեն թողում .

Բժշկէ՛ զհիւանդութիս իմ .
 Հանէ՛ ի բանտէ զանձն իմ .
 Հապանէ՛ ընկենում զնա՛ ի քէն .
 Մաքուցանէ՛ զձեռն քո .
 Լուանամ զերեսս քո .
 Հեղում յիս զգլխովիդ քո .
 Ընթեռնում զգիրսդ .
 Գործէ՛, մի՛ զկորստա-
 կան կերակուրդ .
 Գնամ զհետ նոցա .
 Թողում նոցա զմեզս
 իւրեանց .
 Եթէ՛ ճապնէ՛ զմար-
 մինս իմ յայրումն :
 Եթէ՛ Ռեհանամ քեզ
 զխորհուրդս իմ .
 Եթէ՛ Թողում նմա .

(Հրամ .
 ներկ . եզ .
 ք գէմ :)

 (Հրամ . ապառ .
 յոգ . ք գէմ :)

 (Ստոր . ներկ .
 ւ գէմ :)

Թէ որ մեղք մը գործէր է նէ .

Թէ որ օգնութի խոստացեր է նէ .

Ինչ վիճակ ամեն մարդ խոշորէր է նէ .

Եթէ մեղս ինչ գործէ՛մ .

Եթէ օգնել խոստանամ .

Ձինչ կեանս ուրուք

և խոշորմ .

(Ստոր . անցեալ .

եղ . ք գէմ :)

ԻՁ . ՀԱՄԱՐ :

Կրտսերական բայերուն վրայ :

Անհաւատներուն ալ մէջը չըլլա՛ր սա բա-
նը .

Աշխարհէս իւրեանայ իր կեանքը .

Քաղաքը խռովութենով իւրեղնի .

Ցորենը իւրաքանչիւն, իւրաքանչիւն, ու իւրաքանչիւն .

Դռնէն վաճառեցաւ .

Անձրեւէն խոնարհեցաւ .

Եւ ոչ առ անհաւատս
գործի՛մ այս .

Բառնամ կամ բառնի՛մ
յերկրէ կեանք նորա .

Լնամ քաղաքն աղմը-
կաւ .

Հնճեալ, աղաղեալ և լի-
տեալ լինի՛մ ցորեան .

Մերթի՛մ կամ մերթեալ լի-
նի՛մ 'ի դրանէ .

Թանամ կամ թաղեալ լինի՛մ
յանձրեւոյ .

(Սահմ . ներկ .

եղ . ք գէմ :)

(Կատարեալ .

եղ . ք գէմ :)

Մէկ դի 34-էջաւ .

Ընկենաւ հմ ընկեցեալ լի . } (Կատարեալ
նիս 'ի բաց . } եղ. ք. դէմ :)

Ի է . ՀԱՄԱՐ :

Անէրեայն բայերուն վրայ :

Աս աշխրբիս մեծատունները խրատէ ու
չհապաքանան .

Հասաւ ժամանակ որթերը յօպելու .

Գայ պիտոր ու Դապէ կենդանիները ու
մեռածները .

Դիւահարները երբ ու իւրեանք , սիրտեր
նիս կըցաւի .

Մէկուն ըստակը իւրապէս նէ , ախտերը
կուժովնան .

Հաս անգամ ոտից կապերով ու շղթա-
ներով զինքը կապելու համար , ու անոր
ժեւը պէտքէն իրմէն շղթաները , ու ոտից
կապերը կապելու :

Մեծատանց , որ են յայսմ աշխարհի ,
պատուէր տալիւ մի' հապաքանամ : (ուղ :)

Եհաս ժամանակ յապէ՛ զայգի : (սեռ :)

Գալոց է Դապէ՛ զկենդանիս և զմեռեալս :
('ի նախդրիւ տր :)

Զդիւահարսն պէտքէն ողորմիմք : (գործ :)

Բազմանամ ընչից ուրուք՝ զօրանան ախտքն :
(ներգ :)

Վասն բազում անգամ ոտնակապօք և
շղթայիւք կապէ՛ , և խալէ՛ 'ի նմանէ զշղ-
թայսն , և զոտնակապսն խաբասիէ՛ :
(սեռ :)

ԻԸ. ՀԱՄԱՐ :

Ընդունելութիւններուն վրայ :

Ամեն փեսանդներուն սիրտը կը գողար .

Դա փառաբանութիւններուն հետ կենալու ար-
ժանի եղանք .Քառսուն ցորեկ ու քառսուն գիշեր
ծով պահելէն ետք անութեցաւ .

Գաւ - բաները պատմէ .

Ո՞վ է իրենցմէն՝ որ ան բանը ընէ պիտի .

Աս աշխարհիս իշխաններուն համար , ո՞ր
պիտի անցնին :Ամենայն փեսանէ՛ երկամունքն գողային :
(ներգործ . ընդուն . ներկ . յոգ . սեռ .)Դա փառաբան գասուն գտաք արժանի :
(կրաւ . ընդուն . անց . յոգ . սեռ .)Պահէ՛ զքառասուն տիւ և զքառասուն
գիշեր , ապա քաղցեալ : (ներգործ .
ընդունելութիւն անցեալ . ուղ .)Գահ պատմեցէ : (ապառնի ընդուն .
հայց .)Ո՞վ է 'ի նոցանէ՛ որ զայն գործէ՛ իցէ :
(ապառնի ընդուն . ուղ .)Զիշխանաց աշխարհիս այսորիկ խափանի՛ .
(կրաւ . ապառնի ընդուն . յոգ . սեռ .)

Աս Ապառնի ընդունելու-Ռի-ննէրուն քէշը շաք անգամ իւրեր-ին աս ոճերը , Հանդեր-
ձեալ եմ , Առաջի կայ ինձ :

Գաս պիտոր աշխարք դատելու համար .

Ըսէ՛մ պիտոր .

Ամենքնիս Քսի ատեանը պիտոր էրեւան .

Հանդերձի՛մ դալ 'ի դատել զերկիր :

Ասել ասաջի իմ ինձ :

Ամենեցուն մեզ յանդիման լինել ասաջի
իմ ատենին Քսի :

ԻԹ . ՀԱՄԱՐ :

Հոլովալէրք նախադրու-Ռի-ննէրուն վրայ :

Վախուն համար .

Ըստրկի սիրուն համար .

Խաղք ընելու համար .

Կերակուր չըլալուն համար .

Դատաւորին ասջի .

(1) Աճի :

սէր ընչից :

առակէ :

'ի չգոյէ կերակուր :

դատողին :

(1) Առ :

Աբխաթարին ապենը .

Աչքի Կէշ :

Անոր Կէս .

Ծառին Կախը .

Արևելքի Կողմը .

Իմ ու քու Տէջը .

Տասը տարի աճեալ .

Անցնելուն պէս .

Քու խօսքիդ ցարժար .

Իրեն պէս . իր Վրայ .

Ճամբուն Վրայ .

Չափէ Դուրս .

Անոնց Եփեհն .

Ամեն մէկ վրանին (չատըրին .)

Կուշտ Տը .

Խրատելու Կաժար .

Գիշեր ցորեկ .

Աս կերպով .

Աբխաթարաւ :

(1) Ական :

Նմա :

Ծառով :

արևելս :

Իս և քեզ :

ամս տասն :

անցանելն :

(2) Բանի քուով :

անձին :

Ճանապարհին :

չափ :

նոցանէ :

վրանս :

(3) Յագ :

(4) Խրատ :

(5) Տիւ և գիշեր :

այս օրինակ :

(1) Ընդ : (2) Ըստ : (3) Յ : (4) Ի : (5) Զ :

Գետինը զարնեւ .

Քարին վրայ զարնեւ .

Տարիէ մը ալ ետեւ .

գետնի հարկանեւ :

քարի հարկանեւ :

(1) Ամէ ևս :

(1) Յ :

Լ . ՀԱՄԱՐ :

Հոլովաւոր նախադրութիւններու վրայ :

Սերոյ համար .

Մեզի համար .

Մեզի համար .

Յաղթումներէն ետքը .

Արդարութիւնին ետեւ .

Մահւոյն ետեւ .

Աչիս առջև .

Իշխանին դէմը .

Երկինքին տակը .

Ժամանակէ դուրս .

Վասն սէր : (սեռ :)

սակս էս : (սեռ :)

յաղագոյ մեզ : (սեռ :)

զկնի յաղթումներ : (սեռ :)

զհետ արդարութիւն : (սեռ :)

յետ մահ : (սեռ :)

առաջի աչ : (սեռ :)

ընդ առաջ իշխան : (սեռ :)

ի ներքոյ երկինք : (սեռ :)

արտաքոյ ժամանակ : (սեռ :)

Երեւի վրայ .
 Ծառ-երու մէջ .
 Կաճիւն գէմ .
 Անո՛ր ձեռքովը .
 Ծովու անդին .
 Ասոնց քովը .
 Կրահարանին քովը .

'ի վերայ երկեր : (սեռ :)
 'ի մէջ ծառ : (սեռ :)
 ընդդէմ կաճ : (սեռ :)
 'ի ձեռն նա : (սեռ :)
 յայն կոյս ծով : (սեռ :)
 Մերձ կամ մօտ այս : (յոգ . սեռ :)
 Հոռւ շահարան : ('ի նախդրիւ տր :)

ԼԱ . ՀԱՄԱՐ :

Բերնի տեղ .
 Անբանի պէս .
 Առանց պատի .
 Ինչւան ճակը .
 Հողի պէս .
 Քեզէ եւել .
 Մոտէ վեր .
 Արեւն եւել .
 Բանակէն զատուած .

Փոխանակ բերան : (սեռ :)
 Զօրէն անասուն : (սեռ :)
 Առանց պատի : (սեռ :)
 Մինչև ճակ : ('ի կամ յ նախդրիւ տր :)
 Իբրև կամ որպէս հող : (հայց :)
 Քան որ : (հայց :)
 Ի վեր քան Ռոտ : (հայց :)
 Առաւել քան արեւ : (հայց :)
 Մեկուսի բանակ : (բայց :)

Տնէն հեռու .

Մօրնէն գաղտուկ .

Ինծոն 'ի զատ .

Ծառաներուն հետ .

Տաւրիներով առաջ .

Քոք քովերդ .

Հեռի քուն : (բաց :)

Գաղտ ճայր : (բաց :)

Բաց էս : (բաց :)

Հանդերձ ծառայ : (գործ . երբեմն ալ սեռ :)

աճ յառաջ : (գործ :)

Շուրջ կամ շուրջանակի դու : (պար :)

ԼԲ . ՀԱՄԱՐ :

Մահիբայներուն վրայ :

Ասանկ կըսէ .

Ասանկ ըստի կըծառայէ .

Խիստ կընեղի .

Շուրջ ճ կըհասնի .

Չիկարծած ասանկ կուգայ .

Ճորով կըշարժի .

Ծածուկ կընէ .

Չուգէլով աղօթք կընէ .

ասէ :

ծառայէ :

տագնապի :

հասանէ :

գայ :

շարժի :

գործէ :

աղօթէ :

Փռճ ԳԵՂԸ ԿԱՇԽԱՍԻ .

ՈՐԻՆ ԻԵՐԱ ԿՐԱՄՈՒԾԷ .

ՀԻՄՆԵՐԷՆ ԿՐԽՈՍԻ .

ԱՆԽԱՍԱՐ շՈՒՄ ՄԵՈՒԱԼ .

ԱՆԽԱՍԱՐ ՈՒԺՈՎԵՐԱԼ .

ԵՔԵՆ ԵՔԵՆ ԿԵՐԹԱՅ ԿՈՒԳԱՅ .

ՄԻՆԱՆ ԿՐՆԱՍԻ .

ՄԷՆ ԳԵՂ ԿԱՇԽԱՍԻ .

ՆԻՐԷՆ ԿՐԶԱՎԻԷ .

աշխատ լինի :

խորհի :

բարբառի :

մեռալ :

զօրացալ :

երթևեկէ :

նստի :

վաստակի :

չափէ :

Այսպէս . ձրի . յոյժ . երազ . յանկարծակի . հազիւ . դաղտ . ակամայ . զուր .
այլազգ . յունարէն . այնչափ . այնքան . ստէպ . միայնակ . ի միասին . վերստին :

ԼԳ . ՀԱՄԱՐ :

ՀԻՏԱՅ ԿՐՈԿՍԻՄ .

ԱՍՕՐ ԿՐԼՈՒՆԵՐՆԷ .

ՔԻՆ ԿԵՂ ԿԱՄ ԶԱՔՈՆՅ ԿԵՐԼՆԱՅ .

ԴԵՆ ԿՈՒՇԱՆԱՅ .

սկսայց :

կատարէ :

երևի :

անադանէ :

Հին կրդադրեցընէ .

Հոս յարմար է .

Անէն կըսկըսի .

Ինչո՞ւ տրտմեր ես .

Ի՞նչպէս չեկրցար .

Ուշա՞՛ք ո՞ր կուզէ նէ .

Չե՞ս մի գիտեր .

Հրամայէր ես տեսայ .

Իբրեւո՞յնէ ըսաւ .

Իբրեւ ո՞ր ատանկ է .

Ինչպէս ո՞ր հրամայեց .

Հանգուցանէ :

՚ի դէպ է :

սկսանի :

տրտմեալ ես :

ոչ կարացեր :

ախորժէ :

չգիտիցե՞ս :

տեսի :

ասաց :

այդպէս է :

պատուիրեաց :

Այժմ . այսօր . երբեմն . տակաւին . անդ . աստանօր . աստի . ընդէր . զիմրդ .
որքան . մի՛թէ . այո . յիրաւի . արդարեւ . որպէս :

ԼԴ . ՀԱՄԱՐ :

Չի նախանձիր .

Դե՞ս չէր եկած .

նախանձի :

էր եկեալ :

Քանի որ չէ տեսած .
 Անհէին սուտ թ զուրցեր .
 Նահա կուգայ կոր .
 Ուրիշ քեշ կերթայ .
 Աշէի իերպով կըխօսի .
 Շնորհով շքակըւած .
 Անաստանի պէս ասըիլ .
 Ուրիշ կըտանջըւի .
 Ինքիւն կերթայ .
 Ես ինծի կըճանչնամ .
 Գիշեր ասքէն հասաւ .
 Ուշ ուշ կըլլէլ .
 Երիւ հեշ կըտորեցաւ .

է տեսեալ :
 ստեր :
 գայ :
 գնայ :
 խօսի :
 զարգարեալ :
 կեալ :
 տանջի :
 երթայ :
 գիտեմ :
 եհաս :
 կլանել :
 գլորեցաւ :

Ոչ . չի . մինչչի . մի երբեք . ահաւասիկ . այլուր . բարւոք . վայելչապէս . անաս
 նաբար . կամովին . իւրովի . ես ինձէն . գիշերայն . կենդանւոյն . երկիցս :

ԼԵ • ՀԱՄԱՐ :

Հաղհապներուն վրայ :

Չարէն հեռու կենալը հերիք չէ, բարիք
ալ պէտք է ընել.

Դուք զձեզ կարդարացընէք, Բայ՛ նա ձեռ
նէր միտքը գիտէ.

Թէ՛ որ ալ աստուծմէ չեմ վախնար, մար
դոցմէ ալ չեմ ամբնարնէ, ալ սա որբեա
լիին իս նեղացընելուն համար իր դա
տաստանը ընեմ.

Այնչափ կուրացեր ես ատելութիւն որ,
բոլոր ազգը կը բամբասես.

Թէ՛ որ մէկուն սիրտը մաքուր չէնէ, պա
քը ընդունելի չըլլար.

Տեսաւ որ տաճարը կը մտնէին կոր.

Այլ Բէ՛ որ դուք Քրիստոսն էք, որեւէ Աբ
րահամու զաւկընէրն էք.

Չէ բաւական ՚ի չարեաց հեռանալ, ()
պարտ է զբարիս գործել :

Դուք էք որ արդարացուցանէք զանձինս,
() նա զգիտէ զխորհուրդս ձեր :

() յայ ոչ երկն չիմ, և ՚ի մարդկա
նէ ոչ ամաչեմ, () վասն աշխատ
առնելոյ զիս այլուոյն՝ արարից նմա դատ :

Այնքան կուրացեալ յատելութիւն, ()
զազգն ողջոյն բամբասես :

() չիք սրբութիւն սրտի, պահք չեն
ընդունելի :

Ետես () մտանէին ՚ի տաճարն :

() դուք Քրիստոսն էք, () Աբրա
համու զաւակք էք :

Ձեռքով չիշինւած խորանովը , ըսել է՝
 չէ՛ր որ աս ըստեղծւածներէն չէ .

Անձեռագործ խորանաւն , () որ ոչ
 յայսց արարածոց :

Այլ և . սակայն . թէ և . գոնէ . մինչ զի . եթէ . զի . ասպա եթէ . ուրեմն . այսինքն :

ԼԶ . ՀԱՄԱՐ :

Միջաբանութիւններու վրայ :

Ո՛ր է որ մինչև տակը կըտրուէին .

Պիտիւր ըլլա՞յ որ նորէն քու սք տաճարդ
 տեսնեմ .

Զարմանալու բան , դեռ կենդանի՞ ես .

Խեղճ ծնողքս .

Մէշտ հոգիիս .

Ինծի օ՛ր ըլլայ կըսէին .

Եւ՛ր երթանք .

Ապրի՛ս , բարի ու հաւատարիմ ծառայ .

Ձեռքդ դառնա , շնորհակալ եմ .

() մօտակտուր իսկ լինէին :

() յաւելց հայել 'ի տաճար
 սք քո :

() , և տակաւին կենդանի՞ իցես :

() ծնողացս :

() անձին իմում :

Ասէին ինձ () :

() երթիցուք :

() , ծառայ բարի և հաւատարիմ :

() , շնորհ մեծ ունիմ :

Երանի՛ թէ . իցէ՛ թէ . բա՛րէ . եղո՛ւկ . աւա՛ղ . վա՛շ վաշ . օ՛ն . աղնի՛ւ . դրուա՛մ :

ԼԷ . ՀԱՄԱՐ :

Բաղայայտիչ և Բաղայայտեալ :

Երկու մէկզմէկու դէմ բանէ խառնած , | Յերկուց հակառակացն խառնեալ , Բարե
այսինքն Բարիէն ու չարէն . | և չար :

Յապիտոյուղիչ և յապիտոյուղեալ :

Պապերազնէրուն պտուղը մահ է . | Պտուղ պապերազ մահ է :
Անէծ+ի՛ն զգեստը վրանուս հանելով . | Անէծ+ մերկացեալ 'ի մէնջ զծածկոյթ :

Խնդիր անուան :

Անոնց Իյ Տէնծ հրաշքները մեր լեզուովը | Լսեմք խօսից նոցա 'ի մեր լեզուս Տէծա
խօսիլը կըլսենք . | Տէծ+ Իյ : (հայց :)
Խրկըւելովը ՀօրՏէն աշխարհ . | Առաքմամբն Հայր աշխարհ : (բաց . տրակ :)
Հոգւուն ՏարՏիէն բաժնըւիլը ահուելի | Ահագին է անջատումն հոգւոյ ՏարՏի :
բան է : | (բաց :)
Հովէն շուտ մը շարժող . | Դիւրաշարժ հող : (բաց :)

ԼԸ. ՀԱՄԱՐ :

Ածական գոյականի հետ :

Անիս ճարդու նման եղանք .

Չիսպսճելու ու թափէ վեր խորհուրդնէ
չուն խելք հասցընել .Ի՞ճ ազգականներու Անդրոնիկոսին ու Յու
նոսին .

Աջ յետեւէր բռնեցի .

Արեւուն ճառագայթներուն կըյաղթէր .

Սերոբէնէրուն թւերովը ծածկըւած էիր .
Բայց մարդկանց լեզուն մէկը չիկրնար
հնազանդեցընել, չարը ու անխաբէր .Նմանեցաք մէք ճարդ անիս : (վերջահո
ւով տր :)Անպսպում եւ անհաս խորհուրդ խելամուտ
լինել : (ածականները ուղ . գոյական
յոգ . վերջահոլով տր :)Անդրոնիկեայ և Յունեայ ազգական ի՞ճ :
(յոգ . վերջահոլով տր :)Կալայ աջ յետն գոյ : (եզ . պատմ . նախ
գիրը ածականին վրայ մինակ :)Արեգակնային յաղթէր ճառագայթից :
(յոգ . աեռ :)

Սերւբէական ծածկէիր թիօք :

Բայց զլեզու մարդկան ոչ ոք կարէ հնա
զանդել, չար և անխաբ : (եզ . հայց :)

ԼԹ . ՀԱՄԱՐ :

Միջանիան անուանէրուան վրայ :

Լէռնէրուան մէկուն վրայ .

Ձեր Տէջէն որո՞ւն էջը կամ եղը հորը կէյ-
նի , ու շուտ մը անիկայ չհիշաներ .

Աչքը բաց՝ Տէկը չէր տեսնար .

Մէկը չի սիրէր ԹԺ բաց անկից՝ որ իմաս-
տութիւնին հետ կը բնակի .

Փոռճ Կէշը վիճաբանութիւն չընէ .

Ամեն բանէն մէկն ալ միան է .

Մէկ վախէ մը չէին կասկածեր .

Ի վերայ միոյ ուրուք լեռան : (յոգ . բաց .
երբեմն սեռ :)Ո՞ր ուրուք Կու էջ կամ եղն անկանիցի
'ի ջրհոր , և ոչ վաղվաղակի հանիցէ
զնա : (յոգ . բաց :)Աչք բացօք ոչ ոք տեսանէր . (ոք
հայց :)Ոչ ոք սիրէ ԹԺ , բայց զայն՝ որ ընդ իմաս-
տութիւն բնակիցէ : (ոք հայց :)Մի բանակուիւ լինել ոչինչ պէտք : (նախ
դրիւ տր :)Յամենայնէն ի՞նչ մի ինչ և միան է : (եղ .
բաց :)Ոչ կասկածէին և ոչ Տէ ինչ երկիւղէ :
(եղ . բաց :)

Ինչ որ ձեզի ըսէ նէ, ըրէք .

Ո՛հ Ինչ ասիցէ ձեզ, արասջէք : (հայց . կմ
որը, կամ Ինչը :)

Խ . ՀԱՄԱՐ :

Անուն Բայի :

Գործերը կուժուցնեն հաւատքը .

Զհաւատս Գործ զօրացուցանեն : (յող .
ուղ :)

Մեր անունը ժամանակաւ մոռցըլի պի-
տոր .

Անունս մեր մոռացի ժամանակաւ : (եզ .
ուղ :)

ՍԷ վարդան ձին առաջ քշելով, պար-
սիկներուն զօրքին գլուխը փախուց .

ՍԷ վարդան մտրակեալ զերիվարն, 'ի փա-
խուստ զզօրավարն Պարսից դարձուցա-
նէր : (եզ . սեռ :)

Անանկ որ շաբէրը ըսին թէ մեռած է .

Մինչև Բաղուճ իսկ ասել թէ մեռաւ :
(յող . սեռ :)

Շատ անգամ փղան մօրմէն ծեծ ուտելով,
մարը չիթողուր ու երթար .

Բաղում անգամ գան ըմպելով ճանու-
'ի մօրէն 'ի բաց ոչ դառնայ : (եզ . սեռ :)

Աստուած չուզեր որ Ռէս ոսկի ու ար-
ծաթ ունենանք .

Ոչ կամի ան ունել էս ոսկի և արծաթ :
(յող . վերջահոլով տր :)

Կաղաչեմ հեռու կենաք զոստապետական արժանի գործքերէն .

Մէնք աստանկ սորվեր ենք .

Որն որ զոստապետական ատենը չես տեսեր նէ , մեռնելէն ետքը ինտոր կընդունիս .

Գազաններուն վրայ մարդուն վախը գրեր է ան .

Թէ որ առաջ գիտցած ըլլայինք նէ թէ .

Թուղթերն ուղ մէջը գրեր էինք զոստապետական .

Մոռցած պիտոր ըլլան անոնք ան բանը .

Աղաչեմ ՚ի բաց լինել զոստապետական գործոցս յայսցանէ : (յոգ . վերջահոլով տր :)

Եւ այդպէս է ուսեալ : (յոգ . սեռ :)

Ձոր կենդանի զոստապետական տեսեալ , մեռեալ խոստովանիս : (եզ . սեռ :)

Ձահ և զերկիւղ մարդոյն արկեալ է ան .

Եւ թէ գիտացեալ էր Եւ յառաջագոյն : (յոգ . սեռ :)

Գրեալ էր զոստապետական : (յոգ . սեռ :)

Եւ զայն մոռացեալ իցէ ան : (յոգ . սեռ :)

ԽԱ . ՀԱՄԱՐ :

Խնդիր անհետեւի վրայ :

Մարտիկները կրտսերնեմ կոր որ ծառերու պէս կը քալեն կոր .

Տեսանեմ ճարտ զի շրջին իբրեւ զծառս : (յոգ . հայց :)

Աստուծոյ տրուեցաւ ձեզի աս հարըստութիւնը .

Իմենէրս կը ճանչնամ, ու իմենէրէս կը ճանչցըւիմ .

Խնդիր բնութեան :

Եսայի մարգարէին գիրքը տըւին իրեն .

Հրամայեցաւ իրեն որ .

Ըսաւ իրենց աս առակը .

Թուղթին մէջ գրածներէն իմացանք որ .
Իմացեցաւ թուղթին մէջը գրածներէն որ .

Ես ալ թողուցի Վերեն .

Ուրեմնէրէն բռնեւ .

Ոտքով կամ կառնով երթալ .

Գաւազանով մէկը ծեծեւ .

Գլուխը պսակ դնեւ .

Տէր տուաւ ձեզ հարստութիւնդ : (Եզ . բաց :))

Ճանաչեմ իմ, և ճանաչիմ իմ : (յոգ . հայց . յոգ . բաց :))

Ետուն նա գիրս զԵսայեայ մարգարէի :
(Եզ . վերջահոլով տը :)

Եւ տուաւ նա հրաման : (Եզ . վերջահոլով տը :)

Եւ ասաց նա զառակս զայս : (յոգ . առնախդրիւ տը :)

Ծանեաք բան թղթոյդ : (յոգ . բաց :))

Ծանուցաւ բան թղթոյդ : (յոգ . բաց :))

Եւ ես անփոյթ արարիւնա : (յոգ . պատմ :)

Բուռն հարկանեւ աս : (յոգ . պատմ :)

Հետի կամ կառնով գնալ : (յոգ . դործ :)

Հարկանեւ զոք Գաւազան : (Եզ . դործ :)

Բոլորեալ պսակ գլուխ նորա : (Եզ . պար :)

Յուշերուն արունը առաւ, ու ցըրցընկեց
Ժողովրդին վրայովը .

Թէ որ այ ալ Գոյեւը ու համբերութեանը
բանի տեղ չես սեպեր .

Մէկը փռանին մէջ արգիլել .

Առեալ զարիւն ցլուցն, ժողովուրդ սըրս
կեաց : (եզ . սլար :)

Եթէ ներել և երկայնսփռութեան այ արհա
մարհիցես : (եզ . սլար :)

Արգելուլ զոք փռան : (եզ . ներդ :)

ԽԲ . ՀԱՄԱՐ :

Հուշերէն Դուրս յոգնակներուն վրայ :

Աշէնեւը ամաններու մէջ առին, բանի
չեկածը դուրս ձգեցին .

Ան ժամանակի հարդիանցը .

Վարի աստիճանի մարդիկը Ռեծերուն
հետ .

Քաշեց վանեւը .

Գեւեւը կը քարոզէր .

1 Ժողովեցին Բարի յամանս, և զխոտանն
'ի բաց ընկեցին :

2 Այնր ժամանակի ուր :

3 Ռամիկն աւագ հանդերձ :

4 Շքեցաւ ընդ վան :

5 Քարոզէր 'ի Գեւ :

1 Արկնեւով : 2 Եւր մասնակով : 3 անի մասնակով : 4 ուրայ մասնակով : 5 օրէ մասնակով :

վառած ճրագներ .

Գովէսփներ կուտային անոր .

Անոն պէս եղիք , որ տէրերնուն կըսպա-
սեն .

Զանքով ետէ կըլլային պար բռնողնե-
րուն առած անօրէն փոքրէրուն .

Մեղքերուն վրայ աչք գոցել .

Բոլոր խոսէրը ծովը վազեցին .

Չորցած ոսկորները .

Ծախէրէն վաճել .

Նոր օրէնքի Կահանաները .

1 Ճրագ լուցեալք :

2 Տային նմա Դրոսա :

3 Եղերուք նմանօղք ճարդ՝ որ ակն ու-
նիցին տն իւրեանց :

4 Յօժարագոյնս տային զանձինս յանօ-
րէն Բաշի կաքուռաց :

5 Անտես առնել Ռի :

6 Դիմեաց ամենայն խոս 'ի ծով :

7 Զցամաքեալ ոսկր :

8 Փշել ընդ ծախ :

9 Նոր Կահանայ :

1 ուն Կահանայ : 2 ի Կահանայ : 3 ի Կահանայ : 4 ուն Կահանայ : 5 ուն Կահանայ :
նիկով : 6 Եւն Կահանայ : 7 ուն Կահանայ : 8 Կահանայ : 9 վերացեալ անուանով :

ԽԳ . ՀԱՄԱՐ :

Էական բայերուն վրայ :

Տղերս՝ իրեք աղջիկ ունէր .

Շատ հարստութի ունէր .

Ուրտոյ փեղ եղիր ինծի .

Անոր ծառայի փեղ եղան .

Իրեք օր իեղայ հոն .

Ձեզի պէտք չէ որ գիտնաք ժամանակը .

Անոր հետ չխօսուիր .

Կարելի է տեսնել .

Ինչ բան պէտք էր ընել՝ որ ես չըրի .

Ումանք կը հստատանան , ումանք կը խո-
նարհին .

Տղերս՝ երեք դստերք էին : (սեռ :)

Էին նա գանձք բազումք : (սեռ :)

Լեր դու ինձ որդի : (եղ . 'ի կամ , նախ
դրիւ տր :)

Եղեն նմա ծառայ : (յոգ . նախդրիւ տր :)

Եղէ անդ օր երեք : (յոգ . հայց :)

Ոչ է՛մ ձեզ գիտել զժամն և զժամանակս :
(սահմ . եղ . քի գէմ :)Ոչ գո՛մ կամ է՛մ խօսել ընդ նմա : (սահմ .
եղ . քի գէմ :)

Գո՛մ կմ՛ է՛մ տեսանել : (սահ . եղ . քի գէմ :)

Ձի՛նչ ինչ առնել է՛մ , և ոչ տրարի :
(սահմ . եղ . քի գէմ :)Ե՛մ որ մեծացուցանեն զանձինս , և է՛մ
որ խոնարհեցուցանեն : (սահմ . ներկ .
յոգ . քի գէմ :)

Կուտար պտուղ, մէկը հարուր հատ ունե-
ցող, մէկը վաթսուն, մէկը երսուն.

Տայր պտուղ է՛մ որ հարիւրաւոր, է՛մ որ
վաթսնաւոր, և է՛մ որ երեսնաւոր :
(անկատար եզ. 74 դէմ:)

ԽԴ. ՀԱՄԱՐ :

Շարադրութեան ուրիշ Գլխաւոր խնդիրները շեշտու համար օրինակներ :

Երբոր մարդիքը քուն եղան, իր թշնա-
մին եկաւ, ու ցորենին մէջը որո՞մ ցա-
նեց ու գնաց : Տանըտիրոջը ծառաները
իրեն ըսին. տէր, դուն քու արտդ ա-
ղէկ սերմ չիցանեցիր մի, հապա ուսկից
է ապ որո՞մ :

Եւ 'ի քուն լինել մարդկան, եկն թշնա-
մի նորա, և ցանեաց 'ի վերայ որո՞մ 'ի
մէջ ցորենոյն, և գնաց : Մատուցեալ
ծառայք տանուտեառնն ասէն ցնա-
տէր, ո՞չ սերմն բարի սերմանեցեր յա-
գարակին քում, արդ ուստի՞ ունիցի դ-
րո՞մ :

Ինչո՞ւ համար առջի հայցականին վրայ չ չիկայ, ու երկրորդին վրայ կայ, վարպետիդ
հարցուր, կամ քերականութե մէջ բնորոէ : (երես. 106. 118:)

Յո՞ ալ անոնց ըսաւ, քանի՞ հաջ ունիք .
անոնք ալ ըսին, օխտը, ու քիչ մ'ալ
յուրի : Ու ան օխտը հաջը ու յինէրը ա-
ռաւ, գոհուլթի մատուց ու կըտըրտեց,
ու աշակերտներուն տըլաւ . անոնք ալ
ժողովուրդին .

Եւ ասէ ցնոսաւ, քանի՞ նկանալ ունիք . և
նոքա ասէն, եօթն, և սակաւ յիւանս :
Եւ առեալ զեօթն նկանալն և զյիւանսն,
գոհացաւ և եբեկ, և ետ ցաշակերտսն,
և նոքա ժողովուրդեանն :

Ինչո՞ւ համար առաջ նկանալ ու յիւանս առանց ն գիմորոշականին կըդնէ, ու ետքը
ն տառը կեւեցընէ : Ինչո՞ւ նկանալը եղակի կըդնէ : (Երեւ . 113 . 108 :))

Ամէն բան անուով էղաւ, ու առանց անոր
բան մըն ալ չէղաւ . ինչ որ անուով էղաւ նէ
կեանք էր .

Ամենայն ինչ նուաւ էղաւ, և առանց նո-
րա էղաւ և ոչ ինչ . որ ինչ էղան նուաւ,
կեանք էր :

Ինչո՞ւ առաջ երկու անգամ առանց գիմորոշականի կըդնէ էղաւ, ու ետքը ն տա-
ռը կեւեցընէ : (Երեւ 114 :))

Սըւոնք որ կըխօսին կոր .

Ատոնց մէջը , որ հոտ տեղը կեցեր են .

Ուր որ պիտի երթամնէ կըգիտնաք .

Սոքա որ խօսին :

Ի մէջ դոցա , որ կանդ աւադիկ :

Եւ ուր էրեւա՞ն գիտիցէք :

Ինչու համար առջի բային « գիտորոշ կըդնէ , երկրորդին Դ , ու երրորդին Ե :
(Երես 114 :))

ԽԵ . ՀԱՄԱՐ :

Մենծ մենծ հաբուածներով զարկաւ ա-
նոնք .

Երկու հաւով կըսպաննեն , մէյ մը գլխուն
զարնելով , մէյ մըն ալ մորթելով .

Հար զնոսա հաբուածս մեծամեծս :

Երկուս հաւս սպանանեն , մի՛ յազելովն ,
և միւսս ևս՝ փողոտելովն :

Ինչո՞ւ դործիականի տեղ հայցական խնդիր բնութեան առեր են աս բայերը :
(Երես 118 :))

Թող ծախէ ինձի անչափ ըստ իշխանի
որ կաժէ .

Մէկ բռնուի ինչ գնեցի .

Տացէ ինձ արծաթի ուրջափ և արժանի իցէ :

Ստացայ զայն դահլիշանի միջ :

Ինչո՞ւ գործիականի տեղ սեռական խնդիր բնութեան առեր են աս բայերը :
(Երեւ 118 :)

Բարձր յանու ինչեց ու ըսաւ . դու կընկ
տոց մէջ օրհնեալ ես .

Ամեն մանչ տղաք կոտորեց սուրով .

Ի յայն Բարձր աղաղակեաց և ասէ . օրհ
նեալ ես դու 'ի կանայս :

Կոտորեաց 'ի սուր սուսերի զամենայն
արու մանուկ :

Ինչո՞ւ գործիականի տեղ տրական խնդիր առեր են աս բայերը : (Երեւ 118 :)

Կարծելով որ սուր աստուածները իրեն
օգնութի հասնին պիտի .

Կարծեցեալ զԴիւն հասանել նմա յօդ
նականութի :

Կըհրամմէ որ Դպրոցներուն ծախքը դըռնէն տըրւի .

Հրամայէ զծախս Դպրոցացն յարքունուստ լինել :

Աս հայցականները անօրէն բայի են թէ խնդիր բայի : (Երեւ 117 :) (811 անգ)

ԽԶ . ՀԱՄԱՐ :

Տեսէք սա որհրամաւ ու գինի «իւօշ մարդը .

Ահա այր կերող և աւբեցող :

Ասոնք ներկայ ընդունելու թիւնէն ի՞նչ տարբերութիւն ունին : (Երեւ 121 :) (812 անգ)

Չէ թէ օրէնքը ւսուցիչը այ առջևը կարգարանան , հասլա օրէնքը բռնօղները .

Ոչ եթէ որ ւեւիտ օրինացն են՝ արդարացեալ են առաջի այ , այլ առնելիտ օրինացն արդարացին :

Տապանակ ուխտին Վերջնօշ քահանայներուն ոտքը Յորդանանի ջուրին մէջ մտածին պէս .

Իբրև միսիցին ոտք քահանայիցն կեւեւոյ զտապանակ ուխտին 'ի ջուրն Յորդանանու .

Ասիկայ Եւ ու անոնց պէտք է լուր Կաւ :

ԶԳայու-Լէ Կաւ ի յնօղ բնու-Թի :

Գո-Լու-Լէ արժանի վարք :

Հրեշտակներուն Բաղձաւի :

Զայս 'ի նոսա և յաճ լուրի է :

Զնէ-Լի բնու-Թի :

Վարք Գո-Լու-Լի :

Բաղձաւի վերնոցն պետու-Թեց :

Աս ընդունե-Լու-Թի-Լն-Երը ապաւնի էն : (Երեւ . 122 :)

ՀԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԵԼՈՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ

Երնէկ հոգւով աղքատներուն, ինչո՛ւ որ երկինքին արքայութիւն աւանդն է :

Երնէկ սուգի մէջ եղօղներուն, ինչո՛ւ որ անոնք պիտոր միսիթարւին :

Երնէկ հեղահոգիներուն, ինչո՛ւ որ անոնք պիտոր վայլէն աշխարհը :

Երնէկ անոնց որ անութի ու ծարաւ են արդարութի ընելու, ինչո՛ւ որ անոնք պիտի կիշտանան :

Երնէկ ողորմածներուն, ինչո՛ւ որ անոնք ողորմութի պիտի գտնան :

Երնէկ անոնց որ սրտերնին մաքուր է, ինչո՛ւ որ անոնք զնձ պիտոր տեսնան :

Երանի՛. աղքատ, (տի, տաւ.) հոգի, (գւոյ, գւով.) զի. նա. եմ. արքայութի, (թէ, թք.) երկինք, (կնից, կնիւք :) :

Երանի՛. սգաւոր, (րի, րաւ.) զի. նա. միսիթարիւմ, (րեցայ, րեաց :) :

Երանի՛. հեզ, (հեզոյ, զով.) զի. նա. ժառանգեմ, (գեցի, գեա՛.) երկիր, (կրի, կրաւ :) :

Երանի՛. որ. քաղցնում, (քաղցեսայ, քաղցիր.) և. ծարաւի, (ւոյ, ւեաւ.) եմ. արդարութի, (թէ, թք.) զի. նա. յագիւմ, (գեցայ, գեաց :) :

Երանի՛. ողորմած, (ծի, ծաւ.) զի. նա. ողորմութի, (թէ, թք.) գտանեմ, (գտի, գիտ :) :

Երանի՛. այն. որ. սք, (սք, բով.) եմ. սիրտ, (սրտի, տիւ.) զի. նա. նձ, (նյ, ծով.) տեսանեմ, (տեսի, տես :) :

Երնէկ խաղաղութիւն ընօղներուն ,
ինչու որ անոնք ան որդիք պիտի
ըսէին :

Երնէկ անոնց որ արդարութե հա-
մար կը հալածէին , ինչու որ երկին-
քի արքայութիւն իրենցն է :

Երնէկ ձեզի եբոր ձեզ քամահրեն
ու հալածեն , ու ինծի համար
սուտ տեղը ամեն քէշ բան ըսեն
վրանիդ :

Խնտացէք ու ուրախ եղիք , ինչու որ
ձեր վարձքը շատ է երկինքը . ինչու
որ ձեզմէ առաջ եղած մարդարէ-
ներն ալ առ կերպովը հալածեցին :

Սիրեցէք ձեր թշնամիները , օրհնե-
ցէք ձեզ անիծողները , բարիք ըրք
անոնց որ ձեզ կատեն , ու աղօթք

Երանի . խաղաղարար , (ըի , ըաւ .) զի . նա .
որդի , (դույ , դուվ .) ան , (ան , ծով .) կո-
չիմ , (չեցայ . չեայց :)

Երանի . որ . հալածիմ , (ծեցայ , ծեայց .) եմ .
վասն . արդարութի , (թէ , թէ .) զի . նա .
եմ . արքայութի . երկինք , (կնից , կնիւք) :

Երանի . եմ . դու . յորժամ . նախատեմ ,
(տեցի , տեայ .) և . ասեմ , (ասացի , ասայ .)
ամենայն , (նի , նիւ .) բան , (նի , նիւ .) չար ,
(ըի , ըաւ .) դու . սուտ , (ստոյ , տով .)
վասն . ես :

Ցնծամ , (ծացայ , ծայ .) և . ուրախ լինիմ .
զի . վարձ , (ձու , ձուց .) դու . բազում ,
(զմի , զմաւ .) եմ . երկինք , (կնից , կնիւք .)
զի . այսպէս . հալածեմ , (ծեցի , ծեայ .) մար-
դարէ , (ըի , ըաւ .) որ . յառաջ . քան .
դու . եմ :

Սիրեմ , (ըեցի , ըեայ .) թշնամի , (մույ , մուվ .)
դու . օրհնեմ , (նեցի , նեայ .) անիծիչ , (նիծ-
չի , չաւ .) դու . բարի առնեմ , (արարի , արայ .)

ըրէք անոնց համար որ ձեզ կըչար-
չըրկեն ու կըհալածեն :

Որ ըլլաք զաւկըներ ձեր հօրը որ եր-
կինքն է . որ իր արևը կծաթեցընէ
չարերուն ու բարիներուն վրայ ,
ու անձրև կըբերէ արդարներուն
ու մեղաւորներուն վրայ :

Ինչու որ թէ որ անոնք սիրելու ըլ-
լաք որ ձեզ կըսիրեն , ի՞նչ վարձք
կունենաք . մաքսաւորներն ալ ան
բանը չե՞ն մի ըներ :

Ու թէ որ մինակ ձեր բարեկամնե-
րուն բարև տաք , ի՞նչ եւելի բան
կընէք . մաքսաւորներն ու մեղա-
ւորներն ալ ան չե՞ն մի ըներ :

(60)

ատելի , (լույ , լեաւ .) դու . և . աղօթք ,
(թից , թիւք .) 'ի վերայ . այն . որ . լլկեմ ,
(կեցի , կեա՛ .) դու . և . հալածեմ , (ծեցի ,
ծեա՛ :)

Զի . լինիմ . որդի , (դույ , դուվ .) հայր , (հօր ,
հարբ .) ձեր , (րոյ , րով .) որ . երկինք , (կնից ,
կնիւք .) եմ . որ . արեգակն , (գական , կամբ .)
իւր . ծագեմ , (գեցի , գեա՛ .) 'ի վերայ . չար ,
(րի , րաւ .) և . բարի , (րույ , րեաւ .) և . ա-
ծեմ , (ծի , ա՛ծ .) անձրև , (ձրևոյ , ւով .) 'ի
վերայ . արդար , (րոյ , րով .) և . մեղաւոր ,
(րի , րաւ :)

Զի . եթէ . սիրեմ , (րեցի , րեա՛ .) այն . որ .
սիրեմ . դու . զի՞նչ . վարձ , (ձու , ձուց .)
եմ . ո՞չ ապաքէն . և . մաքսաւոր , (րի , րաւ .)
նոյն . դործեմ , (ծեցի , ծեա՛ :)

Եւ . եթէ . տամ , (ետու , տո՛ւր .) միայն . ող-
ջոյն , (ջունի , նիւ .) բարեկամ , (մի , մաւ .)
ձեր , (րոյ , րով .) զի՞նչ . աւելի , (լույ , լեաւ .)
առնեմ , (արարի , արա՛ .) ո՞չ ապաքէն . մաք-

Ուրեմն դուք կատարեալ եղեք, ինչ
պէս ձեր երկնաւոր հարն ալ կա-
տարեալ է :

սաւոր, (րի, րաւ.) և . մեղաւոր, (րի, րաւ.)
նոյն . գործեմ, (ծեցի . ծեւ) :
Արդ . լինիմ . դու . կատարեալ, (րեւոյ, րե-
ւով.) որպէս . և . հայր, (հօր, հարբ.) դու .
երկնաւոր, (րի, րաւ.) կատարեալ . եմ :

Աւեփ . Մափի . գլ . Է :

Խօջ մը շատ անգամ գլխուն եղ-
ջուրները ծառին զարնելով կո-
տրրտեց . ու ըսկսաւ անիծել ա-
նիկայ : Անալ պատասխանի տըւաւ
ու ըսաւ . ինքիրենդ պատճառ ե-
ղար, ինչո՞ւ ուրիշը կը մեղադրես :

Խոյ . հարկանեմ, (հարի, հար.) եղջիւր,
(եղջեր, երբ կամ երաւ.) գլուխ, (գլխոյ,
խով.) ծառ, (ռոյ, ռով.) բազում անգամ .
և . թափեմ, (թափեցի, թափեալ.) եղջիւր .
և . սկսանիմ, (սկսայ, սկսիր.) անիծանեմ,
(անիծի, անէծ.) նա : Եւ . նա . պատաս-
խանեմ, (նեցի, նեալ.) և . ասեմ, (ասացի,
ասալ.) քեզէն . լինիմ, (եղէ, լեր.) պատճառ,
(ռի . ռաւ.) զի . մեղադրեմ, (րեցի, րեալ.)

Միիւր Գօշ . առաջ . ՁԱ :

Խոզը քաղդէացիներուն գնաց որ
աստղաբաշխութիւն սորվի : Աւար-
պետը հրամմեց որ երկինք նայի
ու գիտէ . ու չիկրցաւ , ինչու որ
չիկրնար վիզը դարձնել . իրեն
ըսեցաւ որ գադրի : Բայց ինքը
ըսաւ որ երկրի բաներու գիտու-
թիւ ունէր , ինչու որ երկիր կը փո-
րէ . ու պատասխան առաւ որ ,
երկրի բաներուն ետեւ ըլլալով ա-
նոր համար երկինքի բաները գիտ-
նալու յարմարութիւն չունիս :

Աս առակը անոնց կը յարմարի , որ
խոզերու պէս միշտ գետնի կը պաճ

Խոզ , (խոզի , զից կամ զաց .) երթամ , (չոգայ ,
էրթ .) քաղդէացի , (ցւոյ .) ուսումն , (ուս-
ման , մամբ .) աստղաբաշխութիւն , (թէ ,
թք .) և . հրամայիմ , (յեցայ .) նա . արուես-
տաւոր , (ւորի , րաւ .) ընդ . երկինք , (երկ-
նից , նիւք .) նայիմ , (յեցայ , յեանց .) պըշ-
նում , (պշեայ , պշիր .) և . ոչ . կարեմ , (րացի .)
զի . բնաւորիմ , (րեցայ .) անշըջելի , (լւոյ ,
լեաւ .) ունիմ , (կալայ , կալ կամ կա .) պա-
րանոց , (նոցի , նոցաւ .) և . ասիմ , (սացայ .)
նա . լռեմ , (լռեցի , լռեալ :) Խսկ . նա . երկ-
րաւոր , (րի , րաւ .) ասեմ , (ասացի , ասալ .)
ունիմ . իմաստութիւն , (թէ , թք .) ըստ . որ .
երկիր , (երկրի , րաւ .) բրեմ , (բրեցի , բրեալ .)
և . լսեմ , (լուայ , լուր .) թէ . վասն . այն .
ոչ . պատշաճիմ , (ճեցայ .) երկնաւոր , (րի ,
րաւ .) զի . տարփող , (փողի , զաց .) երկրա-
ւոր . եմ , (եղէ , եր :

Ի գէպ . գում , (գոս , գոյ .) առակ , (կի , կաւ .)
այն . որ . նման . խոզ . միշտ . երկիր . բեւ-

են, ու անոր համար երկինքը նայել
ու իյ ձեռքին ստեղծուածները
տեսնալ չեն ուղեր:

ւիմ, (ւեցայ, ւեաց.) իբր զի. երկինք.
նայիմ. և. դործ, (ծոյ, ծով.) տեսանեմ,
(տեսի. տես.) ձեռք, (ռաց, ռօք.) իծ,
(իյ, ծով.) ոչ. կամիմ, (մեցայ. մեաց.):

Միիւր Գօշ. առաւ. ՃԳ:

Թիթեռները քանի որ օդը կը պը-
տրտին, ինչպէս մը չեն ըներ. հա-
պա գետին որ կիջնան, որդ կը ձը-
գեն՝ որ կաւը շարկէ երկիրը:

Թիթեռն, (ղան, զամբ.) որքան. օդ, (օդոյ,
օդով.) շրջիմ, (ջեցայ, ջեաց.) ոչ ինչ. դոր-
ծեմ, (ծեցի, ծեաց.) ինչպէս, (սու, սուց.)
իսկ. խոնարհիմ, (հեցայ, հեաց.) երկիր,
(րի, րաւ.) ծնանիմ, (ծնայ, ծնիր.) Թըր-
թուր, (թրթրոյ, րով.) ասպականարար, (րի,
րաւ.) երկիր:

Ասանկ կիմանանք առ առակը որ,
քանի որ մեր միտքը երկինքը կը
պըտրտի նէ, օգուտ կընէ իրեն ու
չիմնասեր. հասպա երբոր երկիր
կիջնի՝ աղտոտ մտածմունքներ կը ծը-

լստ. այս. այս. իմանամ, (իմացայ, ցիր.) ա-
ռակ, (կի, կաւ.) զի. խոհականութի, (թե,
թք.) ես. որքան. երկնիք, (երկնից, նիւք.)
շրջիմ. շահիմ, (հեցայ, հեաց.) և. ոչ. ինչ-
սիմ, (սեցայ, սեաց.) իսկ. թէ. երկիր խո

նանի , ու մարմինը կըմընտուէ :

նարհիմ . ծնանիմ . խորհուրդ , (հրդոյ , դով .)
զազըուծի , (թէ , թք .) և . ապականեմ ,
(նեցի , նեա .) մարմին , (մարմնոյ , նով :)

Միիւր Գօշ . առաւ . ճԿ :

Մէկ կտրիճ զինւոր մը թագաւո-
րէն կըբռնադատուի ուրիշ թագա-
ւորի մը դէմը ելլել մինակ կռուե-
լու : Անկայ վախնալով իր ծերու-
թիւնէն , մտածեց մազերն ու մօ-
րուքը սկսեցնել . բայց բնուծիւնը
չօգնելով իրեն , կռուելու առե-
նը յաղթըւեցաւ :

Առակիս միտքը աս է որ աստուծ-

Զօրական , (կանի , կանաց .) ոմն . քաջամար-
տիկ , (մարտիկ , կաց .) թագաւոր , (թի , թաւ .)
հարկաւորիմ , (թեցայ .) ելանեմ , (ելի , ել .)
նահատակ , (կի , կաց .) ընդ . այլ , (լոյ , լով .)
թագաւոր . միամարտ , (տի , տիւ .) իսկ . նա .
զանգիտեմ , (տեցի , տեաց .) վասն . ծերուի ,
(թէ , թք .) և . հնարիմ , (թեցայ , թեաց .) հեր ,
(հերոյ , թով .) ներկեմ , (կեցի , կեա .) և . մօ-
րուք , (մօրուաց , թուօք .) և . լինիմ , (եղէ ,
լէր .) մարտ , (տի , տիւ .) պարտիմ , (տեցայ ,
տեաց .) բնուծի , (թէ , թք .) ոչ . օգնեմ ,
(նեցի , նեա :)

Նշանակ , (կի , կաւ .) առակ , (կի , կաւ .) այս .

մէ կոչւեցանք սատանաներուն
դէմ կռուելու . ու թէ որ մեղ-
քով ծեր ենք ու բարի կը ձեռնանք
նէ՝ կը յաղթըւինք , երբոր բուն
ան բարի եղօղին կտրիճու թիւ չու-
նինք :

պիտի , (պիտույ , սեաւ .) իմն . եմ , (եղէ , էր .)
ղի . տէր , (տն , տերամբ .) նահատակ . կո-
չիմ , (չեցայ , չեաց .) պատերազմիմ , (մեցայ ,
մեաց .) ընդ . դէ , (դիւի , լաց .) և . եթէ .
ծեր , (րոյ , րով .) մեղք , (ղաց , ղօք .) եմ .
և . ձեռնամ , (ւացայ , ցիր .) բարի , (րույ ,
րեաւ .) պարտիմ . յորժամ . նոյն . իսկա-
պէս . ոչ . ունիմ , (կալայ , կալ կամ կա .)
առոյգութի , (թէ , թք .) բարի :

Միեւեռ Գօշ . առաի . ՃՀԶ :

Աբգար Հայոց Թագաւոր , իմ տի-
րոջս Տիբերիոս Հռոմայեցւոց մենծ
Թագաւորին բարե :

Աբգար , (րու կամ րայ , րաւ .) արքայ , (յի ,
յիւ .) Հայ , (յոյ , յով .) տէր , (տեառն .)
իմ , (իմոյ .) Տիբեր , (րի , րիւ .) կայսր , (սեր ,
սերք կիմ սերաւ .) Հռոմայեցի , (ցւոյ , ցւոց .)
խնդամ , (դացի , դա .)

Քու տէրութեանդ վայլօղ դրած
Թուղթդ տեսայ , ու մտածած

Թուղթ , (թղթոյ , թով .) դրեմ , (րեցի , րեա .)
ըստ . արժան , (նի , նիւ .) քոյ , (քոյոյ .)

հրամանիդ վրայ ուրախացայ : Ու
թէ որ չես բարկանար ինծի նէ ,
քու մենծերուդ ըրածը խիստ ծի-
ծաղելու բան է . ինչու որ աստուծոյ
առջին մարդկանց քննութենովը
ածութիւն կը տրուի մէկու մը : Ու
րեմն ասկէց ետքը թէ որ ան մար-
դուն հաճոյ չըլլայ նէ , ան չի կր-
նար ըլլար . ասկէց կը հետեւի որ ,
մարդս սրբացընէ պիտոր զան :

Բայց քեզի իմ տիրոջս ասանկ տղէկ
երևնայ որ ուրիշ մը խրկես Երու-
սաղէմ Պիղատոսին տեղը , որ ինքը
խաղքութիւն էյնայ իշխանութեն
որ տըւիր իրեն . ինչու որ հրեա-

տէրութիւն , (թէ , թիւ .) տեսանեմ , (տեսի ,
տես .) և . ընդ . հրաման , (նի , նիւ .) մտա-
ծութիւն , (թէ , թիւ .) դու . ուրախանամ , (խա-
ցայ , խացիր .) և . եթէ . ոչ . ցասնում , (ցա-
սեայ , ցասիր .) ես . դործ , (ծոյ , ծով .) սինդ-
ղիտոս , (սի , սիւ .) յոյժ . այսպանեմ , (նե-
ցի , նեա .) եմ , (եղէ , էր .) քանզի . առ .
դա . քննութիւն , (թէ , թիւ .) մարդիկ , (դկան ,
դկամբ կամ դկաւ .) տամ , (ետու , տուր .)
ածութիւն , (թէ , թիւ .) Եւ արդ . այսուհետեւ .
եթէ . ոչ . լինիմ , (եղէ , էր .) հաճոյ , (յի ,
յիւ .) ան , (աստուծոյ , ծով .) մարդ , (դոյ ,
դով .) ան . լինիմ . ոչ . կարեմ , (րացի .) և .
իբրեւ . այս . մարդ . արժան . եմ . քաւեմ ,
(ւեցի , ւեա .) ան :

Բայց դու . տէր . իմ . հաճոյ . թուիմ , (թուե-
ցայ .) առաքեմ , (քեցի , քեա .) այլ . (այլոյ ,
լով .) ոք . Երուսաղէմ , (դեմի , դեմիւ .) փո-
խանակ . Պիղատոս , (սի , սիւ .) զի . լուծանիմ ,
(ծայ , ծիր .) նա . անարդանք , (գանաց , ոգ .)

ներուն կամքը ըրաւ, ու զՔն անի-
րաւ տեղը խաչեց առանց քու
հրամանիդ: Ողջ եղիր:

իշխանութի, (թէ, թք.) որ. կարգեմ, (գեցի,
գեւ.) նա. վասն զի. առնեմ, (արարի, արւ.)
կամք, (մաց, մօք.) հրեայ, (րէի, րէիւ.) և.
խաչեմ, (չեցի, չեւ.) Քն, (սի, սիւ.) 'ի տա-
րասարսուց. առանց. քոյ, (քոյոյ.) հրա-
ման: Ողջ, (ողջոյ, ջով.) լինիմ. դու. ըղ-
ձամ, (ձացայ, ձացիր:)

Խորեն. պատմ. երես. 229:

Բայց սեղաննստեղծ ատենը վախ մը
ինկաւ սուրբերուն միտքը մէկ քա-
հանայի մը վրայ՝ որ իրենց հետ նք
կապանքներուն մէջն էր. ինչու որ
գեղացի մարդկանց մէջ կեանքը
անցուցեր էր, ու տգէտ ըլլալով
գիրքերու միսթարութէ ալ զուրկ
էր: Հրամայեցին որ սեղանին գլու-
խը նստի. երանելին սրատասխան

Բայց. ժամ, (մու, մաւ.) բաղմական, (կա-
նի, նաւ.) կարծիք, (ծեաց, ծեօք.) իմն.
լինիմ, (եղէ, լէր.) միտք, (մտաց, մտօք.)
նք, (սրբոյ, բով.) վասն. երէց, (երիցու,
ցամբ.) մի, (միոյ, միով.) որ. եմ, (եղէ, էր.)
նք. կապանք, (նաց, նօք.) զի. 'ի մէջ. շինա-
կան, (նի, նաւ.) մարդիկ, (դկան, դկամբ
կամ դկաւ.) կեամ, (կեցի, կեաց.) և. տգի-
տագոյն, (գունի, նիւ.) ևս. եմ. գիրք,

տըւաւ ու ըսաւ . ի՞նչ է ատ բանը
որ դուք կրնէք կոր , ու ինծմէ ինչ
չո՞ւ կրպահէք կոր միտքերնէդ ան-
ցածները : Ես ձեր պղտիկներէն
ալ վար եմ , ու ետքի աշկերտներ-
նէդ ալ տգէտ եմ . ինտո՞ր կրնամ
ատ բանը ընել : Աս ալ ինծի մենծ
բան էր որ ձեր սք կապանքներուն
մասնակից եմ ասոր : Թէ որ իս
ձեր սեղանին արժանի կըսեալէք
նէ , դուք սեղանը ամմեն մէկդ ձեր
տեղը նստէք , ու ինծի հրամմեցէք
որ իմ տեղս նստիմ :

(68)

(գրոց , գրովք .) միտքարուծի , (թէ , թէ :)
հրամայեմ , (յեցի , յեա՛ .) ունիմ , (կալայ ,
կալ կամ կա՛ .) գլուխ , (գլխոյ , խով .) բաղ-
մական . տամ , (ետու , տո՛ւր .) պատասխանի ,
(նուոյ , նեաց .) երանելի , (լուոյ , լեաց .) և .
ասեմ , (ասացի , ասա՛ .) զի՞նչ . եմ . այդ . որ .
դու . գործեմ , (ծեցի , ծեա՛ .) և . կամ . ես .
զի . թագուցանեմ , (գուցի , գո՛ .) ծածուկ .
խորհուրդ , (հրդոյ , հրդով :) Ես . քան .
կրտսեր , (սերոյ , սերաւ .) դու . խոնարհա-
գոյն , (գունի , նիւ .) եմ . և . քան . ևս փոքր ,
(քու , քումբ .) աշակերտ , (տի . տաւ .) քոյ .
տգիտագոյն , (գունի , նիւ .) եմ . զիա՞րդ .
կարեմ , (րացի .) այդ . տանիմ , (տարայ , տա՛ր :)
Այս . իսկ . մեծ , (ծի , ծիւ .) եմ . ես . զի .
սք . կապանք . ձեր . հաղորդիմ , (դեցայ ,
դեաց .) այսոր : Եթէ . արժանի , (նուոյ ,
նեաւ .) համարիմ , (րեցայ , րեա .) ձեր . սե-
ղան , (նոյ , նով .) ունիմ . դու . իւրաքան-
չիւր , (չիւրոյ , րով .) տեղի , (ղուոյ , ղեաւ .)

Ու նք եպիսկոպոսը ամմեն նքերուն
հետ ստիպեց, ու ամմենէն վեր
նստեցուցին անիկայ:

Երբոր սեղան նստեցան, ու ամմենք
նալ ուրախութեամբ կերան, նք
Յովսէփը ոտք ելաւ, ու սկսաւ
խնտուծի գաւաթը հրամցունել
ու ըսել ասանկ. ամմենքդ ալ ու-
րախ եղեք Քսի համար. ինչու որ
վաղը աս ժամ ամմեն նեղութի ու
չարչարանք որ կրեցինք՝ մոռցած
պիտոր ըլլանք: . . .

(69)

բաղմական. և հրամայեմ. ես. իմ. տեղի:
Եւ. բռնադատեմ, (տեցի, տեա՛ւ.) նք. ե-
պիսկոպոս, (սի, սիւ.) միաբանութի, (թէ,
թք.) ամենայն, (նի, նիւ.) նք. և. 'ի վերոյ.
քան. ամենեքեան, (նեցուն, նեքումքք.)
բաղմեցուցանեմ, (ցուցի, ցո՛ւ.) նա:

Եւ. իբրև. բոլորիմ, (րեցայ, րեա՛ց.) ա-
կումք, (ակմբի, բիւ.) բաղմական. և. հա-
ղորդիմ. ամենեքեան. կերակուր, (կերա-
կոյ, րով.) զուարթութի, (թէ, թք.) ոտն,
(ոտին, ոտամք.) կամ, (կացի, կա՛ց.) նք.
Յովսէփ, (սեփայ, սեփաւ.) և. սկսանիմ,
(սկսայ, սկսիր.) ուրախութի, (թէ, թք.)
նուադ, (գի, գաւ.) մատուցանեմ, (տուցի,
տո՛ւ.) և. ասեմ. այսպէս. ուրախ լինիմ, (ե-
ղէ, լէ՛ր.) ամենեքեան. Քս. քանզի. վաղիւ.
այս. ժամ, (ժամու, մաւ.) եմ. ահա. մո-
ռանամ, (ռացայ, ռա՛ւ.) ես. ամենայն. նե-
ղութի, (թէ, թք.) և. չարչարանք, (նաց,
նօք:) . . .

Ու ինչպէս որ տեսաք դուք աս մեր
եղբայրը սեղանին գլուխը նէ, ա-
սանկ ինքը առաջ պիտոր պսակը
առնէ վաղը, մարտիրոս ըլլալով: ...

Աս որ ըսաւ, լսեց իրմէ կտրիճ խօս-
քեր, որոնցմով խիստ մխիթարուե-
ցան ամմենքը: Ըսաւ. ձեր նք ա-
ղօթքովը անանկ ընէ ինծի Քս, ու
իմ մահս ու աշխրջքէս ելլելս՝ քու
խօսքիդ պէս լըմընցընէ: ... Աը-
փուլթամ հիմըկուց տեսնելու ան
օրը, և ան օրւան մէջը ան ժամը,
որ դայ հասնի մեր վրայ: Ե՞րբ պի-
տոր ըլլայ որ ելլեմ աս թանծը չի-
շարժօղ ու ձանձրալի մարմինէս.
Ե՞րբ պիտոր ըլլայ որ քեզ տեսնամ
տէր Յս. Ե՞րբ պիտոր ըլլայ որ ալ
մահւընէ վախ չունենամ. Ե՞րբ պի-

(70)

Եւ. զոր օրինակ. տեսանեմ, (տեսի, տես.)
դու. եղբայր, (բօր, բարբ.) այս. գլուխ.
բաղմահան. մեր. սոյնսէս. սա. նախ. ընդ-
ունիմ, (ընկալայ, ընկալ.) վաղիւ. պսակ,
(կի, կաւ.) 'ի ձեռն. կատարումն, (տարման,
մամբ.) իւր, (ըոյ, ըով:) ...

Այս. իբրեւ. ասեմ. լսեմ, (լուայ, լուր.)
նա. բան, (նի, նիւ.) պնդութի, (թե, թք.)
որ. յոյժ. մխիթարիմ, (րեցայ, րեաց.) ա-
մենեքեան: Ասեմ. նք. աղօթք, (թից, թիւք.)
ձեր. այդսէս. առնեմ, (արարի, արա.) ես.
Քս. և. կատարեմ, (րեցի, րեա.) ելք, (ելից,
ելիւք.) վախճան, (նի, նիւ.) իմ. աշխարհ,
(հի, հաւ.) ըստ. բան. քոյ: ... Արդ.
փուլթամ, (թացայ, փուլթա.) տեսանել. օր,
(աւուր, աւուրբ.) և. օր. անդ. ժամ.
դամ, (եկի, եկ.) հասանեմ, (հասի, հաս.)
'ի վերայ. ես: Եւ. Ե՞րբ. եմ. զի. ելանեմ,
(ելի, ել.) թանձրագանդաղ. ձանձրալի,
(լոյ, լեաւ.) մարմին, (մարմնոյ, նով.) այս.

տոր ըլլայ որ իմ տգիտութիւնս հաս-
նի քու կատարեալ գիտութեդ : Օգ-
նէ ինծի տէր իմ, օգնէ ինծի . ու
երկնցո՛ւր քու ամենակարող ձեռքդ
ինծի օգնելու համար, որ . . . մե-
ղաւորիս վրայ փառաւորւի Յսի
Քրի մեր տիրոջը անուանը :

Աս որ ըսաւ երանելին, ոտք ելան
սեղանէն, կըգոհանային ըսելով .
փառք քեզ տէր, փառք քեզ թա-
գաւոր, որ ուրախութե՛ն կերակուր
տըւիր մեզի . լցո՛ւր մեզ քու նք
հոգիովդ, որ քեզի հաճոյ ըլլանք,
ու քու առջևդ ամօթով չիմընանք .
ինչու որ դուն ամմենուն գործքին
յարմար հատուցում կուտաս :

(71)

Էրբ . եմ . զի . տեսանեմ . դու . տէր , (Խն ,
տերամբ .) Յս . Էրբ . եմ . զի . աներկիւղ ,
(զի , զիւ .) եմ . մահ , (հու , հուամբ .) Էրբ .
եմ . զի . տգիտութի , (թե . թք .) հասանեմ .
կատարեալ , (ընոյ , լով .) գիտութի : Օգ-
նեմ , (նեցի , նեա՛ .) ես . և . կարկառեմ , (ուե-
ցի , կարկա՛ռ կամ կարկառեա՛ .) ամենա-
զօր , (ըի , ըիւ .) աջ , (աջոյ , ջով .) օգնակա-
նութի , (թե . թք .) զի . . . փառաւոր , (ըի ,
ըիւ .) լինիմ . ես . մեղաւոր , (ըի , ըաւ .) ա-
նուն , (անուան , ւամբ .) տէր . մեր . Յս . Քրի :

Այս . իբրեւ . ասեմ . երանելի , (լոյ , լեաւ .)
ոտն . կամ . բազմական . անդ . գոհանամ ,
(հացայ , հացիր .) ասեմ . փառք , (փառաց ,
աք .) դու . տէր . փառք . դու . թագաւոր ,
(ըի , ըաւ .) զի . տամ , (ետու , տո՛ւր .) ես .
կերակուր . ուրախութի . լցուցանեմ , (լցու-
ցի , լցո՛ .) ես . հոգի , (հոգւոյ , լով .) նք . զի .
գտանիմ , (գտայ , գտիր .) առաջի . դու . հա-
ճոյ , (հաճոյի , յիւ .) և . մի՛ . ամաչեմ , (չե-

ցի, չեա՛.) զի. դու. հատուցանեմ, (տուցի,
տո՛.) իւրաքանչիւր, (չիւրոյ, բով.) գործ,
(ծոյ, ծով.) իւր:

Եւիշէ. պատմ. երէս. 271:

Բայց կրտեսներք աշխարքս որ չորս ձիէ
լըծւած կառքի մը պէս է, տաքու-
թենէ, ցրտութենէ, չորութենէ, ու
թացութենէ. ու մէկ ծածուկ ուժ մըն
է կառքը քշողը, որ մէկզմէկու հետ
չորս կուօղները հաշտութե՛ ու բարե-
կամութե՛ մէջը կրբունէ: Ամեն կառք
մէկզմէկու նման ձիերէ լըծւած են, մի-
նակ աս կառքէն 'ի զատ որ մէկզմէկու
չնմանօղ ձիերէ լծած է. ու մէկզմէ-
կու նմաններէն լծածները մէյ մը կըսը-
կըրթին, մէյ մը դուրս կըցաթկեն, ու
կառքը քշողնալ զիրենք ալ նեղը կըխո-
թեն, ու կըլլայ որ՝ կառքնալ կըկոտըր-

Այլ. նա աւասիկ. իբրեւ. կառք. իմն.
լծեմ. չորք. երիվարք. աշխարհ. տե-
սանեմ. ջերմութի. ցրտութի. ցամա-
քութի. խոնաւութի. և. զօրութիւն.
իմն. ծածուկ. կառավար. որ. չորք.
կագեցող. ընդ. միմեանց. հաշտութի.
և. հաւանութի. պահեմ. նուաճեմ:
Ամենայն. կառք. համազգի. երիվար.
լծեմ. բայց. միայն. այս. կառք. որ.
չհամազգի. լծեմ. և. որ. համազգի.
լծեմ. երբեմն. սայթաքիմ. երբեմն.
օձտեմ. և. տագնապ. կառավար. և.
անձն. կացուցանեմ. և. երբեմն. խոր-
տակումն. իսկ. կառք. գործեմ. և.

տեն . ու թէ որ կառքը ողջ ըլլայ , կառ-
քը քշողն ալ ողջ ըլլայ , ձիերն ալ վար-
ժած ըլլան նէ , բաներնին նայելով մի-
նակ դէպ 'ի դիմացնին կը վազեն : Բայց
աս զարմանալի կառքը մէկ զմէկու գէմ
ու մէկ զմէկու ջինմանօղ ձիերէ լծած
ըլլալով , ու ծածուկ ձեռքէ մը քշե-
լով , չէ թէ մինակ մէկ կողմ մը դէպ 'ի
դիմացնին մինակ կը վազեն , հասաւ ամ-
մեն կողմ կը վազեն , ու ամմեն տեղ կը
վազեն , ու ամմեն տեղ շուտ մը կը հաս-
նին , ու ամմեն բան կը ընեն : Եբոր
արևելքի կողմը կը վազեն նէ , արևմուտ-
քի կողմը չեն կրնար վազել չէ . ու ե-
բոր հիւսիսի կողմը կը վազեն , դէպ 'ի
հարաւ չեն կրնար վազել չէ . ինչու որ
կառքը քշողին ձեռքը կը ընայ ամմեն դին
քշել զիրենք , ու աշխրբիս չորս դին
վազցընել :

յորժամ . ողջ . կառք . եմ . և . ողջ . կա-
ռավար . և . վարժ . երիվար . ուշ . դնեմ .
հանդէպ . երեսք . ևեթ . արշաւիմ . և .
այս . կառք . զարմանալի . հակառակ .
և . աննման . երիվար . լծեմ . և . ծա-
ծուկ . ձեռն . ուղղեմ . ոչ . մի . միայն .
կողմն . հանդէպ . երեսք . ևեթ . արշա-
ւիմ . այլ . ամենայն . կողմն . վարդիմ .
և . ընդ . հանուր . արշաւիմ . և . ընդ .
բնաւ . սլանամ . և . ամենայն . բաւա-
կան . եմ : Յորժամ . ընդ . արևելք . ըն-
թանամ . չեմ . ինչ . արդեւ . թէ . ընդ .
արևմուտք . ոչ . արշաւիմ . և . յորժամ .
ընդ . հիւսիս . վարդիմ . չեմ . ինչ . ար-
դեւ . թէ . ընդ . հարաւ . ոչ . սուրամ .
դի . ձեռն . կառավար . բաւական . եմ .
ամենայն . կողմն . դիմեցուցանեմ . և .
ընդ . չորք . անկիւն . տիեզերք . արշա-
ւեցուցանեմ :

Եղիկ . եղծ աղանդոյ . երես . 17 :

Ան օրը աշկերտները եկան Յսին ըսին .
 արքայութիւնը մեզմէ ո՞վ պիտոր ըլլայ
 մենծը : Յսալ տղայ մը իր քովը կանչեց ,
 անիկայ անոնց մէջը կեցուց , ու ըսաւ .
 ճշմարիտ կըսեմ ձեզի . թէ որ չիդառ-
 նաք , տղի պէս չըլլաք , արքայութիւնը չէք
 մտնար : Ուստի ով որ զինքը տղու պէս
 կըցածցընէ , արքայութեան մէջը մենծը
 անիկայ է : Ու ով որ ասանկ տղայ մը
 իմ անուանովս կընդունի , իս կընդունի :
 Ու ով որ աս ինծի հաւատացող պզտիկ-
 ներէն մէկուն մեղքի սլառառ կըլլայ ,
 անոր ալ աղէկ է որ իշու աղացքի քար-
 մը իր վզէն կախաւի , ու ծովին տակը եր-
 թայ լայնի :

Այն . օր . մատչիմ . աշակերտ . Յս . և .
 ասեմ . ո՞վ . եմ . ես . մեծ . արքայու-
 թի . երկինք : Եւ . կոչեմ . ինքն . Յս .
 մանուկ . մի . կացուցանեմ . նա . 'ի մէջ .
 նա . և . ասեմ . դու . եթէ . ոչ . դառ-
 նամ . և . լինիմ . իբրեւ . մանկտի . ոչ .
 մտանեմ . արքայութի . երկինք : Արդ .
 որ . խոնարհեցուցանեմ . անձն . իբրեւ .
 մանուկ . այս . նա . եմ . մեծ . արքայու-
 թի . երկինք : Եւ . որ . ոք . ընդունիմ .
 մանուկ . մի . այսպիսի . անուն . ես .
 ընդունիմ : Եւ . որ . ոք . գայթակղե-
 ցուցանեմ . մի . փոքրիկ . այս . ես . հա-
 լատացեալ . ըսւ . եմ . նա . եթէ . կա-
 խիմ . երկան . էշ . պարանոց . նա . և .
 ընկղմիմ . խորք . ծով :

Ան օրերը նորէն շատ ժողովուրդ կար,
 ու բան մը չունէին ուտելու . իր աշ-
 կերտները կանչեց, ու անոնց ըսաւ: Իմ
 խեղճս կուգայ կոր ատ ժողովուրդին վը-
 րայ, որ ալ իրեք օր է որ ատոնք քովս
 են, ու ուտելու բան մը չունին: Ու թէ
 որ ատոնք անօթի իրենց տունը արձը-
 կեմ, ճամբան յոգնած կիյնան. ինչու
 որ ատոնցմէ կան ալ որ հեռուէն եկեր
 են: Իր աշկերտները իրեն պատասխան
 տրւին. աս անապատիս մէջը ատոնք
 ուսկից կըրնաս հացով կըշտացըներ:
 Ու իրենց կըհարցըներ որ քանի հատ
 հաց ունիք. անոնք ալ ըսին՝ օխտը: Ու
 ժողովուրդին հրամայեց որ գետինը նստին.
 ու ան օխտը հացը առաւ, գոհացաւ
 կտրեց, ու աշկերտներուն կուտար որ
 բաժնեն, ու ժողովուրդին առջին ձգե-
 ցին: Ու քիչ մ'ալ ձուկ ունէին, ան
 ալ օրհնեց, ու հրամայեց որ բաժնեն:

Օր . այն . դարձեալ . ժողովուրդ . բա-
 ղում . էր . և . ինչ . ոչ . ունիմ . ուտեմ .
 կոչեմ . աշակերտ . իւր . և . ասեմ . նա :
 Գթամ . ես . 'ի վերայ . ժողովուրդ . զի .
 երեք . օր . ես . եմ . և . ոչ . ունիմ . ինչ .
 ուտեմ : Եւ . եթէ . արձակեմ . դա .
 նօթի . տուն . իւր . նքթիմ . ճանա-
 պարհ . զի . ոմն . դա . հեռաստան .
 գամ : Պատասխանի . տամ . նա . աշա-
 կերտ . նա . ուսով . կարեմ . յագեցու-
 ցանեմ . դա . հաց . անապատ . աստ :
 Եւ . հարցանեմ . նա . քանի . նկանակ .
 հաց . ունիմ . և . նա . ասեմ . եօթն :
 Եւ . հրամայեմ . ժողովուրդ . բազմիմ .
 'ի վերայ . երկիր . և . առնում . եօթն .
 նկանակ . գոհանամ . բեկանեմ . և . տամ .
 աշակերտ . զի . արկանեմ . և . արկանեմ .
 առաջի . ժողովուրդ : Եւ . ձուկն . սա-
 կաւ . ունիմ . և . այն . ևս . օրհնեմ . և .
 հրամայեմ : Ուտեմ . և . յագենամ . և .

Կերան ու կշտացան, ու եւեկցած կտոր-
ւանքներէն օխտը զէմպիլ վերուցին :
Ու անոնք որ կերան, չորս հազարի չափ
կային . ու զիրենք արձըկեց :

Բառնամ . նշխար . կոտոր . եօթն . զամ-
բիլ : Եւ . եմ . որ . ուտեմ . իբրեւ . չորք .
հազար . և . արձակեմ . նա :

Ա-Ե-Փ . Մ-Ե-Դ . Ը . 1 :

Ու Յս մանուկը կրմենծնար ու կուժով
նար իմաստութենով լըցւած, ու այ-
նորքը իր վրան էր : Ու իր ծնողքը ամ-
մէն տարի զատկի տօնին Երուսաղէմ
կերթային : Ու անոր տասուերկու տա-
րին որ եղաւ, իրենց սովորութիւնը պէս
ան տօնին Երուսաղէմ ելան : Ու ան
օրերը որ լըմընցան, ու ետ որ դարձան,
Յս մանուկը Երուսաղէմ մնաց . ու իր
ծնողքը չիմացան : Անանկ կըսեպէին որ
ինքը ճամբու ընկերներուն հետը ըլլայ՝
մէկ օրւան չափ ճամբայ եկան, ու ինքը

Եւ . մանուկ . Յս . աճեմ . և . զօրանամ .
լի . իմաստութի . և . շնորհք . ամ . եմ .
ի վերայ . նա : Եւ . երթամ . ծնողք .
նա . ա-ի-ի ամի . Երուսաղէմ . տօն . զա-
տիկ : Եւ . իբրեւ . եմ . նա . ամ . երկու
տասան . ելանեմ . ըստ սովորութիւն .
տօն : Եւ . կատարեմ . օր . և . դառնամ .
անդրէն . մնամ . Յս . մանուկ . Երու-
սաղէմ . և . ոչ . գիտեմ . ծնող . նա :
Կարծեմ . նա . թէ . ընդ . ուղեկից . եմ .
դամ . իբրեւ . օր . մի . ճանապարհ . և .
խնդրեմ . նա . ընդ . գրացի . և . ընդ .

դրացիներուն ու ճանչւորներուն քովը
կրփնտրուէին : Ու երբոր չի գտան , նո-
րէն Երուսաղէմ գարձան զինքը փնտր-
ուելու : Ու եղաւ որ իրեք օրէն ետե
զինքը տաճարը գտան , որ վարդապետ-
ներուն հետ նստեր՝ անոնց մտիկ կը-
դրնէր , ու իրենց հարցմունք կընէր . ամ-
մենքնալ որ անոր ըսածը կըլսէին , կար-
մըննային իրեն իմաստութիւնին ու պա-
տասխաններուն վրայ : Ու երբոր զինքը
տեսան , ապշեցան մնացին . ու իր մարը
իրեն ըսաւ . որդի առ դուն մեզի ի՞նչ
բան ըրիր . տես որ քու հարգ ու ես
սրտերնիս կըմաշեցընէինք , քեզ կըփրն-
տրուէինք կոր : Ու իրենց ըսաւ . իս ին-
չո՞ւ կըփրնտրուէիք կոր , չէիք գիտեր որ
պէտք է ես իմ հօրս տունը ըլլամ : Ու
իրենք ան խօսքը չիմացան , որ իրենց
զուրցեց : Ու անոնց հետը ինջաւ , ու
Նազարէթ գնաց . ու անոնց հնազանդ

ծանօթ : Եւ . իբրեւ . ոչ գտանեմ . դառ-
նամ . անդրէն . Երուսաղէմ . խնդրեմ .
նա : Եւ լինիմ . յետ . երեք . օր . գտա-
նեմ . նա . տաճար . զի . նստիմ . ընդ .
վարդապետ . լսեմ . նա . և . հարցանեմ .
նա . զարմանամ . ամենեքեան . որ .
լսեմ . նա . իմաստութի . և . պատասխա-
նի . նա : Եւ . իբրեւ . տեսանեմ . նա .
սքանչանամ . և . ասեմ . նա . մայր . իւր .
որդեակ . զի՞նչ . գործ . գործեմ . դու .
ես . ահաւասիկ . հայր . դու . և . ես .
տառապիմ . և . խնդրեմ . դու : Եւ . ա-
սեմ . նա . զի՞ . խնդրեմ . ես . ո՞չ . գի-
տեմ . եթէ . տուն . հայր . իմ . պարտ
է . ես . լինիմ : Եւ . նա . ոչ . իմանամ .
բան . որ . խօսիմ . նա : Եւ . իջանեմ .
Նազարէթ . և . եմ . նա . հնազանդ . և
մայր . նա . պահեմ . ամենայն . բան .
սիրտ . իւր : Եւ . Յս . զարգանամ . իմաս-
տութի . և . հասակ . և . շնորհք . ամ .

էր, ու իր մարը ան բոլոր բաները իր
սրտին մէջը կը պահէր: Ու Յսիմաստու
թեհով ու հասակով առաջ կուգար,
ու այ ու մարդկանց շնորհքովը:

և. մարդիկ:

Ա-է-թ. Ղ-ի. Բ. 40:

Ու իրեք օրէն՝ Կանա Գալիլեային քա-
ղաքը հարսնիք մը եղաւ. ու Յսիմ մարն
ալ հոն էր: Յս ալ, իր աշկերտներն ալ
հարսնիքը կանչուեցան: Ու գինին որ
պակսեցաւ, մարը Յսին ըսաւ. գինի
չունին: Յս ալ անոր ըսաւ, կընիկ, թո՛ղ
տուր իս, գեռ իմ ատենա չէ հասեր:
Իր մարն ալ ծառաներուն ըսաւ. ձեզի
ինչ որ ըսէ՝ ըրէք: Հոն վեց հատ քարէ
կարաս կար՝ հրեաներուն լըւացմունքի
համար. որ ամմեն մէկը երկու կամ ի-
րեք մար կառնէին: Յս անոնց ըսաւ,

Եւ. օր. երրորդ. հարսանիք. եմ. Կա-
նա. Գալիլեացի. և. անդ. եմ. մայր.
Յս: Կոչիմ. և. Յս. և. աշակերտ. նա.
հարսանիք: Եւ. պակասեմ. գինի. ա-
սեմ. մայր. Յս. գինի. ոչ. ունիմ: Եւ.
ասեմ. նա. Յս. զի՞. կիմ. ես. և. դու. կին.
դու. չեմ. հասանիմ. Ժամանակ. ես:
Ասեմ. մայր. նա. սպասաւոր. որ. ինչ.
ասեմ. դու. առնեմ: Անդ. եմ. Թա-
կոյկ. կճեայ. վեց. ըստ. սրբութիւն.
հրեայ. տանիմ. մի մի. նա. մար. եր-
կու. կամ. երեք: Ասեմ. նա. Յս. լը-

ատ կարասները ջրով լեցուցէք . ու ինչ-
 ւան բերանը անոնք լեցուցին : Ու իրենց
 ըսաւ , հիմայ առէք ու տնտեսին բե-
 րէք . անոնք ալ բերին : Ու տնտեսը ան
 գինի եղած ջուրին համն որ առաւ , չէր
 գիտէր ինտոր ըլլալը . բայց ծառաները
 գիտէին , որ ջուրը լեցուցին . տնտեսը
 փեսին հետ կըխօսի : Ու կըսէ . ամմեն
 մարդ անուշ գինին առաջ կըխրմցընէ .
 ու երբոր ալ խրմած կըլլան՝ սն ատե-
 նը քէշը . դուն անուշ գինիդ ինչւան
 հիմա պահեցիր : Յն նշաններուն սկիզբը
 աս ըրաւ Վանա Գալիլէայի քաղաքը ,
 ու իր փառքը յայտնեց . ու իր աշկերտ
 ներն ալ իրեն հաւտացին :

Նում . թակոյկ . ջուր . և . շում . նա .
 մինչև . վեր : Եւ . ասեմ . նա . արդ . տու-
 նում . և . բերեմ . տաճարապետ . և .
 նա . բերեմ : Եւ . իբրև . ճաշակեմ . տա-
 ճարապետ . ջուր . գինի . եղեալ . և .
 ոչ . գիտեմ . ուստի . եմ . բայց . սպա-
 սաւոր . գիտեմ . որ . արկանեմ . ջուր .
 խօսիմ . փեսայ . տաճարապետ : Եւ . ա-
 սեմ . ամենայն . մարդ . անոյշ . գինի .
 յառաջագոյն . սլաշտեմ . և . յորժամ .
 արբենամ . յայնժամ . յուի . դու . պա-
 հեմ . անոյշ . գինի . մինչև . այժմ :
 Այս . առնեմ . սկիզբն . նշան . Յն . Վա-
 նա . Գալիլէացի . և . յայտնեմ . փառք .
 իւր . և . հաւատամ . նա . աշակերտ .
 նա :

Պետրոս ու Յոհաննէս ինը ժամի աղօթ-
քին ատենը ելեր տաճարը կերթային :
Ու մէկ մարդ մը կար կաղ ծընած , որ
ամմեն օր կը վերցընէին՝ տաճարին դռա-
նը քովը կը դնէին , որ աղւոր կըսէր .
ողորմութիւն ուղեւո՛ւ համար անոնցմէ
որ տաճարը կը մտնային : Ասիկայ Պե-
տրոս ու Յոհաննէսը որ տեսաւ , որ տա-
ճարը կը մտնային կոր , կալաչէր որ ո-
ղորմութիւն առնէ : Պետրոս ալ Յոհան-
նէսին հետ մէյտեղ անոր նայեցաւ ու
ըսաւ . մեզի նայէ : Անալ անոնց դար-
ձաւ , ու կը յուսար որ իրենցմէ բան մը
առնէ : Պետրոս ալ ըսաւ . արծաթ ու
ոսկի չունիմ , հապա ինչ որ ունիմ նէ՝
ան քեզի կուտամ . Յսի Քսի նազորե-
ցիին անուանովը ելիր ու քալէ : Ու անոր
աջ ձեռքէն բռնեց , ինքը վեր վերուց ,
ու շուտ մը անոր ծունկերն ու ոտերնե-
րը ամբըցան : Վեր ցաթկեց ու ըսկըսաւ

Պետրոս . և . Յովհաննէս . ելանեմ . տա-
ճար . իններորդ . ժամ . աղօթք : Եւ .
եմ . այր . մի . կաղ . որովայն . մայր .
իւր . որ . բառնամ . դնեմ . հանապա-
զօր . դուռն . տաճար . որ . կոչիմ . գե-
ղեցիկ . ինդրեմ . ողորմութիւն . այն . որ .
մտանեմ . տաճար : Որ . տեսանեմ . Պե-
տրոս . և . Յոհաննէս . զի . մտանեմ .
տաճար . աղաչեմ . ողորմութիւն . առ-
նում : Հայիմ . նա . Պետրոս . Յոհան-
նէս . հանդերձ . և . ասեմ . հայիմ . 'ի
մեզ : Նա . դառնամ . նա . և . ակն ու-
նիմ . առնում . ինչ . նա : Եւ . ասեմ .
Պետրոս . արծաթ . և . ոսկի . ոչ . ու-
նիմ . բայց . որ . ունիմ . տամ . դու . ա-
նուն . Յս . Քս . նազովրեցի . յառնեմ .
և . գնամ : Եւ . ունիմ . աջ . ձեռն . նա .
յարուցանեմ . նա . և . անդրէն . հա-
տատիմ . բարձք . նա . և . սրունք : Ի
վեր . վազեմ . և . սկսանիմ . գնամ . և .

քալել, ու անոնց հետ տաճարը մտաւ,
կերթար ու կըցաթկըռտէր ու անձ կօրհ-
նէր: Ու բոլոր ժողովուրդն ալ անիկայ
տեսաւ որ կըքալէր ու անձ կօրհնէր:
Ու գիտէին ալ որ աս ան էր՝ որ ողոր-
մութեան համար տաճարին աղւոր դը-
րանը քովը կընստէր, զարմանքը զիրենք
սլատեց ան եղած հրաշքին վրայ:

մտանեմ. ընդ . նա . տաճար . գնամ. և .
վազվազեմ. և . օրհնեմ. ան: Եւ . տե-
սանեմ. ամենայն . ժողովուրդ . նա . զի .
գնամ. և . օրհնեմ. ան: Եւ . գիտեմ.
նա . զի . սա . եմ. որ . նստիմ. վասն .
ողորմութի . առ . գեղեցիկ . դուռն .
տաճար . և . ընում. զարմանալիք . ի վե-
րայ . նշան . որ . լինիմ:

Գործոց . Գ . 1 :

Երնէկ տալու արժանի սք տղաքը կարիճ
նահատակներու պէս մեռան այ որդւոյն
տեղը:

Ու սք տղոցը մարմինները կարկըտէն զար-
նըւած նուռի ծառերուն ծաղկըներուն
պէս ինկան սուրբ Բեթղէհէմին մէջը:

Ու սք տղոցը հոգիները աղաւնիներու
բազմութեան պէս երկինքը թռչելով,

Երանելի . սք . մանուկ . որպէս . քաջ .
նահատակ . տամ. անձն . իւր . մահ .
փոխանակ . որդի . ան:

Եւ . գիտէն . սք . մանուկ . որպէս . ծա-
ղիկ . նունենի . հարկանիմ . կարկուտ .
և . անկանիմ. սք . Բեթղէհէմ:

Եւ . հոգի . սուրբ . մանուկ . որպէս .
երամ . աղաւնի . թռչիմ . երկինք .

հրեշտակներուն հետ մէկ տեղ դասուե- | և . դասիմ . ընդ . զուարթուն . եր-
ցան : | կինք :

Հարախան անմեղ Տանկանց :

Անգամ մը արևը բարձրացած ատենը կարծեց որ ինքը ԾԺԵ . բայց եբոր ցածցաւ
ու աշխրրբիս տակը մտաւ նէ՝ ճանչցաւ իր ինչ ըլլալը :

Օրինակովս կերևնայ քանի մը անմիտ թագաւորներուն ըրածը , որ եբոր յաղ-
թութէ փառքով բարձրացան նէ՝ կարծեցին որ ԾԺԵ . բայց եբոր գերեզմանը մտան
նէ՝ գիտցան իրենց ինչ ըլլալը :

Միտար ԳՕԷ . առաի . Գ :

Անգամ մը աստուղերը մէկ տեղ եկած , իրենց մէջէն ծերերը ըսին որ՝ մենք ա՛յլ չատ
ենք , ինչո՞ւ ցորեկն ու գիշերը չենք լուսցընէր արևուն ու լուսընկային սկս : Մէկն
ալ ըսաւ . ինչո՞ւ որ միաբանութի չենք ընէր : Ու մտածեցին մէկ տեղ արևը վըռըն-
տել , բայց լուսընկան երբոր ծաթեց՝ յաղթընեցան ու ըսին որ ասկէց ասչափ մըթըն-
ցանք , ի՞նչ պիտոր ըլլանք արևը ծաթէ նէ : Ու զղջալով , իրենց տկարութիւն ճանչցան :

Աս առաւելը կըխրատէ որ, թէ և շատուոր ըլլան՝ երբոր տկար են, զօրաւորին չեն կրնար յաղթել. մէյ մ'ալ խեղճ է ալ տկարին վրայ առաջ փորձ ընել ու զղջալ, որ ներելու արժանի է:

Առաջ. Ե:

Նուաւին ու թուզին ծառը մէկզմէկու հետ բարեկամութի ուղեցին ընել. անուշութենով յարմարեցան մէկզմէկու, բայց թուզին ծառը նուաւին թըթուութենէն ձանձրացաւ, ու դաշինքնին աւրըւեցաւ:

Աս առաւելին միտքը ան է որ, բարեկամները նախ մէկզմէկու բնութիւնը փորձեն՝ որ ամենեւին նման են մի մէկզմէկու. չէ նէ շուտով կըքակւի բարեկամութիւնին:

Առաջ. Ժ:

Հունտերը փառքի ետեւ ըլլալով կըսպասորաստըւէին կոր մէկզմէկու վրայ տիրելու. գարին հսկարտանալով որ վաթսուն հատ մէյ տեղ կուտայ, կորեկն ալ հարիւր հատ մէյ տեղ տալուն համար. իսկ ցորենը լուռ կեցեր էր: Իրենց թագաւորը տեսնալով անոր խոնարհութիւնը, ու աւելի անասուններու ու գազաններու կերակուր

Եղօղները մեկզմեկէ առաջ կանցնին, ու անիկայ հանդարտ կեցեր է, իրեն քովը
առաւ :

Արնշանակէ աս առաւելը որ խոնարհութիւն 'ի զատ ուրիշ բանով Քսի անդամ չենք
կրնար ըլլալ. ինչպէս որ տէրն ալ մեր բնութիւնը առաւ, մեզի սորվեցընելու համար :

Առաջ . ԼԶ :

Սոխն ու սրխտորը ուրիշ ամմեն խոտերուն հետ ուղեցին մենծ մարդկանց ժո-
ղովքը երթալ, ծածկել զիրենք . բայց չկրրցան, ինչու որ հոտերնուն նստօղներուն
քիթը լեցւեցաւ, ու աչընուն արցունք եկաւ. անոր համար ամմենքն ալ դուրս
վրաընտւեցան :

Աս օրինակը կըխրատէ որ անունը կոտորած, ու հիւանդ հոգւով չիզղջացօյները
չիթողունք մեզի հետ սուրբերուն ժողովքին մէջը, որ անոնց համար մենք ալ չա-
նարգըւինք :

Առաջ . ԾԵ :

Մըկները մէյ տեղ դեպպան խըրկեցին կատուին, ու ըսին որ մենք քեզի ի՞նչ կը
 փնասենք որ՝ ասչափ մերետուէն կիյնաս, քու ի՞նչդ կուտենք: Ան ալ ըսաւ. չէք գի-
 տեր որ մարդիկ անոր համար զմեզ կըկերակրեն որ իրենց ամպարները պահենք.
 ուստի թէ որ դուք հիմայ իրենց չիփնասէք, ազատ քալեցէք, ձեզի բան մը չեմ ը-
 ներ. ու աս բանս երգումով կըհաստատեմ ըսաւ, ու թաթիկը գլուխը դրաւ, եր-
 գում ըրաւ: Բայց մըկները համարձակեցան, գետինը ինկած հատերը ուղեցին առ-
 նել. ու կատուն վրանին վաղեց, անոնցմէն շատը բռնեց: Անոնք ըսին. երգում չը-
 րիր մի որ ինկած հատերուն համար վրէժխընդրութի չընես: Ան ալ ըսաւ. ես եր-
 գում չըրի, իմ սովորութեան պէս ձեռքս գլխուս վրայ դրի:

Սուտ երգում ընօղներուն յարմար է աս առակը, որ ոչ թէութեւն ոչ ըրած եր-
 գումներնուն կընային, հասլա առիթը մինակ գտածնուն պէս՝ դէմը կընեն:

Առակ. ՂԱ:

Տան հաւը իր տիրոջմէն բռնըւելու ատենը կըկանչէր. մէկ քանի հոգի մե-
 ղադրեցին զինքը որ ինչո՞ւ փուճ տեղը կըկրօկըռաս: Ան ալ ըսաւ անոնց որ կըվախ-
 նամ, ինչու որ միշտ բարեք ընելու համար չի բռներ. երբեմն գլխիվար կըկախէ,
 ու օրերով ճամբայ կըտանի. երբեմն ալ կրակի վրայ կըխորովէ ու կուտէ:

Աս առակը տէրերուն բնութիւնը կըցուցանէ. ինչու որ կարելի չէ միշտ բարեք

գտնել անոնցմէ թէ և անուշ բնութի ունենան , հապա երբեմն ալ չարիք աչք առնելու է , ու արթուն կենալու , ու զգուշութիւն իրենց հետ վարուելու է :

Առաջին ՃԻՆ :

Արջը մըրջիւնին բոյնը կը փորէր , ու լեզուով կը ժողովէր կուտէր . մըրջիւնն ալ մտածեց սպաննել անիկայ . ու գնաց պիծակին , ձիու մեղուին , մթեղին , շան ճանճին , իշմեղուին , ու ասոնց նման ճանճերուն , ու աղաչեց որ աղգային ըստով օգնեն իրեն : Անոնք ցաւակից եղան , ու արջին աչւըներուն ու անկաճներուն մէջը լեցւեցան : Արջը գլուխը քարի կը զարնէ , կը փտտի , որդեր ալ կը ծնանին վրան . ու ցաւին սաստկութեն բերանը բացած կը կանչէր : Անոնք փորը մտան , ու աղեքներն ալ վերաւորեցին . արջը նեղը մտած , վազեց ջուրին քալած տեղը , ու աղէկ մը մէջը մըտաւ , խըղդուեցաւ :

Աս առակիս միտքը աս է որ , զօրաւորները տկարները բանի տեղ չեն դնէր , ու չեն վախնար՝ բայց պրզտիկները խելքով ալ աւելի զօրաւոր կը լինան , ու զօրաւորներուն կը յաղթեն . ու խելքը աս է , պրզտիկներէն անանկ վախնալ ինչպէս մենծերէն :

Առաջին ՃԾԴ :

Աս ժողովօղի գիրքն ալ՝ Առական գիրքէն ետքը Սողոմոնի երկրորդ գիրքն է, որ Սողոմոնի բերնովը կըխօսի մեզի հետ Քն բուն ժողովօղը՝ որ շատ աստուածներու ետևը ցրւածները ժողովեց մէկ նոյն պաշտօնը։ Ժողովօղը Եկեսիաստէս ալ կըսէի, որ եկեղեցական ըսել է. ինչու որ ամեն գիրքէն եւել աս գիրքս օգտակար խրատ է եկեղեցւոյ։ Ինչու որ Առական գիրքը տղոց առջի առաքինութիւնները կըսորվեցընէ կերպ կերպ օրինակներով, ու մէկզմէկու ետևէ մեկնութիւններ ունեցօղ խօսքերով. իսկ աս գիրքը նոր չափահասները կըխրատէ իրենց կատարեալ հասակին համեմատ աւելի կատարեալ խրատներով։ Ու բոլոր աս գիրքին միտքը տեսակ տեսակ կերպերով ան կըդիտէ որ, պէտք է մարդուս՝ զգայարաններուն ախորժած բաներէն խիստ վեր վերցընէ միտքը, ու երևցօղ բաները բոլոր վար թողու, ու ան բանին ետևէն իյնի՝ որ զգայարանքէ վեր է։ Ու տէս որ, իրաւ է մէկ քանիններուն ըսածը թէ Սողոմոն շատ արցունքով իր յանցանքը ապաշխարեց, ու անով հոգին սուրբին խմաստութեւնը շնորքն ալ մնաց իր վրայ՝ ինչպէս Դաւթի, ու Քնի օրինակ ըլլալն ալ չիկորսընցուց։ Ինչու թէ որ աղէկ մը նայինք աս գիրքին խօսքերուն նէ, իրաւցընէ զղջում ու ապաշխարանք կըցուցընեն։

Նախադրութիւն ժողովօղին։

Որովհետեւ Յեսուին մեռնելէն ետքը ուրիշ դատաւորներ ալ սեղան խորայեւաց-
 ւոց վրայ, երբեմն այլազգիներն ալ կըտիրէին անոնց: Ինչու որ դատաւորներուն ա-
 տենին միջոցները հրեաները կուռքերուն կըդառնային, ու անոնք այլազգիներուն ձեռ-
 քը կըմատնէր անոնք: Որոնցմէն երբոր խիստ նեղութի կըքաշէին, ու անոնք կաղաղա-
 կէին, իրենց փրկիչներ կըհանէր անոնց ձեռքէն, Քնի ճշմարիտ փրկիչին պատկերքը
 ցուցանելով որ աշխարհս մեղքէն փրկեց: Ուրիշ շատ բաներով ալ Քնի օրինակ ե-
 դան անոնք. ինչպէս Յայէլին Սիսարային բերանը դամած ցիցը, ու Գեդէոնին Բա-
 հադին խորանը փլցրնելը, ու բրդոտ մորթին վրայ եկած անձրեւը, ու Սամսոնի քա-
 ջութիւր, ու ուրիշ բաներն ալ: Աս գիրքը Յեսուին մահւորնէ մինչեւ Սամսոնի մեռ-
 նելը կըպատմէ տասւիրեք դատաւորներու ատենի եղած բաները, որոնք Յեսուին
 մեռնելէն ետքը հրեաներուն վրայ իշխեցին. ու ատեն ատեն այլազգիներուն տիրե-
 լը, ինչպէս Յեսուէն ետքը Քուսար ասորիինը, ու Գոգոնիէլէն ետքը Եգլով մո-
 վաբացիինը, ու Սամեգարէն ետքը Յաբին քանանացիինը, Բարակէն ետքը Սադիա-
 մինը, ու Ղաբգոնէն ետքը այլազգիները՝ որոնց հոգիին հանեց Սամսոն: Աս
 գիրքին մէջը կըմեղադրէ Դանայ ցեղին կուռք պաշտելն ալ, ու Բենիամենի ցեղին
 համարձակ աներեւութիւր: Ու աս Դատաւորաց գիրքին ատենին չափը՝ հրեաներուն
 հաշիւովը երկուհարուր ութսունը ութը տարի է, իսկ Եօթանասուններունովը չորս
 հարուր տասը, ինչպէս Պօլոս ալ Գործք առաքելոցին մէջը կըսէ, Յեսուէն ետքը
 ինչւան Սամուէլ մարգարէին ատենը չորս հարուր յիսուն տարի ըլլալը: Ինչու որ
 հեղին քառսուն տարին չորս հարուր տասնին վրայ գնեցէն, կըլլայ չորս հարուր

յիսուսն : Աս ալ յայտնի է որ ուրիշ ուրիշ պատմիչներէ գրուեցաւ աս գիրքը ատեն
անցնելով, ու ետքը բոլորը մէյ տեղ գրուեցաւ :

Նախադրութիւն Դասաւորաց :

Իմ անձս անձ փառաւորէ, ու իմ հոգիս
իր փրկող աստուծովը ուրախանայ :

Որ իր աղախինին ոչինչութիւն բանի տեղ
դրաւ. ասկէ ետքը բոլոր ազգերը ինծի
երնէկ պիտի կարդան :

Մենծ բան ըրաւ ինծի հզօրը, ան որ սբ
է իր անուներ :

Ողորմեցաւ որդւոց որդի իրմէ վախցող
ներուն, ու իր ձեռքին ուժը ցուցուց :

Հպարտները ցիրուցան ըրաւ իրենց սրը-
տին մէջ մտածածներովն, ու ու-
ժովները աթոռներնէն վար ձգեց :

Յաճ եղօղները բարձրացուց, անօթինե-
րը բարիքով լեցուց, ու հարուստները

Մեծացուցէ անձն իմ զտէր, և ցնծաւ-
ցէ հոգի իմ աստուծով փրկչաւ իմով :
Ձէ հայեցաւ 'ի խոնարհութի աղախնոյ
իւրոյ. այսուհետեւ երանեացեն ինձ ա-
մենայն ազգք :

Արար ընդ իս մեծամեծս հզօրն, և սբ է
անուն նորա :

Ողորմուի արար ազգաց յազգս երկիւղա-
ծաց իւրոց, և արար զօրութի բազկաւ իւրով :

Յրուեաց զամբարտաւանս մտօք սրտից
իւրեանց, և քակեաց զհզօրս յաթոռոց :

Ձխոնարհս բարձրացոյց, զքաղցեալս լցոյց
բարութիւն, և զմեծատունս արձակեաց

սարապ թողուց :

Իր Իսրայէլ ծառային տէր կեցաւ , իրեն
ողորմութիւն միտք բերելով :

Ինչպէս որ մեր հօրերուն ըսաւ Աբրա-
համին ու անոր զաւակին մինչև ետքը :

Տես որ քեզի երնէկ կուտանք ,

Քու առաջուց ըսածիդ պէս ,

Երանելի ես դուն կրնկտոց մէջը ,

Որ մեր առջի մօրը թշուառութիւները
դադրեցուցիր ,

Ու Յսր մեր փրկութիւն ու յոյսը

Առանց ցաւի ծընար :

Երնէկ քու որովայնիդ ,

Ու ըստեանցդ՝ որ անոր կաթ տըւին :

Երնէկ անուշահոտ վարդի պէս պըռ-
կունքներուդ ,

Որոնցմով պագիր զինքը :

Երնէկ ամենին բիծ մը չունեցող ձեռ-
քերուդ ,

ունայնս :

Պաշտպանեաց Իսրայէլի ծառայի իւրոյ ,
յիշելով զողորմութի իւր :

Որպէս խօսեցաւ առ հարսն մեր , ընդ
Աբրահամու և զաւակի նր յաւիտեան :

Ահա կարդամք քեզ երանի ,

Ըստ կանխապաք բուժող բանի ,

Ո՛վ երանեալ դու՝ ի կանայս ,

Որ զնախամօրն լուծեր ըզվայս ,

Եւ զփրկութի մեր և ըզյոյս

Առանց երկանց ծընար զՅիսուս :

Երանի՛ քում որովայնին ,

Եւ ստեանցդ որ զնա դիեցուցին .

Շըրթանցդ՝ ի տիպ վարդին՝ ի բոյր ,

Որովք ետուր նըմին համբոյր :

Ձեռացդ ամբիծ ամենակին ,

Որոնցմով շոյեցիր Կայ որդին :
 Երնէ՛կ աղաւնիի նման աչքերուդ ,
 Որ իրեն աչքերուն վրայ դրած՝
 Կըզմայլէիր տեսնելով :
 Չիպատմըւելու լոյսը , որ անոնց մէջը
 ծածկըւած էր :
 Շնորքի գետերուն խորունկը ընկղմած ,
 Սկզբնական մեղքին բիծէն ազատ պահ-
 ւելով ,
 Ամենէն երնէկ առիր ,
 Ու կառնես , ու առնես պիտոր :
 Բայց աւելի երնէկ քեզի ,
 Որ Կայ խօսքին մտիկ դրիր .
 Ու անչափ ամենէն վեր ըլլալով ,
 Քան զամենքը հեզ ու խոնարհ եղար
 սրտովդ :

Իւ գըգուեցեր զԾծորդին :
 Աչքդ աղաւնոյ հանգունատիպ ,
 Որովք 'ի նայն կից բիբ 'ի բիբ ,
 Եւ զմայլէիր 'ի տեսութի
 Ծածկեալ 'ի նմա անճառ լուսոյն :

Խորասուզեալ շնորհաց 'ի յուս ,
 Զերծդ յարատոյ պահեալ կանուխ ,

Երանելի ամենեցուն
 Եղեր և ես և լիցիս նոյն :
 Այլ առաւել քեզ երանի՛ .
 Ո՛վ տէրունւոյն լըսող բանի .
 Որ գեր'ի վեր բնաւից գոլով ,
 Հեզ և խոնարհ եղեր հոգւով :

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Բարդ ու անանգական Բառերուն Վրայ :

• Արովհետեւ շարադրութեւ վարժելու յէկ հարկաւոր բանն ալ ասոնց կանոնները դիտնալն է , աս ետեւի դրած բառերս սերտելով , կանոններնալ կըսորովիս :

ՅՕԴՈՒԱԾ Ա .

Բարդ Բառերուն Վրայ :

Երբոր առջի բառը ինչիւն կըվերջանայ , երբեմն առանց ուրիշ ձայնաւորի կը կապուի ետեւի բառին հետ , երբեմն ինչիւն կըփոխուի է , կամ է , կամ ա . երբեմն ալ ինչիւն կըմնայ՝ ու այն ճշն ալ կեւեկըրուի :

Բարի , բարւոյ , Լով .

բարեգործ , ծի , ծիւ .

Գերի , գերւոյ , Լով .

աղէկ , լաւ :

աղէկութի ընող :

գերի , եասըր :

գերեգարձ , ձի , ձիւ .

Որդի , որդւոյ , ւով .

որդեգիր , գրի , գրաւ .
Հեռի .

Հեռաքնակ , կի , կաւ .

Արփի . ւոյ , ւով .

արփիազարդ , դի , դից .

Ձի , ձիոյ , ու .

ձիավար , ըի , ըաւ .

ձիազէն , զինի , նաւ .

Դի , դիոյ , դիով .

դիակապուտ , կապտի , տիւ .

դիապատիկ , պատիկի , կաւ .

դիակոյտ , կուտի , տիւ .

Թէ որ ետեւի բառը ձայնաւորով կըսկըսի նէ , ուրիշ ձայնաւոր պէտք չըլլար մէջը խոթել :

Բանտ , տի , տիւ .

բանտարգել , գելի , ից .

գերիներուն ազատումը . գերիները դարձնող :

որդի , զաւակ :

Հոգեզաւակ , օղուլուխ :

Հեռու .

Հեռուն քնակօղ :

երկինք . լոյս . աստղ :

լուսով զարդարած :

ձի .

ձի հեծնօղ .

ձիու վրայ դնելու զէնքեր :

մեռել :

մեռել թալլօղ :

մեռել պատօղ . պատանք ունեցող մեռել :

մեռելներու դէզ (երղըն) :

բանտ , զընտան :

բանտի մէջ կեցող կամ փակւած :

Յոգն .

յոգներամ , մի , միւ .

Հանճար , ըոյ , ըով .

Հանճարիմաց , իմացի , իւ .

Բարձ , ձի , ձիւ .

բարձընտիր .

Հաւ , ւու , ուց .

Հաւորս , սի , սաւ .

Կենցաղ , ղի , ղիւ .

կենցաղօգուտ , օգտի , տիւ .

շատ :

շատ բազմութենով :

խելք . իմաստութի :

խելքով գրտած , մտածած , հնարած :

բարձ . առջի նստելու տեղը . վերի գին :

վեր նստել ուղղ . մեծ պատիւ ունեցող :

Հաւ . թռչուն :

թռչուն որսացող :

աշխարք , կեանք :

աշխարքի օգուտ ընող , կենաց օգտակար :

Թէ որ առջի բառը ձայնաւորով կը լըմըննայ , ու ետքիննալ ձայնաւորով կը սկընի
նէ , երբեմն մէկը , երբեմն մէկալը կը կըրճատուի :

Բարի .

բարիատեաց , տեցի , իւ .

բարիանուն , անուան , ուամբ .

Գինի , գինւոյ , ւով .

գինարբու , բուի , ուաւ .

Հոգի , հոգւոյ , ւով .

աղէկ , լաւ :

աղէկ բանը չուղղ :

աղէկ անուն ունեցող :

գինի :

հարբեցող , գինով :

հոգի :

Հողեռանդն .

Հողերգօղ , գողի , իւ .

Հողին շարժօղ , ջերմեռանդ :

Հողին սուրբին տուն տալովը երգօղ :

Շատ բառեր ալ կան որ առանց ձայնաւորի մը մէկզմէկու կրկնուցին :

Վրէժ , վրիժու , ժուց .

վրէժինդիր .

Հաց , ցի , ցիւ .

Հացկատակ , կատակի , կաւ .

քէն . էօճ :

քէն (էօճ) առնօղ :

Հաց :

սեղանի վրայ խընտու՛մ ձգօղ . տալիս
ւուխ :

Երկու , կուց .

երկխօս , խօսի , սիւ .

երկմիտ , մտի , տաւ .

երկբացիկ , բացիկ , կաւ .

երկճղի , ճղւոյ , ճղեաւ .

Ած , ան , աստուծով .

անպաշտուծի , թե , թք .

Ճարտար , ըի , ըաւ .

Ճարտարխօսուծի , թե , թք .

երկուք :

խաբեբայ , կեղծաւոր :

երկու մըտքի վրայ եղօղ , կասկածօղ :

երկու փեղկ ունեցօղ . երկու դուռով :

երկու ճուղ ունեցօղ :

ան :

ան պաշտելը :

վարպետ . խելացի :

վարպետ խօսելը :

Ասոնցմէ 'ի զատ գրեթէ ամեն բառերը այժմ կը կապուին մէկգլմէկու հետ :

Սով, վոյ, վով.

սովամահ, հի, հիւ.

Ինքն, ինքեան, եամբ.

ինքնագոյ, յի, յիւ.

Նաւեմ, ւեցի, եա՛.

նաւելաստաց, ցի, ցիւ.

Ներող, ողի, ողաւ.

ներողամիտ, մոի, մոաւ.

Շուրջ.

շրջապարիսպ, պարսպի, պարսպաւ.

Նախ.

նախաժաման, նի, նիւ.

Աւաղ.

աւաղաձայն, նի, նիւ.

Համ, մոյ, մով.

համահամ, մի, միւ.

սով. խըթըխ :

սովէն մեռնող :

ինքը. քէնտիսի :

ինքիրմէ եղող. որ ինքիրմէն է :

նաւով երթալ :

նաւով երթալ հնարող :

որ կընէրէ :

որ ներող միտք ունի :

չորս գին. էթրաֆը :

չորս գին պատ քաշած. չորս գին քաշած
պատ :

առաջ. առաջին :

առաջ հասնող :

խեղճ, մեղք, վա՛խ :

ողբալու ձան. ողբալու ձան հանող :

համ. լէզէթ :

կերպ կերպ համ ունեցող.

Մեծ , ծի , ծաւ .

մեծամեծ , ծի , ծաւ .

Չար , ըի , ըաւ .

չարաչար .

Շեղջ , ջի , ջիւ .

շեղջաշեղջ .

Բարձր , ձու , ձանց .

բարձրաբերձ , ձի , ձիւ .

Ժանտ , աի , աիւ .

ժանտաժուտ .

Երբեմն և ուվ , և ուվ , ի ուվ , ու և ուվ ալ բարդ ու թիւներ կըլլան :

Այր , առն , արամբ .

այրեւի կամ այրուեւի , ձիոյ , ձիով .

Եւք , ելից , ելիւք .

եւքամուտ կամ եւքամուտ , մտի , մտիւ .

Տուն , տան , տամբ .

տանուտէր , տեառն , տերամբ .

Գլուխ , գլխոյ , խով .

մենծ :

խիստ մենծ :

չար , քէշ :

խիստ քէշ :

դէզ . երդն :

դէզ դէզի վրայ , բարձր դէզ :

բարձր . եիւքսէք :

խիստ բարձր :

քէշ , անզգամ . աղտոտ :

քէշին քէշը , խիստ անզգամ :

մարդ :

ձիաւոր , հեծեալ :

եւքը , եւքը :

մտնել եւքը . մտածը ու եւքը :

տուն . էվ :

տանտէր :

գլուխ . մենծ :

դլխիբաց .

խառն , խառնի , նիւ .

խառնիխուռն .

Քուռն , քնոյ , քնով .

քնէած , ծի , ծիւ .

բաց դլխով :

խառնած , բաղադրած :

խառնաբնդոր . անկարգ . խառնախառը :

քուռն . ույքուռն :

քնոտ , թըմրած :

Հատ անգամ իրեք բառէն ալ մէկ բարդ բառ մը կը շինուի , որ յարաբարդ կըսուի :

Աչք , աչաց , աչօք .

աչառեմ , աչառեցի .

անաչառատես , սի , սիւ .

անաչառասփիւռ .

Ողբք , ողբոց , բովք .

ողբերգ .

ողբերգարկ , կի , կաւ .

Ամ , ամի , ամսու .

ամանոր .

ամանորաբեր .

Անձն , անձին , ձամբ .

աչք :

երեսպաշտութի ընել , ակնածութի ընել :

ամմենուն մէկ աչքով նայօղ . խաթըր

կէօնիւլ չինսյօղ :

ամմենուն միակերպ բաշխօղ :

լաց , ողբ :

տրտմալի երգ :

տրտմալի բան երգօղ :

տարի :

նոր տարի :

նոր տարի բերօղ , նոր տարիի բերք :

անձ :

անձ նապահ , հի , հաւ .

անձ նապահապետ , տի , տաւ .

Հասարակօրէն բարդած բառերուն առջինը սեռականէն կառնըւի , անոր համար շատ բառերունը կը փոխուի . իսկ ետքինը սովորաբար չի փոխուիր , ուղղականէն առնըւելով :

Էշ , իշոյ , շով .

Կէս , կիսոյ , սով .

կիսէշ .

իշակէս .

Գիր , գրոյ , գրով .

գրագիր , գրագրի , գրաւ .

Օգուտ , օգտի , օգտիւ .

օգտախնդիր , խնդրի , րաւ .

կենցաղօգուտ , օգտի , տիւ .

Իղձ , ըղձի , իւ .

ըղձապատում .

Ատեան , տենի , իւ .

անձը պահօղ , պահապան :

իր պահապաններուն գլուխը :

էշ . էշէկ :

կէս . եարըմ :

Ջորի . խաթըր :

գրուածք , գիրք :

գիրք գրօղ :

օգուտ . ֆայտա :

օգուտ փնտրուօղ :

աշխրբի օգուտ ընօղ , կենաց օգտակար :

փափաք , ցանկութի , սրտին ուղածը :

սուտ գուշակութիւն ընօղ , սրտի ուղած

բաները գուշակօղ . ֆալճը :

գաստաստանի տեղ . տիւան :

ատենակալ, լի, լաւ .
Կանանցածին, ծնի, ծնաւ .
Բարեացապարտ, տի, տիւ .
Կայսերակերպ, պի, պիւ .
Մտացածին, ծնի, ծնաւ .

դատաւոր :
կնոջմէ ծնած :
երախտիք ունեցող :
մենծ թագաւորի նման :
մտքէ հնարած . ետփմա :

Բայց երբեմն ուղղականէն ու խիստ քիչ տեղ գործխականէն ալ կը բարդըւին :

Սիւնատեսիլ .
Մայրօրինակ .
Հայրաբարոյ, բարոյի, ից .
Ձիւնափայլ, լի, լիւ .
Ձերբակալ, լի, լիւ .

սիւնի նման :
մօր պէս :
հօր բնութի ունեցող :
ձիւնի պէս փայլող :
ձեռք ինկած, բռնըւած :

Ներգործական բայերուն արմատին հետ բարդած բառերը շատ անգամ հայցա-
կանէն կառնըւին :

Կենսատու, տուի, տուաւ .
Օրէնագէտ, գիտի, գիտաւ .
Օրէնսուսոյց, սուցի, իւ .

կեանք տրւող :
օրէնք դիտցող :
օրէնք սորվեցընող :

Մեղասէր , սիրի , սիրաւ .

Մեղաքաւիչ , քաւչի , չաւ .

Հայրասպան , նի , նիւ .

Հայրատեաց , տեցի , տեցիւ .

Ուսումնասէր , սիրի , րաւ .

Օրհնութիւնաբեր , րի , րաւ .

մեղք սիրող :

մեղք թողող :

հարը մեռցընող :

հարը ատող :

ուսում սիրող :

օրհնութի բերող :

Անեղական անունները բարդութե մէջ , թէ ետե գրւին թէ առջև , հասարակօրէն
եղակի կը գրւին :

Հրաշագործ , ծի , ծիւ .

Մեծահրաշ , շի , շիւ .

Անիծապարտ , տի , տիւ .

Հրապարականէծ .

հրաշք գործող :

խիստ զարմանալի :

անէծքի տակ ընկած , անէծքի տրժանի :

ամմենուն առջև անիծւած , ամմենէն ա-

նիծւած :

կուրծքը զարդարող :

սրբաւոր , ուժով :

Լանջագեղ , դի , դիւ .

Քաջալանջ , ջի , ջիւ .

ՅՕԴՈՒԱԾ Բ.

Ածանցական անուններուն վրայ :

Ածանցականներուն կանոնները ամենեին բարդ բառերուն պէս է. ու մէկզմէկէ աւել միայն կը տարբերուին որ՝ ածանցական մասնիկները ինքիւրեննուն չեն բանեցւիր, հասլա բառերուն հետ կը պչելով միայն : Աս մասնիկները տեսակ տեսակ են, ու զստ զստ անուններ ունին. անունները չի գիտնաս նէ՝ փոյթ չէ, բաւական է որ սերտես աս ետեւի դրած բառերս, որոնց մէջը ամեն գլխաւոր մասնիկները ըլլալով կը տրուին որ ամեն մէկ մասնիկը անուններուն վրայ կ'պչելով ինչ նշանակուածի կեւեկընէ :

Ած կամ ՈՒԱԾ :

Առնեմ, արարի, արա՛.
արարած, ծոյ, ծով.
Դիպիմ, պեցայ.
Դիպուած, ծոյ, ծով.

ընել, ստեղծել :
ստեղծուած բան :
պատահիլ. հանդիպիլ :
պատահում. փորձանք :

ԱԿ Կամ ՈՒԱԿ . ԵԱԿ :

Խնդրեմ, ընցի, ընա՛ .

խնդրակ, կի, կաւ .

Սխալեմ, լեցի, լեա՛ .

սխալակ, կի, կաւ .

Աարեմ, ընցի, ընա՛ .

կարուակ, կի, կաւ .

Ուղղեմ, ղեցի, ղեա՛ .

ուղղեակ, ղեկի, կաւ .

Ի վեր ելանեմ, ելի, ել .

վերելեակ, լեկի, կաւ .

Աամք, մաց, մօք .

կամակ, կի, կաւ .

Դիտեմ, տեցի, տեա՛ .

դիտակ, կի, կաւ .

Տապանամ, պացայ, պացի՛ր .

տապակ, կի, կաւ .

Դէմք, գիմաց, մօք .

ուղեւ, փնտրուել :

փնտրուող :

սխալել :

սխալող :

կարել . տիքմէք :

կար կարող, թէրդի :

չիտկել, ճամբայ ցուցունել :

նաւուն ղեկը . տիւմէն :

վեր ելել, հեծնիլ :

վեր ելող, հեծնող :

կամք, ուղեւ :

ուղեւու բան, կամքի յարմար բան :

աղէկ նայիլ, դիտել :

դիտելու տեղ, դիտող :

տաքնաւ, էրիլ :

եփելու աման, տապակ . թափայ :

դէմք, երես :

դիմակ , կի , կաւ .

Պարարիւմ , բեցայ , բեաց .

պարարակ , կի , կաւ .

Նաւ , ու կամ ի , ուց կամ ալ .

նաւակ , կի , կաւ .

Ճոր , ձորոյ , բով .

ձորակ , կի , կաւ .

Որդի , դւոյ , լով .

որդեակ , դեկի , դեկաւ .

Վրիպիւմ , պեցայ , պեաց .

վրիպակ , կի , կաւ .

Համ .

համակ .

Խառն , նի , նիւ .

խառնակ , կի , կաւ .

Մի , միոյ , միով .

միակ , կի , կաւ .

Եօթն , թին , թամբ .

եօթնեակ , նեկի , կաւ .

սուտ դէմք , սուրաթ :

պարարտանալ , գիրնալ :

պարարտ , գէր :

նաւ , կէմի :

պղտի նաւ , խայրխ :

գետը անցնելուն տեղը , ձոր , տէրէ :

պղտի ձոր :

տղայ , զաւակ :

պղտի տղայ :

սխալիլ :

սխալ :

բոլոր :

բոլորովին :

խառնած :

խիստ խառնած , մէկ եղած :

մէկ :

մէկ հատիկ :

եօթը :

եօթը հատիկ . շարաթ մը :

: ԵՄ ԱԿՆ : ԵՄ

Կայծ , ծի , ծիւ .

կայծակն , կան , կամբ .

Դի , ոյ , ուլ .

դիակն , կան , կամբ .

ԱՅ կամ ԵԱՅ . ԱՅՆ կամ ԵԱՆ :

Արևելք , ելից , ելիւք .

արևելայ , լեայք , լեայց .

Որկոր , կորոյ , կորուլ .

որկորայ , յի , յիւ .

Ժամ , մու , մուց .

առ ժամայն .

Գոյն , գունոյ , նուլ .

գունեան .

Նաւէ , էի , իւ .

նաւեան .

կրակի կայծ . խըւըլճում :

կրակ , կայծակ :

մեռած մարմին , մեռել :

նոյն է :

արևը ելելու կողմը :

արևելքի գիւղնը , արևելի :

որկոր . պողաղ :

որկրամուլ . պողաղաւէր :

Ժամ . սահաթ :

նոր . ժամանակաւոր :

գուն , ըւէնկ :

աղւոր գունով :

Յետուին հայրը :

Նաւէին որդին , Յետու :

Ան կամ ՆԱն :

Խթեմ, թեցի, թեա՛ .

խթան, նի, նաւ .

Ջնջեմ, ջեցի, ջեա՛ .

ջնջան, նի, նաւ .

Պատեմ, տեցի, տեա՛ .

պատան, տանի, նաւ .

Ամամ, մացի, մա՛ .

աման, նի, նաւ .

Իշխեմ, խեցի, խեա՛ .

իշխան, նի, նաւ .

Կամ, կացի, կա՛ց .

կայեան կամ կայան, անի, նաւ .

Դարիմ, ըեցայ, ըեա՛ց .

դարան, նի, նաւ .

Արժեմ, ժեցի .

արժան, նի, նիւ .

Դիպիմ, պեցայ .

մշտել, խոթել :

մշտելու գործիք . մօտուլ :

սրբել, մաքրել :

սրբելու լաթ, ջնջոց, փաշարուլայ :

պլել, սլատել :

պատանք, պլած բան, խունտախ :

վաթել, լեցընել :

բան լեցընելու տեղ, աման . գասպ :

տիրել . հրամմել :

տիրող, հրամմող :

կենալ :

կենալու տեղ :

դադրիլ . հանգչիլ :

բան պահելու տեղ, պահւորտելու տեղ :

աժել, գին ունենալ :

աժէք ունեցող . վայել բան :

պատահիլ, հանգըպիլ :

դիտան , նի , նիւ .

կոյս , կուսի , իւ . }

կուսան , ի , աւ . }

հրաւէր , լիրի , րաւ . }

հրաւիրան , նի , նաւ . }

Պատուէր .

պատուիրան , նի , նաւ . }

յարմար , գիտուէ :

կուս , մարասկետ :

հրաւէրք , հրաւէր :

հրաման :

ԱՆԴԱԿ . ԱՆԴԻ :

Բարձր , ձու , ձամբ .

բարձրաւանդակ , կի , կաւ .

ԱյԼ , ԼՅ , ԼՈՎ .

այլանդակ , կի , կաւ .

ՈՅԺ , ուժոյ , ժով .

օժանդակ , կի , կաւ .

Վտարեմ , րեցի , րեւ .

վտարանդի , դւոյ , դեւաւ .

բարձր . եիւքսէք :

բարձր տեղ :

ուրիշ . պաշխար :

անշնորք . ուրիշ բան սորվեցնող . հերե-
տիկոս :

ուժ , զօրութի :

օգնական :

քշել , մէկ դի ձգել :

քշած , մէկ դի ձգած :

ԱՍՏ :

Ուրանամ, րացայ, րացիր .

ուրաստ, աոտի, տիւ .

Իմանամ, իմացայ, իմա .

իմաստ, տի, տիւ .

Չգամ, գացի, զգա .

զգաստ, աի, տիւ .

ուրանալ, ինքեար էթմէք :

ուրանալը :

իմանալ, հասկընալ :

իմանալը, մտածուծի, խելացի խօսք :

զգալ, Ֆարդին երթալ :

զգայուն, զգուշաւոր, արթուն . պարկեշտ :

ԱՏ :

Հուր, հրոյ, հրով .

հրատ, տի, տիւ .

Հաստ, տի, տիւ .

հաստատ, տի, տիւ .

Ահանջք, ջաց, ջօք .

ահանջատ, տի, տիւ .

Կառափն, փան, փամբ .

կրակ :

մենծ կրակ, սաստիկ բոց :

ամուր, պինտ :

խիստ ամուր :

անկաճ :

անկաճը կտրած, անկաճ չունեցող :

գլուխ :

կառավարնատ , տի , տիւ .
 Ծայր , ըի , ըիւ .
 Ծայրատ , տի , տիւ .
 Վինք .
 կնատ , տի , տիւ .

գլուխը կտրած :

ծար . ուճ :

ծարը կտրած , ծար չունեցող :

ուժ :

անուժ , ուժը կտրած :

ԳԻՆ :

Զայրանամ , ըացայ , ըացիր .
 զայրագին .
 Զուարթ , թի , թիւ .
 զուարթագին .
 Վիշտ , վշտի , վշտաւ .
 վշտագին .

բարկանալ . սաստկանալ :

բարկութենով . սաստիկ :

ուրախ , զըւարթ :

խիստ զըւարթ :

նեղութի , սրտացաւ :

խիստ նեղած , խիստ նեղացնող :

ԵՂ . ԵՂԻ :

Հանճար , ըոյ , ըով .
 Հանճարեղ , ղի , ղաւ .
 Ահ , ահի , հիւ .

խելք , իմաստութի :

խելքով լըլած , խելացի :

վախ , երկիւղ :

ահեղ, ղի, ղիւ .
Պտուղ, պաղոյ, պտղով .
պտղեղ, ղեղի, ղիւ .
Աղտ, աղտի, տիւ .
աղտեղի, տեղւոյ, ղեաւ .
Միս, մսոյ, մսով .
մսեղի, ղւոյ, ղեաւ .

խիստ վախնալու :
պտուղ, մէյվէ :
չատ պտուղ տըւօղ :
աղտ, ցեխ :
աղտոտ . քէշ :
միս . մարմին :
մսեղէն, մարմինէ, մարդ :

ԵՂԻՆ :

Մարդիկ, դկան, դկամբ կամ դկաւ .
մարդկեղէն, ղինի, ղինաւ .
Հող, ղոյ, ղով .
Հողեղէն, ղինի, ղինաւ .

մարդիկներ :
մարդկային, մարդիկներու :
Հող, երկիր :
Հողէ . Հողէ շինած :

ԵՄ . ԻՄ :

Խոհ կամ Խորհ .
խոհեմ, մաց .
Ուշ, ուշոյ, ուշով .

մտածութի :
աղէկ մտածութի ունեցող . խմաստուն :
խեղք, յիշողութի :

ուշիմ, ուշմի, մաւ .
Համ, համոյ, համով .
համեմ, մեմոյ, մեմով .

խելացի, աղէկ յիշողութի ունեցող :
համ, լեզէթ :
համ տըւօղ, աղէկ համ ունեցող :

ԵՍՏ . ԵՀՏ . ԻՍՏ :

Գով, վի, վից .
գովեստ, տի, տիւ .
Ուտեմ, կերայ, կեր .
ուտեստ, տի, տիւ .
Հրաժարեմ, ըցի, ըեւ .
հրաժեշտ, տի, տիւ .
Հանգչիմ, գեսայ, գի՛ր .
հանգիստ, գատի, տիւ :

գովասանք, պարծանք :
գովելը :
ուտել :
ուտելը, ուտելու բան :
Էտ կենալ, զատուիլ, կեցիք բարով ընել :
Էտ կենալը, զատուիլը . Էրթալու հրա-
ման :
յոգնութի առնել, հանգիստնալ, կանկ
առնել :
հանգիստնալը, յոգնութի առնելը . գե-
րեզման :

էն :

Նկար , րու , րուց .

Նկարէն , րինի , րինաւ .

Ծիւ .

ծուէն . }

քաշուածք :

քաշուած , քաշուածք ունեցող :

լաթի կտոր :

ԺԷՏ . ԺՈՏ . ՇՈՏ :

Ախտ , տի , տիւ .

ախտաժէտ , ժիտի , տաւ .

Որկորաժէտ , ժիտի , տաւ .

Նենգ , գի , գաւ .

Նենգաժոտ , ժոտի , տաւ .

Լեզու , զուի , զուաւ .

լեզուաշոտ , շոտի , շոտաւ .

Պակնուաճ , պակեայ , պակիր .

պակշոտ , շոտի , տաւ .

ախտ , մոլուծի , ցաւ :

ցաւադար , հիւանդ :

որկրամուլ :

Նենգուծի , խաբէուծի :

Նենգաւոր , խաբեբայ :

Լեզու :

լեզուին տըւող :

վախնալ . նայիլ զարմանալով :

աչքը չիբունող , անկարդ :

Ի :

Երկաթ , թոյ , թով .

Երկաթի , թւոյ , թեալ .

Խնձոր , ձորոյ , ձորով .

Խնձորի , ձորւոյ , ըեալ .

Գործ , ծոյ , ծով .

Գործի , ծւոյ , ծեալ .

Ծարաւ , ւոյ , ւով .

Ծարաւի , ւոյ , ւեաց .

Կորով , վոյ , վով .

Կորովի , վոյ , վեաց .

Կենդան .

Կենդանի , նւոյ , նեալ .

Երկաթ . տէմիր :

Երկրթէ :

Խնձոր . էլմա :

Խնձորի ծառ :

Գործք :

Գործք ընելու կամ բանելու գործիք :

Ծարաւ :

Ծարաւ ունեցող :

Ուժ :

Ուժով , կարիճ :

Կենդանութի . կենդանի :

Կենդանութի ունեցող , կենդանի :

ԻԼ :

Կաթ , թի , թիւ .

Կաթիլ , կաթլոյ , լով . }

Կաթիլ . տամլա :

Անարդ , դի , դիւ . }
անարդիւ . }

անձե , անշնորք , խիստ մենծ :

ԻՎ :

Պարսք , սից , սիւք .
պարսիկ , սկի , սկաւ .
Հինգոս , սի , սիւ .
հնդիկ , կի , կաւ .

Ոստան , նի , նիւ .
ոստանիկ .
Բուն , բնի , բնիւ .
բնիկ , բնկի .
Գռեհ , հի , հաւ .
գռեհիկ , հկի , հկաւ .

Մարտ , տի , տիւ .
մարտիկ , տկի , տկաւ .
Խաղամ , ղացի , ղա .

պարսկաստան , պարսից աշխարհը :
պարսից աշխրբէն , խրդըլպաշ :
ինգոս գետը :
հինտիստանցի , ինգոս գետին քովը բը-
նակօղ :
արքունիք , Թագաւորի ցեղ , սլաւառ :
Թագաւորի ցեղէ , պաւառը բնակօղ :
բունը . բնութի . ցեղ . իր երկիրը :
բուն երկրացի . հօրենական :
փողոց . սօխախ :
փողոցները պըտըտօղ . ցած ապտիճանի
մարի :
պատերազմ . ճէնկ :
պատերազմօղ . ճէնկճի :
խաղալ . օյնամաք :

Խաղալիկ , լիկ , լիաւ .

Առնում , առի , առ .

անառիկ .

Մանուկ , մանկան , կամբ .

մանկիկ .

Պարտէզ , տիգի , տիգաւ .

պարտիգիկ , տիգկան , կամբ .

Ոսկեղէն , ղինի , նաւ .

ոսկեղինիկ .

Լոյս , լուսոյ , սով .

լուսիկ , լուսկան .

Ընկենում , ընկեցի , ընկեա .

ընկեցիկ , ցկի , ցկաւ .

խաղալու բան . օյունճախ :

առնել , ձեռք ձգել :

որ չառնըւիր , չառնըւելու :

տղայ :

պզտի տղայ :

պարտէզ . պախճայ :

պզտի պարտէզ :

ոսկիէ :

ոսկիէ շինած աղւոր բանիկ մը :

լուս :

պզտիկ լուս . աղւորիկ լուս :

ձգել :

մէկ դի ձգած . ինկած :

ԻՃ . ԻԶ :

Բրեմ , բրեցի , բրեա .

բրիչ , բրչի , չաւ .

Բնակեմ , կեցի , կեա .

բնակիչ , կչի , կչաւ .

փորել :

փորելու գործիք , Թի :

բնակիլ , տեղ մը կենալ :

տեղ մը կեցող , բնակող :

Ուտեմ, կերայ, կեր .

ուտիճ, ուտճի, ճաւ .

Պատաղիմ, դեցայ, դեաց .

պատաղիճ, դճի, դճաւ .

ուտել :

ցեց . ուտող :

պըլլըւիլ . բանի մը հետ ըլլալ :

պըլլըւօղ . բաղեղ . սարմաշըխ :

Ին :

Աւաւօտ, տու, տուց .

աւաւօտին, ւօտնոյ, նով .

Խաւար, ըի, ըաւ .

խաւարին .

Աջ, աջոյ, ջով .

աջին .

Արտաքս .

արտաքին, քնոյ, նով .

Ջերմ, մի, մաւ .

ջերմին .

աւտու :

աւտըւան :

մուծ :

մուծ ունեցող :

աջ ձեռք, աջ կողմը :

աջ կողմինը :

դուրս :

դուրսինը :

տաք :

տաքուծի ունեցող :

Ի Ր :

Յառնեմ, յարեայ, արի՛ .
անյարիր .

Երկու, կուց, կուք .
երկիր . երիր . չորիր .

Ելել, կայնիլ . ողջըննալ :
որ չեկրնար ելեր, կայնիր . չողջըննալու :
երկուք :
երկրորդ . երրորդ . չորրորդ :

Ի Ի Ն . Ո Ի Մ Ն :

Ազատ, տի, տաւ .
ազատութի, թէ, թք .
Գոչեմ, չեցի, չեա՛ .
գոչիւն . գոչումն, չման, չմամբ .
Ծափեմ, փեցի, փեա՛ .
ծափիւն . ծափումն, փման, փմամբ .

ազատ, կապ չունեցօղ . մենծ ցեղէ :
ազատ ըլլալը :
կանչել, պօռալ :
կանչել, պօռալու ձան :
ձեռք ձեռքի զարնել, ծափ զարնել :
ծափ զարնելը :

Լ Ի :

Ճեմիմ, մեցայ, մեաց .
ճեմելի, լույ, լեաւ .

Քալել, ժուռ դալ :
ժուռ դալու տեղ :

Զուարճանամ, ճացայ, ճացիր .
զուարճալի, լույ, լեաւ .

ուրախ զուարթ ըլլալ . ախորժիլ :
ուրախանալու ախորժեւու բան :

ԿԱՆ :

Պղատոն, նի, նիւ .
պղատոնական, նի, նաւ .

Հոգի, հոգւոյ, լով .
հոգեկան, նի, նաւ .

Շէն, շինի, շինիւ .
շինական, նի, նաւ .

Գոյժ, գուժի, ժիւ .
գուժկան, նի, նաւ .

Վաճառեմ, ուեցի, ուեա .
վաճառական, նի, նաւ .

Եղծանիմ, եղծայ, եղծիր .
եղծական, նի, նաւ .

Բան, նի, նիւ .
բանական, նի, նաւ .

Թշուառ, ուի, ուաւ .
թշուառական, նի, նաւ .

Հոռմըներուն հին երևելի փիլիսոփան :
պղատոնի վերաբերեալ, անոր վայել բան :

Հոգի :
հոգւունը . հոգւոյ վերաբերեալ :

Գեղ :
գեղացի, գեղի վերաբերեալ :

Գէշ լուր :
գէշ լուր բերող :

Ծախել, առուտուր ընել :
առուտուր ընող :

աւրըւիլ, անցնիլ :
աւրըւելու, անցաւոր :

խօսք, խելք :
խօսքով եղած բան . խելք ունեցող :

ողորմելի . գժբալդ :

Գրաւ , ւի , ւիւ .
գրաւական , նի , նաւ . }

խոստմունքի նշան . ըէհին . պէս :

ԿԵՐ :

Աղօթք , ղօթից , թիւք .
աղօթկեր , ըի , ըաւ .
Համոզեմ , զեցի , զեւ .
Համոզակեր , կերի , ըաւ .
Պահեմ , հեցի , հեւ .
պահակեր , ըի , ըաւ .
Խահ , հի , հիւ .
խահակեր , ըի , ըաւ .

աղօթք , աղաչանք :
աղօթք ընօղ , աղաչօղ :
Հաւանեցրնել :
Հաւանեցրնօղ :
պահպանութի ընել :
պահպան . պէքճի :
եփած կերակուր :
կերակուր եփօղ . աշճի :

ԿԻՆ :

Ծակոտ , տի , տիւ .
ծակոտկէն .

ծակ ունեցօղ :
չատ ծակեր ունեցօղ :

ԿԻ . ԿԻՆ :

Հախ .

նախկին . նախկի .

Երեք , երկց , երկւք .

երեքկին .

չորեքկին .

առաջ :

առաջին . առաջուց :

իրեք :

իրեք հեղ . իրեք կուղ (խաթ :

չորս հեղ . չորս կուղ :

ԿՈՏ . ԿՈՒ :

Բաջաղեմ , ղեցի , ղեւ .

բաջաղկոտ , տի , տաւ .

Յաջաղեմ , ղեցի , ղեւ .

յաջաղկոտ , կոտի , տաւ .

Յասնոււմ , ցասեայ , ցասիր .

ցասկոտ , տի , տաւ .

Ոյժ , ուժոյ , ժով .

հուժկու .

Յաղթ , թի , թիւ .

յաղթկու .

ափեղջրփեղ խօսիլ :

ափեղջրփեղ խօսող , շատախօս :

նախանձիլ , աչք զարնել :

խիստ նախանձոտ :

սրդողիլ :

բարկացող :

ուժ , զօրութի :

խիստ ուժով :

մենծ , ուժով :

վրայ ելլող , տակ առնող :

ՃԱՆ :

Գինի , գինւոյ , ւով .

գինէճան , նի , նաւ .

Դաւ , ւոյ , ւով .

դաւաճան , նի , նաւ .

Խրախ . Խրախուհի .

խրախճան , նի , նաւ .

Գինի :

գինով , հարբեցող :

նէնգութի , մատնութի , խարդախուի :

նէնգաւոր , մատնիչ :

ուրախ . ուրախութի :

ուրախուէ սեղան . խընտու մի ժողովք :

ՆԱԿ :

Խոտոր , ըի , ըիւ .

խոտորնակ , կի , կաւ .

Շուրջ .

շրջանակ , կի , կաւ .

Մրցիմ , մրցեցայ , մրցիր .

մրցանակ , կի , կաւ .

Յաղթեմ , թեցի , թեա .

յաղթանակ , կի , կաւ .

Ծուռ , մոլոր :

ծուռութի ունեցող . եամբուրի :

չորս գին . էթրաֆը :

չորս գին բռնող . չէմպեր :

կըռւիլ :

կըռւի նշան :

վրայ ելլել , յաղթել :

յաղթելու նշան :

ն Ի :

Հայր հօր , հարբ .

հայրենի , նւոյ , նեաւ .

Մատն , տին , տամբ .

մատանի , նւոյ , նեաւ .

Քաղցր , քաղցու .

քաղցուէնի կամ քաղցրաւենի , նւոյ ,
նեաւ .

Ուլ լի , լիւ .

ուլէնի , նւոյ , նեաւ .

Լեզու , զուի , զուաւ .

լեզուանի , նւոյ , նւով .

Ամառն , մարան .

ամարանի , նւոյ , նւով :

Հայր , ծնող :

հօրենական :

մատ :

մատնի :

անուշ :

անուշեղէն . ըէջէլ :

այծու ձադ :

ուլի մորթ :

լեզու . տիլ :

լեզուին տըւող , շառղըրուց :

ամառ :

ամառւան ատենը :

ն Ո Ց . Ո Ց :

Դպիր , պրի , պրաւ .

դպրոց . գպրանոց , ցի , ցաւ .

գրագիր , կարդացող , գրոց աշկերտ :

գպրատուն :

Հիւր , ըոյ , ըով .

Հիւրոց . Հիւրանոց , ցի , ցաւ .

Թեկն , Թիկան , կամբ .

Թիկնոց . Թիկանոց , ցի , ցաւ .

Բոյր .

Բուրանոց , ցի , ցաւ .

Գլուխ , գլխոյ , խով .

Գլխանոց , ցի , ցաւ .

Հիւր , օտարական . միսաֆիր :

Հիւրերու տեղ , միսաֆիրներու տեղ :

կռնակ :

վերարկու . ճիւղակ :

Հոտ :

անուշ Հոտ հանելու աման . պուհուր-

տան :

Գլուխ :

Գլխի ծածկոց , սաղաւարտ :

ՀԻ :

Բուր , ըի , ըիւ .

Բուրչի , շոյ , շով .

Լայն , լայնի , նիւ .

Լայնչի , շոյ , շով .

աման . կլոր :

կլորու Թի ունեցող , կլոր ձևով :

լան :

լանու Թի ունեցող , լան ձևով :

ՈՂ :

Աջ , աջոյ , աջով .

աջող , ղի , ղիւ .

աջ ձեռք , աջ կողմ :

յարմար , ճարակիկ , յաջող :

Խանձ , ձի , ձիւ .
խանձող , ողի , ղաւ .

լուցկիք . որսալու կեր :
կէսը երած փատ . լաւա :

ՈՅ :

Հաճ .
Հաճոյ , յի , յիւ .
Յարգ , յարգի , գիւ .
յարգոյ , յի , յիւ .
Պէտք .
պիտոյ , յի , յիւ .

գոհ . ուրախ :
գոհ ըլլալու , ախորժեղու , ուղած բանը :
աժէք , պատիւ :
աժէք ունեցող . պատուելի :
պէտք եղած բան :
Հարկաւոր բան :

ՈՅԹ . ՈՒԹԻԻՆ . ՈՒՆԴ . ՈՒՐԴ :

Աւագ , գի , գաւ .
աւագոյթ , ութի , ութիւ . }
աւագութի , թե , թք . }
Երկիւմ , լեցայ , լեաց .
երկոյթ , ութի , թիւ . }
երկութի , թե , թք . }

մենծ :
մենծութի :
երկնալ :
տեսք . երկնալը :

Չանձրանամ, րացայ, րացիր .

ձանձրոյթ, ութի, թիւ . }
 ձանձրութի, թէ, թք . }

Սովոր, րի, րիւ .

սովորոյթ, րութի, թիւ . }
 սովորութի, թէ, թք . }

Մնանիմ, մնայ, մնիր .

մնունդ, մննդեան, դեամբ .

Սերիմ, րեցայ, րեաց .

սերունդ, րնդեան, դեամբ .

Խառնեմ, նեցի, նեա .

խառնուրդ .

Արձակեմ, կեցի, կեա .

արձակուրդ .

Յագենամ, գեցայ, գիր .

յագուրդ .

ձանձրանալ, սիրտը նեղիլ :

ձանձրանալը, սիրտը նեղանալը :

սորված . հասարակ :

սորված ըլլալը, սովորութի :

մնանիլ, ապրիլ :

մնանիլը :

առաջ գալ, ըլլալ :

առաջ գալը, ըլլալը :

խառնել, մէկ մէկու քով դնել :

խառնելը, մէկ մէկու հետ դնելը կամ
 դրած բանը :

արձրկել . խրկել :

արձրկելը . խրկելը :

կշտանամ :

կշտանալը :

ՈՒՎ :

Սկունդ , սկընդի , դիւ .

սկնդուկ , սկնդկի , կաւ .

Ճնճուղ .

ճնճղուկ , ճնճղկի , կաւ .

Այր , առն , արամբ .

այրուկ .

Երկիւղ , ղի , ղիւ .

երկեղուկ .

Շնորհք , շնորհաց , շնորհօք .

շնորհուկ .

Նախանձ , ձու .

նախանձուկ .

Պար , ու , ուց .

պարոյկ , բուկի , կաւ .

Խարեմ , բեցի , բեւ .

խարոյկ , բուկի , կաւ .

շուն :

շան լակոտ , սղտի շուն :

Թռչուն :

սղտի Թռչուն :

Էրիկ մարդ :

կարճ մարդ , խեղճ մարդ :

վախ :

քիչ վախ :

շնորք , պարգև , ընծայ :

սղտի շնորք մը . խաթեր հմր ըրած բան :

նախանձ :

Թեթև նախանձ :

սլար , ստոյտք , բոլորտիք :

հարցական կլօր նշանը :

Էրեւ , տալեւ :

վառած փայտ , կրակ :

ՈՅՆ :

Ողջ, ջոյ, ջով.
ողջոյն .

Հաղ .
միահաղոյն .

Մեզ . Ձեզ .
մեզոյն . ձեզոյն .

կենդանի . բոլոր :
ողջ ողջ . բոլորը մէկէն :
հեղ :
մէկէն , միատեղ :
մեզի . ձեզի :
ինքիւրեննուս . ինքիւրեննուդ :

ՈՒՑ . ՈՅՑ :

Զայրանամ, ըսցայ, ըսցիր .
զայրուց .

Այտնում, այտեայ, այտիր .
այտոյց .

Ուռնում, ուռեայ, ուռիր .
ուռոյց .

սրգողիլ . սաստկանալ :
սրգողիլը , սաստկանալը , կատղիլը :
ուռիլ :
ուռեցք . ուռիլը :
ուռիլ , բարձրնալ :
ուռեցք , ուռիլը :

ՈՏ . ՈՏԻ . ՈՒՏ :

Կասկած , ծի , ծիւ .

կասկածոտ , ծոտի , տիւ .

Ձէթ , ձիթոյ , թով .

ձիթոտ , տի , տիւ .

Մացառ , ցառի , ուիւ .

մացառուտ .

Ապառաժ , ժի , ժիւ .

ապառաժուտ .

Խաղաղ , ղի , ղիւ .

խաղաղուտ .

Տիւմ , տղմի , միւ .

տղմուտ .

Ծարաւ ,ւոյ ,ւով .

ծարաւուտ .

Զաղիր .

զաղրոտի , տւոյ , տւով .

Մեռեալ , մեռելոյ , լով .

կասկած , վախ :

կասկած ունեցող , վախկոտ :

ձէթ . ղէյթին եալի :

ձէթով պլըշարկած , եղոտ :

փուշեր , մանտրը ծառեր . չալը չըռփը :

փուշեր մանտր ծառեր եղած տեղ :

քար , կարծր քար :

ուր որ շատ քարեր կայ , քարոտ :

հանգիստ , հանգարտ :

խիստ հանգարտ , բոլորովին հանգիստ :

ցեխ . չամուր :

ցեխոտ :

ծարաւ :

խիստ չոր , բոլորովին ցամքած :

աղտոտ :

խիստ աղտոտ :

մեռած . դի , մեռել :

մեռեւորտի , լոտուոյ , ւով .

Սին .

անոտի , տւոյ , տւով .

Հին , հնոյ , հնով .

հնոտի , տւոյ , տւով .

ՈՐԴ :

Կշիւ , կշուոյ , կշով .

կշուորդ , դի , դաւ .

Այգի , գւոյ , գւով .

այգորդ , դի , դաւ .

Անդեայ , գէոյ , գէով .

անդէորդ , դի , դաւ .

Սայլ , լի , լիւ .

սայլորդ , դի , դաւ .

Ցանց , ցի , ցիւ .

ցանցորդ , դի , դաւ .

Աւելի , լոյ , լեւաւ .

աւելորդ , դի , դաւ .

մեռնեւոր , մեռած , հոտած :

պարապ :

բոլորովին պարապ , պասպարապ :

հին , հինցած :

հինուովին , խիստ հին :

չափ , ծանրուածի :

կշեռք . թէրաղի :

այգի , որթ , էգի . աումա :

մշակ , այգէգործ . պաղձի :

ոչխարներ :

ոչխարներու պահապան , հովիւ :

կառք . առապայ :

սայլ քշող . առապաճի :

ցանց . աղ , թու :

ցանց ձգող , ձկնորս :

էւելորդ :

Ուղիղ, ուղղոյ, ղով. }
ուղղորդ, դի, դաւ. }

Կից. }
կցորդ, դի, դաւ. }

չիտակ, արդար :

Մէկ տեղ կպած, մէկզմէկու մօտ :

Ո Յ :

Վարեմ, բեցի, բեւ .

վարոց, ցի, ցաւ .

Հօտեմ, տեցի, տեւ .

հօտոց, ցի, ցաւ .

Խաիր, խտրոյ, ղով .

խտրոց, ցի, ցաւ .

քշել, հրել :

քշելու գործիք, խթելու վատ :

աւելորդ ճիւղերը կտրտել :

հօտելու գործիք :

բաժանում, տարբերութի :

երկու բանը մէկզմէկէ բաժնօղ միջոց :

Ո Ի :

Ըմպեմ, արբի, արբ .

ըմպու կամ արբու, արբուի, արբուաւ .

Երկրպագեմ, գեցի, գեւ .

երկրպագու, գուի, գուաւ .

խմել :

խմօղ :

չոքիլ, գետինը պագնել .

գետինը պագնօղ, պաշտօղ :

Առարկեմ, կեցի, կեա՛ .

առարկու, կուի, կուաւ .

Արգասիք, սեաց, սեօք .

արգասու, սուի, սուաւ .

Քաղցր, քաղցու .

քաղցու, ցուի, ցուաւ .

Հատանեմ, հատի, հա՛տ .

հատու .

Աղգեմ, գեցի, գեա՛ .

աղգու .

առջևը գնեւ, գէմ գնեւ :

գէմ գնօղ, պնդօղ :

բերք, պտուղ, արդիւնք :

պտուղ ընօղ, շահաւոր :

անուշ :

անուշութի ունեցօղ, շիրա :

կտրել :

կտրուկ . քէսկին :

խմացընեւ, նշան տալ :

ուժով, կտրուկ :

ՈՒՎ :

Գիւղ, գեղջ, գիւղիւ .

գեղջուկ, գեղջիկ, կաւ .

Յեղյեղեմ, յեղյեղեցի, ղեա՛ .

յեղյեղուկ .

Վաղվաղեմ, ղեցի, ղեա՛ .

վաղվաղուկ .

գեղ :

գեղացի :

փոխաբերել, շուտ շուտ դարձընել :

խիստ փոփոխական :

փութալ, շուտ ընել :

խիստ շուտ ընօղ :

ՈՒՀԻ :

Քուրմ, քրմի, քրմաւ .

քրմուհի, ուհւոյ, ուհեաւ .

Մարգարէ, ըի, ըիւ .

մարգարէուհի, հւոյ, հեաւ .

Քահանայ, յի, յիւ .

քահանայուհի, հւոյ, հեաւ .

Ած, աստուածուհի, հւոյ, հեաւ :

Արքայ, յի, յիւ .

արքայուհի, հւոյ, հեաւ .

Տէր, տեառն, տերամբ .

տիրուհի, հւոյ, հեաւ .

Վկայ, յի, յիւ .

վկայուհի, հւոյ, հեաւ .

Աբբայ, յի, յիւ .

աբբասուհի, հւոյ, հեաւ .

Սարկաւադ, դի, դաւ .

կուռքի քահանայ :

կնիկ քուրմ, քուրմի կնիկը :

գուշակութի ընօղ, ըլլալիք դիտցող :

մարգարէի կնիկ, կնիկ մարգարէ :

քահանայ :

երեցկին, կնիկ քահանայ :

կին չաստուած :

Թագաւոր :

կին Թագաւոր, Թագաւորի կնիկ :

տէր :

տիկին . խաթուն :

մարտիրոս :

կին մարտիրոս :

վանքի հայր :

վանքի մայր, մեծ մարապետ :

քահանայէ վար աստիճան պաշտօն ու
նեցողը :

սարկաւադուհի, հւոյ, հեաւ .

Խմաստուն, տնոյ, տնով .

Խմաստունհի, հւոյ, հեաւ .

կնիկ սարկաւադ կամ մեծաւոր :

խելք ունեցող, գիտուն :

խելք ունեցող կնիկ, գիտուն կնիկ :

ՈՒՆԻ :

Պահլաւ, ի .

պալհաւունի, նւոյ .

Տէր, տեաւն, տերամբ .

տէրունի, նւոյ, նւով .

Գողանամ, գողացայ, գողացիր .

գողունի, նւոյ, նւով .

Ծեր, րոյ . ծերունի, ծերունւոյ .

սք Գրիգոր լուսաւորչին ցեղը :

Պալհաւ ցեղէն եղօղը :

տէր . տահապ :

տիրոջ վերաբերեալ :

գողնալ :

գողցած բան :

ծեր մարդ կամ լեռ :

ՈՒՉ կամ ՈՒՆՉ :

Անտէր . անտէրունչ .

Վայել . վայելուչ .

Թաթաւ . թաթաւուչ .

տէր չունեցող, երեսի վրայ մնացած :

վայելլու բան, շնորքով :

Թաթխըլած, չորս դին առած :

ՈՒՍՏ :

Ապրիմ, բեցայ, բեայց .

ապրուստ .

Կորնչիմ, կորեայ, կորիր ,

կորուստ, րստեան, տեամբ .

Թագչիմ, Թագեայ, գիր .

Թագուստ, գրստեան, տեամբ .

խալըսիլ, ապրիլ, կենդանի մնալ :

խալըսիլը, ապրիլը, ուտելիք :

կորսըսիլ :

կորսըսիլը :

փախչիլ, ծածկըսիլ :

պահլըտելու տեղ, պահելու բան, ծա-

ծուկ բան :

ՊԱՆ :

Սրունք, սրունից .

սունապան, նի, նաւ .

Դուռն, դրան, դրամբ .

դունապան, նի, նաւ .

ծունկէն վարի ոսկորները :

սրունքները ծածկող զրահը :

դուռ :

դուռի պահապան :

Պ ԱՏԻԿ :

Արկին , կնոյ , կնով .

կրկնապատիկ , պատկի , կաւ .
երկպատիկ }

Բազում , բազմի , մաւ .

բազմապատիկ , տկի , տկաւ .

երկու . նորէն :

երկու հեղ էւելի :

շատ :

շատ էւելի :

Ս Տ Ա Ն :

Ծառ , ռոյ , ռով .

ծառաստան , նի , նաւ .

Բոյր .

բուրաստան , նի , նաւ .

Անդ , դոյ , դով .

անդաստան , նի , նաւ .

Հայ , հայոյ , հայով .

հայաստան , նի , նիւ .

ծառ . աղած :

ծառերու տեղ , շատ ծառեր . աղածլըք :

անուշ հոտ :

անուշ հոտերու տեղ , պարտէզ , ծաղկոց :

արտ . Թառլայ :

արտեր :

մեր ազգէն :

հայերու տեղը՝ աշխարհը , հայերու բազմութի :

ՏԱԿ :

Յիշեմ, շէցի, յիշեալ .

յիշատակ, տակի, տակաւ .

Գումար . գումարտակ, կի, կաւ .

յիշել, միտք պահել :

յիշելը, յիշելու նշան :

Ժողովք, շատուոր :

ՐԱՆ :

Նուագ, գի, գաւ .

նուագարան, նի, նաւ .

Բանամ, բացի, բաց .

բացարան, նի, նաւ .

Քաւեմ, լեցի, լեալ .

քաւարան, նի, նաւ .

Վարժք, ժից, ժիւք .

վարժարան, նի, նաւ .

Հարսն, հարսին, սամբ .

հարսնարան, նի, նիւ .

Կերսլ . կերպարան, նի, նաւ .

երգ :

երգելու՝ չալելու գործիք . սաղ :

բանալ :

բացօղ, բալլիք :

սրբել, մաքրել :

մաքրօղ, մաքրըլելու տեղ :

կրթութի, ուսում :

սորվելու տեղ, դպրատուն :

հարս . կէլին :

հարսի տեղ :

դէմք, տեսք :

ՐԻՄ :

Հաւատք , տոց , տովք .

Հաւատարիմ , տարմի , մաւ .

Միտք , մտաց , մտօք .

մտերիմ , մտերմի , մաւ .

Ոխ , ոխոյ , ոխով .

ոխերիմ , երմի , երմաւ .

Հաւատք :

Հաւատք ունեցող :

Միտք :

մէկ սիրտ մէկ հոգի , խիստ բարեկամ :

քէն . խարէզ :

ոխ պահօղ , թշնամի :

ՐՈՐԴ

Երկու . երկրորդ , դի , դաւ .

Հարիւր . հարիւրորդ . հարիւրերորդ .

երկրորդ . իքնիշի :

հարիւրերորդ , եիւղիւնի :

ՏԻ :

Աղեքսանդրիա , իոյ .

աղեքսանդրացի , ցւոյ , ցւով :

Սաբէլ , բեւի , իւ .

Աղեքսանդրի Եգիպտոս շինած քաղաքը :

Աղեքսանդրիա քաղքէն :

Սաբէլ հերետիկոսը՝ որ նք երրորդու թի

սաքեւացի , ցւոյ , ցւով .
Այր , առն , արամբ .
առնացի , ցւոյ , ցւով .
Քաղաք , քի , քաւ .
քաղաքացի , ցւոյ , ցեաւ .

ուրացաւ :
Սաքեւին հետեօլ :
էրիկ մարդ :
էրիկ մարդու , էրիկ մարդու պէս :
քաղաք . շէհիր :
քաղքըցի :

ՅՈՒ :

Մահ , հու , հուամբ .
մահացու կամ մահկանացու , ցուի ,
ցուաւ .
Ապականիմ , նեցայ , նեանց .
ապականացու , ցուի , ցուաւ .
Մարտ , տի , տիւ .
մարտացու , ցուի , ցուաւ .

մահ :
մեռնելու :
աւրըւիւ , փրտտիւ :
աւրըւելու , փրտտելու :
պատերազմ :
պատերազմի վերաբերեալ :

ԻԿՏ :

Հաց , ցի , ցիւ .

Հացաւէտ .

Գինի , նւոյ , նւով կամ նեաւ .

գինեւէտ կամ գինեաւէտ .

Այգի , գւոյ , գւով .

այգաւէտ .

Երանի .

երանաւէտ .

Հաց :

չատ Հաց կամ ցորեն բերօղ :

գինի :

չատ գինի բերօղ :

այգի , որթ :

չատ որթ կամ այգի եղած տեղ :

երնէկ :

չատ երջանիկ :

ԻՈՐ :

Ալիք , ալեաց , ալեօք .

ալեւոր , ըի , ըաւ .

Թե , թեոյ , թեով .

թեաւոր , ըի , ըաւ .

Մարմին , մարմնոյ , նով .

մարմնաւոր , ըի , ըաւ .

Ծովու ալիք , ճերմակ մորուք :

ճերմակ մորուք ունեցօղ :

թե , թէպուր :

թե ունեցօղ , թէպուր ունեցօղ , թռչուն :

մարմին :

մարմին ունեցօղ , մարմնոյ վերաբերեալ :

Աղաչանք , չանաց , նօք .

աղաչաւոր . աղօթաւոր , ըի , ըաւ .

Սուգ , սգոյ , սգով .

սգաւոր , ըի , ըաւ .

Ջուր , ջրոյ , ջրով .

ջրաւոր , ըի , ըաւ .

Պատիժ , տժոյ , տժով .

պատժաւոր , ըի , ըաւ .

Ջգամ , զգացի , զգա՛ .

զգօն , նի , նիւ .

Կտրեմ , կտրեցի , ըեա՛ .

կտրօն , նի , նիւ .

Պաշտեմ , տեցի , տեա՛ .

պաշտօն .

Լամ , լացի , լաց .

լալօնք , նից .

Գողանամ , զացայ , զացեր .

գողօն , նի , նիւ .

աղաչանք , խնդրու ածք :

աղաչող , խնդրող , աղօթք ընող :

սուգ , լաց , ողբ , տրտմութի :

սուգի մէջ եղող , տրտմա :

ջուր :

ջուր բերող :

պատիժ :

պատժի արժանի :

Օն :

զգալ , իմանալ :

զգացում ունեցող , հանդարտ , խելացի :

կտրել :

կտրըւած փատ :

պաշտել , ծառայութի ընել :

պաշտելը , ծառայութի :

լալ :

լալը , ողբ :

գողնալ :

գողըւած բանը , գողութի :

Կարճ, ճոյ, ճով .

կարճաւօտ, տի, տիւ .

Ճանաչեմ, ծանեայ, ծանիր .

ծանօթ, թի, թիւ .

Կարիք, կարեաց, բեօք .

կարօտ, բօտի, տիւ .

կարճ . քրտա :

կարճ, համաւօտ :

Ճանչնալ :

Ճանչւորութի ունեցող . յայտնի :

հարկաւորութի, պէտք, ողորմելութի :

կարիք ունեցող, պէտք ունեցող, ողորմելի :

Բազմաբան Բառերուն Վրայ :

Ասոնք ածանցական բառերէն անով կըտարբերին որ, մասնիկները իրենց սկիզբը կառնեն . ինչպէս առ ետեւի դրած բառերս սերտելով կըսորվիս :

Ան մասնիկը թէ՛ ձայնաւորով և թէ՛ բաղաձայնով սկսած անուններուն առջևը կըդրուի, տեղ տեղ նուն կըփոխվի մեն կըլայ, խիստ քիչ տեղ ալ մինակ այբ կըդրուի :

Արատ, տի, տիւ .

անարատ, տի, տիւ .

բիծ, աղտ . զէրրէ, լէքէ :

առանց աղտի, զէրրէսիզ :

Ամօթ , թոյ , թով .

անամօթ , թի , թիւ .

Միտք , մտաց , մտօք .

անմիտ , մտի , տաց .

Բիծ , բծի , բծիւ կամ ծաւ .

անբիծ , բծի , ծաւ .

Բաւ .

ամբաւ , լի , լիւ .

Ծուխ , ծխոյ , ծխով .

ածուխ , ածխոյ , խով .

Կամայ , յի , յից .

ակամայ , յի , յից .

Գիտութի , թէ , թք .

անգիտութի , թէ , թք .

անգիտութի , թէ , թք .

անանգիտութի , թէ , թք .

անանգաշտութի , թէ , թք .

Տեղի տամ , ետու , տուր .

անտեղիտալի .

ամօթ , ամբնալը , երեսի ջուր :

երեսի ջուր չունեցող , ամօթ չունեցող :

միտք , խելք :

խելք չունող , խենթ :

Բիծ , արատ :

բիծ չունեցող . լէքէսիղ :

ծայր , ճոթ , չափ :

ծար ճոթ չունեցող , չափէ դուրս :

մուխ . թիւթիւն :

դործելի . քէօմիւր :

կամաւոր , ուղեւոր եղած :

չուղեւոր եղած :

գիտնալը , ճանչնալը :

չիգիտնալը , չիճանչնալը :

անգիտնալը՝ ճանչնալը :

ան չիճանչնալը :

ան չիսլաշտելը :

տեղիք տալ , դէմ չիկենալ :

ուրիշ տեղիք չիտրւող , դէմ կեցող :

Տ . աս տառը նոյն վերի նշանակութիւնը՝ բաղաձայնով սկսած բառերուն վրայ մի-
նակ կը դրուի :

Գեղ , գեղոյ , դով .

տգեղ , ղի , ղաւ .

Կար , ըի .

տկար , ըի , ըաւ .

Քուն , քնոյ , քնով .

տքուն .

Ձև , ձևոյ , ձևով .

տձև .

Գէտ , գիտի , տաւ .

տգէտ , տի , տաւ .

չնորք , գեղեցկութի :

անչնորք :

կարողութի , ուժ :

անկարող , վատուժ :

քուն :

արթուն կեցող , չլքնացող :

ձև . սլիչիմ :

ձև չունեցող , անչնորք :

գիտուն , տեղեակ :

բան չի գիտցող , տեղեկութի չունեցող :

Չ . աս տառը , տեղ տեղ ալ ամբողջ ոչը , թէ բաղաձայնով և թէ ձայնաւորով
սկսած բառերուն առջև կը դրուի նոյն վերի նշանակութիւնը :

Ազգ , ազգի , գաւ .

չազգ , չազգի , գաւ .

ազգ . միլէթ :

ցած ազգ , ազգ չիսեպէլու ժողովուրդ :

Հաւատալի, լոյ, լեաւ .

չհաւատալի, լոյ, լեաւ .

Հանդուրժեմ, ժեցի, ժեւ .

չհանդուրժեմ, ժեցի .

Գոյ, յի, յիւ .

չգոյ, չգոյի, յիւ .

Ինչ, ընչի .

ոչինչ, ոչընչի, ոչընչիւ .

աւտալու բան :

չաւտալու բան :

համբերել, քաշել :

չհամբերել, չհերնալ համբերել :

եղած բան :

չեղած բան :

բանմը, իբ մը :

ոչինչ, չեղած բան :

Տեղ տեղ դժ կամ քժ մասնիկնալ ու բեն տառնալ աս նշանակութիւր ունին :

Գոհ .

դժգոհ կամ տժգոհ, հի, հիւ .

Կամակ .

դժկամակ, կի, կիւ .

Պատեհ, հի, հիւ .

դժպատեհ, հի, հիւ .

Ողջախոհ, հի, հաւ .

բողջախոհ կամ բղջախոհ, հի, հաց .

ուրախ, գոհ :

տրտուամ, գոհ չեղող :

ուղած բանը :

չուղած բանը :

յարմար, վայել. ճայիլ :

անյարմար, անվայել :

աղէկ մտածող. պարկեշտ :

անպարկեշտ, անկարգ :

Ողոք , քոյ , քով .

բողոք , քոյ , քով .

աղաչանք , համոզելը :

գանդատ . չէքվայ :

Այ մասնին ալ նոյն վերի նշանակութիւն բառերուն առջևը կը կրպչի . բայց բա-
ղաճայնով սկսած ըլլայ բառը նէ՝ մէջը այբ կամ ուրիշ ձայնաւոր կը մընայ :

Ժոյժ .

ապաժոյժ .

Երախտիք , տեաց , տեօք .

ապերախտ , տի , տիւ .

Կար , ըի , ըիւ .

ապիկար , ըի , ըաւ .

Նիազ .

ապէնիազ կամ ապենիազ .

Իմանամ , իմացայ , իմա .

ապիմակ , կի , կաւ .

Տոհմ , տոհմի , տոհմաւ .

ապատոհմ , տոհմի , տոհմաւ .

Համբերութի :

սիրտ չիդիմանալու . անհամբեր :

բարիք , երախտիք , բարերարութի :

երախտիք չիճանչցող , անարժան բարիք
ընդունելու :

ուժ , կարողութի :

տկար , ուժ՝ կարողութի չունեցող :

կարօտութի , պէտք . պակաս :

անկարօտ , պէտք չունեցող :

իմանալ , զգալ :

անզգամ , ինքնագլուխ :

աղէկ ցեղ , մեծ տուն :

ցած ցեղէ , անարգ տունէ :

Հուք , չքոյ , շքով .

ապաշուք .

Երասան , նի , նաւ .

ապերասան , ի , իւ .

պատիւ , փառք .

պատիւ չունեցող , անարգ :

սանձ , սանձին չըւանը :

սանձ չունեցող , անկարգ , ինքիր գլխուն :

Աս բացասական մասնիկներէն 'ի զատ , հոլովակերտ նախադրութիւններն ալ շատ անգամ բառերուն սկիզբը կը կրտսչին , ու նշանակութիւնին կը փոխեն , կամ կը փոխուին : Ինչպէս՝ Ունիւմ , ընդունիւմ : Տուն , ընտանի : Բերեւմ , ըմբերեւմ : Գրեւմ , տարագրեւմ : Ասեւմ , բացասեւմ : Փակեւմ , պարփակեւմ : Յարեւմ , շարայարեւմ : Դատեւմ , բաղդատեւմ : Սահմանեւմ , արտասահմանեւմ : Ածեւմ , ներածեւմ : Ու ալ ուրիշ ասոնց նման ածանցմունքներ շատ կան , բայց ասոնք բարդ բառերէն ամենեւին չեն տարբերուիր . ուստի մէկը որ մտադրութիւն նախնեաց գիրքերը կը կարդայ , չէ թէ մինակ անոնց նշանակուիլը կը սորվի , հապա նաև ան հարկաւոր բանն ալ որ՝ աս բարդ ու ածանցեալ բառերէն որոնք շնորքով չինած են ու գործածելու կուգան , ու որոնք մինակ ամեն գիրք հասկընալու համար սորվելու է :

Վ Ե Ր Զ

Յ Ա Ն Կ

Յառաջաբանութի
 Համար . Ա . Ան հոլովմանովին վրայ՝ որ
 եղանի սեռականը ի . ու գործիականը
 իւր իւրում
 Բ
 Գ . Ան հոլովմանովին վրայ՝
 որ եղանի սեռականը ի , ու գործիա-
 կանը աւ իւրում
 Դ . Ան հոլովմանովին վրայ՝
 որ եղանի սեռականը ոյ , ու գործիա-
 կանը ուլ իւրում

42
 3
 5
 6
 7
 8

Համար . Ե . Ան հոլովմանովին վրայ՝
 որ եղանի սեռականը աոյ , ու գոր-
 ծիականը եաւ իւրում
 Զ . Ան հոլովմանովին վրայ՝
 որ եղանի սեռականը ան իսմ եան,
 Բացառականը անէ , իսմ եանէ , ու
 գործիականը ամբ իսմ եամբ իւրում .
 Ան հոլովմանովին վրայ՝ որ սե-
 րականը ին , Բացառականը անէ ,
 գործիականը ամբ իւրում
 Է . Ան հոլովմանովին վրայ՝

42
 9
 9
 10

որ էղալի սեռականը ու, իսկ յոգնա-	
լի սեռականը ուց կըլլայ	11
Ան հոլովմանովին վրայ՝ որ է-	
ղալի սեռականը ու, իսկ յոգնալի	
սեռականը ուց կըլլայ	11
Համար . Ը . Ան հոլովմանովին վրայ՝	
որ էղալի սեռականը եր, ու գոր-	
ծիականը երբ կամ երաւ կըլլայ	12
Թ . Աւելի անկանոն հոլով-	
մանովին վրայ	13
Երբորդ անկանոն հոլովման-	
ովին վրայ	14
Ժ . Երբորդ անկանոն հոլով-	
մանովին վրայ	14
Չորբորդ անկանոն հոլովման-	
ովին վրայ	15
ԺԱ . Հինգերբորդ անկանոն հո-	
լովմանովին վրայ	15
Վեցերբորդ անկանոն հոլովման-	

ովին վրայ	16
Համար . ԺԲ . Մասնական անուանոց	
վրայ	17
ԺԳ	18
ԺԴ . Հարցական անուններու	
վրայ	18
ԺԵ . Վերբերական անուններ-	
ու վրայ	19
Հանրական անուններու վրայ	20
ԺԶ . Թոռական անուններու	
վրայ	21
ԺԷ . Էական դերանուններու	
վրայ	21
ԺԸ . Ցուցական դերանուններ-	
ու վրայ	23
ԺԹ	23
Ի	24
ԻԱ . Սրբական դերանուն-	
ներու վրայ	25

Համար . ԻԲ . Յարաբերական Դերա-	42
նունին Վրայ	26
ԻԳ . Բայերուն հերպ հերպ	
Վերջապարտութիւններուն Վրայ	27
ԻԴ	28
ԻԵ	29
ԻԶ . Կրատական Բայերուն	
Վրայ	30
ԻԷ . Անբնայթ Բայերուն	
Վրայ	31
ԻԸ . Ընդունելութիւններուն	
Վրայ	32
ԻԹ . Հոլովակներ անխաղաղա-	
նութիւններուն Վրայ	33
Լ . Հոլովառու անխաղաղա-	
նութիւններուն Վրայ	35
ԼԱ	36
ԼԲ . Մակբայներուն Վրայ	37
ԼԳ	38

Համար . ԼԴ	42
ԼԵ . Շաղկապներուն Վրայ	39
ԼԶ . Միջարկութիւններուն Վրայ	41
ԼԷ . Բացայայտել և Բա-	
ցայայտեալ	42
Յապկացողի և յապկացող-	
դեալ	43
Խնդիր անունան	43
ԼԸ . Ածական Գոյականի Կէպ	43
ԼԹ . Միջական անուններուն	
Վրայ	44
Խ . Անուն Բայի	45
ԽԱ . Խնդիր սեռիներուն	
Վրայ	46
ԽԲ . Հոլովներէն Դուրս յոգ-	
նակիներուն Վրայ	47
ԽԳ . Էական Բայերուն Վրայ	48
ԽԴ . Շարատրութիւն Գլխա-	
	49
	51

աբ իսկոններէ զիպէլու համար օրի-	
նակներ	52
Համար . իսկ	54
ԽԶ	56
Շարատրուի վարժէլու օրի-	
նակներ	58
Բարդ ու ածանցական Բառէ-	

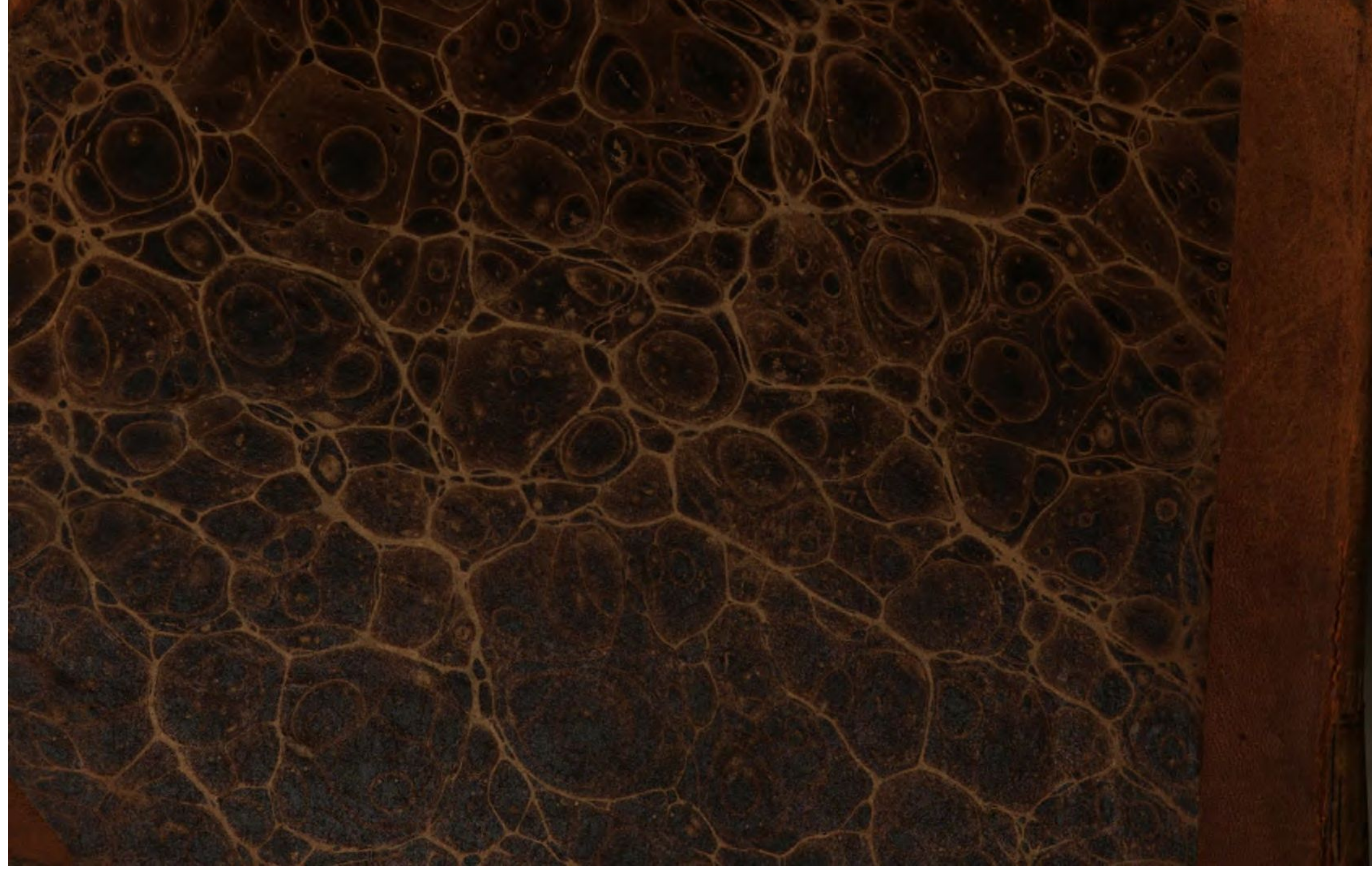
րուն վրայ	92
Ա . Յօդուած . Բարդ Բառէրուն	
վրայ	92
Բ . Յօդուած . Ածանցական անուն-	
ներուն վրայ	102
Բաշատրէալ Բառէրուն վրայ . . .	141

BIBLIOTHECA

REGIA

MONACENSIS

Grammatica Armenica practica

Venetiae 1836

L.as. 32 h

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10571666-7